

Kapdan-ı Derya Barbaros Hayreddin Paşa, hatıralarını, bizzat Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle yazdırmıştır. Paşa anlatmış, söylediklerini, Muradi Sinan Reis kaleme almıştır. Türk tarihinin mühim kaynaklarından biri olan bu pek değerli hatıralar, bugüne kadar yayınlanmamıştır. Türkiye'de 5 el yazması nüshası vardır. Bunların biri Topkapı Sarayı'nda, diğer dördü ise İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nin Türkçe Yazmalar bölümündedir. Biz, Üniversite Kütüphanesi yazmalarından 94 ve 2490 numaralı olanlarının mikrofilmlerini aldirttik. Bu sayımızdan başlayarak sunduğumuz hatıralarda, 2490 numaralı yazma esas alınmış, fakat yer yer, hareketli olan 94 numaralı yazma ile karşılaştırılmıştır.

Eseri, geniş okuyucu kitlesine sunabilmek için, dilini bugün konuşulan Türkçe'ye göre sadeleştirdik. Barbaros, önce ağabeyi Oruç Reis'ten bahsetmekte, sonra "Hayreddin Paşa" olmadan önce taşıdığı "Hızır Reis" adıyla yaptığı faaliyeti anlatmaktadır. Bu derece önemli bir eseri Türk okuyucusuna verebildiğimiz için şeref duyuyoruz. Barbaros gibi dünya tarihinin en müstesna amiralinin hatıralarının bile daha yayınlanmamış olması, Türk tarihinin henüz ne kadar dokunulmamış bir saha olduğunu göstermektedir.

Hayat Tarih Mecmuası

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN'IN EMRİYLE HATIRALARIMI YAZDIRMAYA BAŞLADIM

"Sen ve karındaşın Oruç, nasıl Midilli adasından çıkıp Cezayir'i fethettiniz? Bu ana gelinceye kadar denizde ve karada ne çeşit gazalar yaptınız? Bütün bu hadiseleri, eksik ve fazla söz söylemeksizin bir kitap halinde yazdır. Kitap bitince, bir nüshasını da, hazineme konmak üzere bana getir."

Bu emri alınca, birçok deniz cenginde arkadaşım olan zamanımızın kalem sahiplerinden Muradi'yi çağırttım. Padişahımızın fermanını söyledim. Derhal işe giriştik. Ben söyledim, Muradi yazdı.

BABAM YAKUB AĞA'NIN MİDİLLİ'YE YERLEŞMESİ VE ANNEMLE EVLENMESİ

Fatih Sultan Mehmed Han Hazretleri, Midilli'yi kafirlerin elinden fethedince, adaya Türkler'in yerleşmesini buyurdu. İlk yerleşenler arasında babam da vardı. Babam Yakub Ağa, bir sipahinin oğlu idi, kendisi de sipahi idi. Selanik civarında Vardar Yenicesi'nde tımarı vardı. Midilli'ye yerleşince, Şevketlü Fatih Sultan Mehmed Han Hazretleri'nin emriyle kendisine adada bir tımar verildi. Bu suretle yeni diriliğine kavuşan babam, ada halkından bir kızla evlendi. Babam, yakışıklı bir yiğitti. Anam ona dört oğul doğurdu. İshak, dört oğulun ulusu idi. Sonra ağam Oruç, sonra ben Hızır, sonra

İlyas doğdular. Cenab-ı Hak her birimize uzun ömürler, nice cengler ve zaferler ihsan buyurdu.

Ağam İshak, Midilli kalesinde otururdu. Ağam Oruç'la ben, derya seferlerine merak sardık. Oruç Reis, bir gemi edindi, onunla ticaret maksadıyla denize açıldı. Ben de 18 oturak bir tekne edindim. Önce Selanik ve Ağrıboz'a gidip geldik. Midilli'ye mal getirip satıyorduk. Fakat ağam Oruç, bu yakın seferlerle kanaat etmedi. Şam Trablusu'na gitmek istedi.

Bir gün, küçük karındaşım İlyas'la beraber, Trablus'a gitmek üzere Midilli'den ayrıldı.

AĞAM ORUÇ RODOS KAFİRLERİ'NE ESİR DÜŞÜP NECE YIL ELLERİNDE ESİR KALDI

Ağam Oruç, Şam Trablusu'na varamadı. Yolda Rodos gemilerine rasladı. Büyük cenk oldu. Karındaşım İlyas şehit düştü. Tanrı rahmet eylesin! Kafir gemileri cengi kazandı. Oruç Reis'i gemisiyle beraber esir aldılar. Zincire vurup Rodos adasına götürdüler. Bu haber Midilli'ye erişince çok üzüldüm. Kanlı gözyaşları döktüm. Fakat hemen ağam Oruç'u kurtarmak çarelerini düşünmeye başladım.

Krigo isminde bir kafir tacir vardı, dostumdu. Rodos'la ticaret yapardı. Krigo'yu tekneme alıp Bodrum'a geldim. Kendisine dedim ki :

"Dostluk bugünde belli olur. Al sana 18.000 akça. Ağam Oruç'u kurtarmak için bana yardım et. Sen Rodos'a git, zemini yokla. Ben seni Bodrum'da bekleyeceğim."

Krigo: "Baş üstüne" deyip Rodos'a gitti. Orada Oruç Reis'i bulup görüştü.

Oruç'a dedi ki :

"Sana karındaşın Hızır Hayreddin Reis çok selam ve dualar eder. Senin kafir elinde esir olmana çok üzölmekte, gece gündüz ağlamaktadır. Beni sana gönderdi. Şimdi karındaşın Bodrum'dadır. Bir hayır haber beklemektedir."

Oruç, Krigo'dan bu sözleri duyunca sevincinden ağladı. Dedi ki :

"Hemen karındaşım Hızır'a selim söyle. Ne maksatla adaya geldiğini değil kafirlere, sırtındaki gömleğe duyurma. Yine ilk fırsatta görüşelim."

Oruç Reis'in, Rodos'ta Santurluoğlu namında bir tanıdığı vardı. Adı sanı bilinen bir kafirdi. Arada gelip Oruç'la görüşür, hatırını sorardı. Oruç, Santurluoğlu'na dedi ki :

"Bu Rodos Şövalyeleri, beni karındaşım Hızır'a satmazlar. Belki sana satarlar. Sen de beni adadan kaçırsın. İleride sana borcumu ederim."

Santurluoğlu :

"Emrin canıma minnet, dedi; satarlarsa seni alayım. Fakat doğrudan doğruya müracaat edip seni satın almak istesem şüphelenirler. En iyisi sen şehre indiğin bir gün, benim dükkanımın önünden geç. Fakat sakın dükkana doğru bakma ki, seninle tanışıklığım olduğu anlaşılmasın. Sen geçerken, ben tesadüfen seni görmüş olurum. Çok beğendiğimi söyler, şövalyelere seni bana satmaları için rica ederim."

Oruç Reis, bu sözleri duyunca, azat olmuş gibi sevindi. Esirlik hayatı o kadar acıydı. Günlerden bir gün Santurluoğlu, Rodos kaptanları ile dükkanının önünde oturmuş, sohbet ediyordu. Güya bir hizmete gidercesine dükkanın önünden geçen Oruç'u gördü. Yanındaki kaptanlara dedi ki :

"Şu geçip giden esir kimindir? Her zaman buradan geçtiğinde görürüm. Ateş gibi hizmet eder. Sahibi şu esiri satsaydı alırdım."

Bunun üzerine kaptanlardan biri :

"Sahibi benim", dedi; "istersen satarım."

"Söyle, ne istersin?"

"Bin altın isterim."

"Çok para!"

"Pekiyi, 800 altına bırakırım."

Fakat satış muamelesi olmadan işler bozuldu. Şövalyeler Oruç'un namlı bir tacir olduğunu öğrendiler:

"Karındaşı Hızır Hayreddin Reis, Bodrum'dadır," dediler; "ağası için 10000 altın vermeye hazırdır. 10000 altın verilen bir esir 800 altına satılır mı?"

Santurluoğlu'nun parasını iade edip Oruç'u geri aldılar. Şövalyeler, Oruç'un gerçek değerini, Krigo'dan öğrenmişlerdi. Krigo, Hızır Reis'in verdiği 18000 akçayı dolandırdığı gibi, benim Oruç'u kurtarmaya hazırlandığımı Şövalyeler'e bildirmişti.

Bunun üzerine Rodoslular, Oruç'u yer altında bir zindana attılar. Ta ki ben fırsat bulup kurtarmayayım. Eskisinden fazla eziyet etmeye başladılar. Eline, ayağına ve boğazına kadar zincir vurdular. Ancak ölmeyecek kadar

ekmek veriyorlardı. Oruç, bu hale fazla tahammül edemedi. Kapatıldığı zindanın kumandanı ile görüşmek istedi. Kumandanın karşısına çıktı. Kumandan :

"Neye geldin?" dedi.

"Bana bu kadar eziyet etmekten maksadınız nedir?"

"Ey Türk, anla bakalım, 800 altın verip kurtulmaya çalışmak nasıl olurmuş. Karındaşın Hızır Hayreddin Reis, dünyanın malı ile, seni kurtarmak için Bodrum'da bekler. Bundan haberimiz yok mu sanırsın? Yoksa sen bizi budala mı zannedersin?"

"Beni serbest bırakmak için kaç akça istersin?"

"Ya sen ne kadar verirsin? Kendine ne paha biçersin? De bakalım."

"Ben kendime değer olarak bütün Rumeli'ni arpalık, Anadolu'yu cep harçlığı verir, üstüne 100.000 altın öderim."

"Bre divane, sen hele maskaraca sözler söylemekte devam et bakalım, akıbetin ne ola."

Oruç'un kendisiyle alay etmesine kızan kumandan, ona eskisinden kötü muamele edilmesi için zindancıbaşına emir verdi. Oruç, bu halden çok sıkıldı. Bir gece zindanda tek başına ağladı :

"Yarab, diye dua etti; biles kalmışlara derman senden olur! Habibin Hazret-i Peygamber hakkı için ben biçare kuluna meded eyle, beni tez zamanda bu kafirlerin zulmünden kurtar!"

O gece dua ede ede takatsiz kaldı, balçıklı zemine düşüp uyuyakaldı. Rüyasında parlak çehreli bir ihtiyar göründü :

"Ey Oruç, dedi; gönlünü ferah tut. İslam dini uğruna çektiğin eziyetlere katlan. Mahzun olma. Kurtulman yakındır."

Oruç bu rüyadan büyük bir sevinçle uyandı. Gemi kasaveti dağıldı. Gönlü açıldı. O sabah, bütün Rodos kaptanları toplanmış, Oruç hakkında görüşüyorlardı. Bu mecliste kaptanlardan biri :

"Derya işleri belli olmaz, dedi; bugün Oruç'a olan, yarın bizedir. Bu Türk'e fazla eziyet etmek doğru değildir."

Bunun üzerine Oruç'un zindandan çıkarılmasına karar verildi. Bir tekneye küreğe çaktılar. Oruç, forsa oldu. Fakat O :

"Yer altında olan eziyete göre derya üzerinde küreğe çakılmak nimettir, diyordu; Yarabbi şükürler olsun, dünya yüzünü gördüm."

AĞAM ORUÇ RODOS ŞÖVALYELERİ'NİN GEMİSİNDEN KAÇIP KURTULUYOR

O zamanda Sultan Korkut (*), Antalya'da otururdu. Orada vali idi. Her sene Allah aşkına Rodos'tan 100 Türk esirini satın alıp azat etmeyi adet edinmişti. O yıl da kapıcıbaşısını Rodos'a gönderdi. Rodoslular, 100 Türk esirini ayırıp kapıcıbaşıya teslim ettiler. Yapılan anlaşmaya göre esirler, bir Rodos gemisiyle Antalya sahillerine çıkarılacaktı. Hak Taala'nın hikmeti, Türk esirlerinin nakli için, Oruç Reis'in çakılı olduğu tekne seçildi. Oruç çok kıymetli bir esir olduğu için Rodoslular onu, kurtulacak 100 Türk'ün arasına katmamışlardı.

(*) II. Sultan Bayezid'in 3. oğlu ve Yavuz'un ağabeyi olan Türk şehzadesi ki, Türk denizciliğini geniş çapta himayesi ile meşhurdur

Oruç Reis, hoş mizaçlı bir adamdı. Her lisanda mahirdi. Bilhassa Rumca'yı emsalsiz şekilde konuşurdu. Sık sık gemisine gelen Rodoslu kaptanlarla sohbet ederdi. Bir gün bu kaptanlar Oruç'a dediler ki :

"Ey Türk, sen bir güzel sözlü kişisin. Bahusus bizim lisanımızı çok iyi bilirsin. Müslümanlık'ta ne buldun? Gel bizim dinimize gir. İçimizde sen de adı, sanı belli adam olursun."

Oruç :

"Ey akılsızlar" diye cevap verdi. "Herkesin dini kendine tatlı gelir. Hazret-i Peygamber'den üstün peygamber var mıdır ki, ona inanayım."

"O halde var bu halinde kal. Bakalım peygamberin seni bizim elimizden nasıl halas eyler? Şimdilik küreğini çekedur."

Oruç'un çakılı olduğu teknede bir papaz vardı. Rodoslu kaptanlara dedi ki :

ORUÇ'TAN SAKINMAK GEREK

"Bu Oruç, dedikleri adamdan sakının. Onunla fazla konuşmayın. Okumuş ve bilmiş bir adama benzer. Müslümanlık üzerindeki bilgisi, benim Hristiyan dinindeki bilgimden fazladır. Gaflet etmeyin. Sizin cümlelerinizi tepetaklak etmeye kadir bir dinsizdir."

Rodos gemisi, Antalya yakınlarında ıssız bir yere yanaştı. Sultan Korkut'un kapıcıbaşısı ile 100 Türk esiri buraya çıkarılıp bırakıldı. O gece rüzgar muhalif esiyordu. Hareket etmeyip sabahı beklemeye karar verdiler. Teknenin sandalını indirip, balık avlamak üzere açıldılar. Bu

sırada büyük bir fırtına koptu. Sandal gemiye yanaşamadı. Uzakça bir yerde sahile demir attı. Oruç Reis, bu fırsatı ganimet bildi. Göz gözü görmüyordu. Her yer karanlık ve fırtına içindeydi. Zincirlerinden boşandı. "Bismillahirrahim" deyip kendisini denize attı. Yüze yüze sahile çıktı. Selamete erişti. Yüzünü toprağa sürüp Tanrı'ya hamdeyledi. Yola çıkıp bir Türk köyüne geldi. İki tarafına bakınırken bir kocakarıcık önüne çıkadüştü :

"Ey oğul, dedi; müşkül yoldan gelmiş benzersin. Gel, bu gece bana konuk ol."

Kocakarıcık Oruç Reis'i evine götürdü. Önüne yemek getirdi. Yedirip içirdi. Urbacığını değiştirdi.

Oruç Reis o köyde 10 gün eğlendi. Köylüler, geceleri Oruç'u konuk etmek için birbiriyle kavga ettiler.

Rodoslular'a gelindikte, sabah olunca, Oruç'un kürek yerini boş gördüler. Kaçtığını anladılar. "Rodosa ne yüzle gideriz?", diye telaşa başladılar. Amma Oruç'u bulamadılar. Keder içinde Rodosa döndüler. Teknenin papazı, Oruç'un sihir bildiğini ve bu yüzden kaçtığını söyledi.

Oruç Reis, kocakarıcığa veda edip köyden ayrıldı. Midilli'ye gitmek istiyordu. 3 günde Antalya'ya geldi. Antalya'da Ali Reis namında bir kalyon kaptanı vardı. İskenderiye ile Antalya arasında işler, ticaret yapardı. Oruç Reis'in şöhretini işitmişti :

"Hoş geldin, safa geldin, oğul" diye Oruç'u karşıladı. "Gemi benim değil, senindir."

Böylece Oruç Reis, Ali Reis'in teknesine ikinci kaptan oldu.

Bu esnada ben, Bodrum'da beklemekten ümidimi kesmiş, Midilli'ye dönmüştüm. Ağam Oruç, İskenderiye'ye varınca, oradan Midilli'ye name gönderdi. Macerasını anlatıyordu. Ağamın kurtuluşuna son derece sevindim.

AĞAM ORUÇ MISIR SULTANININ HİZMETİNE GİRİYOR

Ağam Oruç'un şöhretini Mısır Sultanı da işitmişti. Kendisini çağırdı, huzuruna kabul etti, hizmet teklif eyledi. Sultan'ın emeli, Hind taraflarına donanma göndermekti. Oruç'u bu donanmaya serasker tayin etti. Adana valisine (*) ferman yazdı. İskenderun Körfezi'nde Payas limanına 40 pare gemi yapmaya yetecek kereste göndermesini bildirdi. Adana valisi, keresteleri hazırlattı, Payas'a gönderdi. Oruç Reis, bunları alıp Mısır'a getirmek üzere yola çıktı, 16 pare gemiyle Payas'a geldi.

(*) Ozaman Adana, Ramazanoğulları denen bir Türk prensliğinin elindeydi. Bu prenslik, Mısır-Suriye Türk-Memluk imparatorluğuna tabi idi

Rodoslular, Oruç'un Mısır Sultanı'nın seraskeri olduğunu duymuşlar, fırsat gözetiyorlardı. Ağamın Payas'a geldiğini haber alınca, büyük donanma ile bastırdılar. Oruç Reis, vaziyetin vehametini anladı. Cümle gemilerini baştan kara ettirdi, karaya oturttu. Leventlerini alıp içerilere çekildi. Leventler dağılıp memleketlerine gittiler. Ağam gene Antalya'ya geldi. Antalya'da 18 oturak bir tekne yaptırdı. Rodos sahillerini bastı. Kafire aman vermedi. Rodos Şövalyeleri'nin üstad-ı azamı (*) :

(*) Rodos devlet başkanına verilen ad

"Oruç Reis namında bir korsan zuhur eylemiş," dedi; "altında 18 oturak teknesi var. Uçan kuşa hükmeder. Malımızı alıp memleketimizi yakar. Nece defa oğullarımızı esir eyleyip Şam Trablusu'na götürdü, pazarda sattı. Onun şerrinden denize çıkamaz olduk. Ben size bu Türk'ü yeraltındaki zindanından çıkarmamanızı söylemişim, beni dinlemediniz, gemiye forsa olarak çaktınız. Şimdi tez yarın, hakkından gelmeye çalışın."

Rodoslular, 5-6 parça yürük tekneyi Oruç'un peşine taktılar. Türk korsanını liman liman, bucak bucak aramaya başladılar. Sonunda bir limanda bastırdılar. Teknesini yaktılar. Oruç Reis, leventleri ile kurtulup kaçtı. Gene Antalya'ya döndü. Oruç'un teknesi Rodos limanına getirildi, halka teşhir edildi. Fakat Oruç'un esir alınıp Rodos'a getirilememesi, Üstad-ı azam'ı çok kızdırdı :

"Tekne Oruç'un amma, kendisi içinde yok!" diye gürledi.

Oruç Reis, Antalya'ya döndüğü zaman, zamanın padişahı II. Sultan Beyezid'in oğullarından Sultan Korkut, Antalya'dan Manisa'ya hareket etmişti. Kendisine Teke (Antalya) vilayeti yerine Saruhan (Manisa) vilayeti verilmişti. Sultan Korkut'un "Piyale Bey" adında bir hazinedarı vardı. Evelce Oruç Reis, bu Piyale Bey'e bir frenk oğlancığı hediye etmişti. İkisi arasında dostluk vardı. Şimdi Oruç Reis'in başına bu haller gelip teknesiz kalınca, Piyale Bey, efendisi Sultan Korkut'a vaziyeti anlattı :

"Oruç Reis, bir mücahit kulunuzdur" dedi, "gece gündüz kafirle cenk edip nece zaferler kazanmıştır. Şimdi teknesini kaybetmiştir. Gerektir sultanım, bu mücahit kuluna bir tekne ihsan ede."

Sultan Korkut, Oruç Reis'in şöhretini biliyordu. Dileğini memnuniyetle kabul etti. Ağam Oruç'u huzuruna çağırdı. Konuştu, görüştü. Çok ikram ve ihsan etti :

"Hemen başın sağ olsun," diye teselli etti; "ben seni teknesiz komam. Elem üzre olma."

Sultan Korkut, hemen İzmir kadısına bir emir yazdı :

"Fermanım sana gelir gelmez, Oruç Reis oğlumuz, dilediği üzere mükemmel bir kalite yaptırasın. Varsın dinimiz uğruna kafirlerle savaşsın. Öcünü alsın. Hanedanımızı rahmetle ansın."

Piyale Bey de İzmir Gümrük Emini'ne name yazdı :

"Oruç Reis, dünya ve ahiret karındaşımdır." dedi; "size geldikte, hemen himmetinizi eksik etmeyin. Her türlü yardımınızı esirgemeyin. 22 oturak bir tekne yapılmasına nezaret edip tez zamanda Oruç Reis'e teslim eyleyin. Teknenin donanması için her türlü masrafı, efendim Sultan Korkut'un hesabına yazın."

Oruç Reis, İzmir'e geldi. Tez zamanda kendisine iki tekne verildi. Biri Sultan Korkut'un şahsına olan hediyesiydi. Diğer tekne de Piyale Bey'in malıydı. O da Oruç'un emrine verildi. Oruç Reis, tekneleri donattı, leventlerini topladı, Foça'ya geldi. Oruç'un gemisi 24 oturak, Piyale Bey'in ki 22 oturaktı. Bu iki tekne üç buçuk ay içinde inşa edilip donatıldı. Foça limanına demir attı. Oruç Reis, Foça'dan Manisa'ya geldi. Piyale Bey'in konağına indi. Burada üç gün misafir kaldı. Üç gün sonra Sultan Korkut'un huzuruna çıktı. El öptü. Sultan Korkut çok iltifat etti :

"Cenab-ı Hak seni her işinde mansur ve muzaffer eylesin," dedi.

Oruç, Manisa'da Sultan Korkut'a ve Piyale Beye veda etti. Foça'ya döndü. O gece dua ve ibadet etti. Ertesi gün erkenden teknelerine demir aldırdı.

Birkaç gün sonra derya üzerinde iki Venedik gemisine rasgeldi. İki de zaptedildi. Gemilerde 24000 altın vardı. Bu para vesair eşya ganimet alındı. Bir çok levent zengin oldu. Nasıl zengin olmasınlar ki, Osmanoğlu Sultan Korkut'un duasını aldılar. Padişah duası alanın akıbeti hayrolur. Padişah bedduası alan, felakete uğrar.

Oruç Reis bu cengini Pulya sahillerinde (*) yapmıştır. Oradan Rumeli sahillerine geldi. Ağrıboz adası açıklarında üç Venedik gemisine daha rasladı. Venedikli kafir, Oruç Reis'in gemilerini görünce, top ateşi açtı. Oruç, leventlerini güzel sözlerle teşçi etti. Venedik gemilerine yaklaştılar. İki taraftan atılan güller deryayı cehenneme çevirdi.

(*) İtalya'nın güneydoğusundaki «Apuglia» eyaletine Türkler, «Pulya» derler.

- Ağam Oruç Cezayir'i Nasıl Fethetti-

Gemiler birbirine yanağtı. Leventler kafir gemilerine atladılar. Sonunda Venedik gemileri zaptedildi. 285 Venedikli esir alındı. 120 kadar Venedikli de öldü. Düşman gemilerindeki mallar, Oruç Reis'in teknelerine aktarıldı. Tekneler o derece doldu ki, kaplumbağaya döndü; kımıldamaya iktidar yoktu. Şenlik içinde Midilli'ye geldiler. Ben Hızır Hayreddin, ağam İshak'la beraber, karındaşımız Oruç Reis'i limanda karşıladık. Bütün hısım ve akrabamız bizimle beraberdi. Öpüşüp kucaklaştık. Oruç Reis, Midilli'den ııkalı yıllar olmuştu. Bu kadar zamandan beri birbirimize hasret çekerdik.

Oruç Reis, Midilli'den İzmir'e gitmeye, velinimeti Sultan Korkut ve karındaşlığı Piyale Bey'le görüşmeye karar verdi. Fakat tam bu sırada Midilli'ye bir haber erişti : Sultan Selim Han Hazretleri tahta oturmuş. Karındaşı Sultan Korkut'la hasım olmuş. Sultan Korkut ziyadesiyle korkup kaçmış. Oruç Bey bu haberi alınca pek üzöldü. Büyük karındaşı İshak Reis, ağam Oruç'a dedi ki :

"Var imdi buralarda durma. Bu kışı İskenderiye'de kışla. Bakalım ne ola? Elindeki tekne Sultan Korkut'un ihsanıdır. Ola ki sana zarar erişe."

Oruç Reis, daha hasret gidermeye vakit olmadan hepimizle vedalaştı. Midilli'den hareket etti. Kerpe adası açıklarında 7 düşman gemisini zaptetti. İskenderiye'ye geldi. Mısır Sultanı, Oruç Reis'in Yahya Reis'le beraber 7 parça ganimet malı tekneyle İskenderiye'ye geldiğini haber aldı. Oruç, Mısır Sultanı'ndan gayetle sıkılırdı. Onun verdiği gemileri Payas'ta Rodoslular'a kaptırdığı için mahcuptu. Kendisini Sultan'a affettirmek için ganimet mallarından muhteşem parçalar ayırdı. 4 cariye ile 4 köle seçti. Sultana sundu. Sultan, pek memnun oldu. Oruç Reis'i ve yoldaşlarını konakladı.

Ağam Oruç'a dedi ki :

"Ey Oruç Kapdan, seni affettim. Cenab-ı Hak, affedici kullarını sever. Gerçi benim 16 pare teknemi yaktırdın. Ama içinden bir tek levendin burnunu kanatmadın. Hepsini kurtardın, kafire bir tek esir vermedin. Ben

gemilerimin yanmasına kızmadım. Cenk ahvalidir, her şey olur. Senin dönüp yanıma gelmediğine kızdım. Ancak şimdi seni affettim. Hemen sağ olasin. Tekrar hatırımı aldın."

Böyle deyip ağama çok ikram etti. Ağamın getirdiği hediyelerden fazla peşkeş verdi. Oruç ağam izin aldı. Kahire'den İskenderiye'ye döndü. Sultan, İskenderiye valisine emir yazmıştı. Vali, ağamı ve levendlerini ağırladı. Bir miktar safa ile vakit geçti. Bahar geldi. Oruç Reis, Sultan'a name gönderip gazaya çıkmak için izin istedi, izin çıktı. Ağam, Kıbrıs sularına doğru açıldı. O sularda 5 aded Venedik teknesini ganimet aldı. Oradan batıya gitti. Tunus sahillerinde Cerbe adasına geldi. Ganimet malını Cerbe tacirlerine sattı. Her levendin payına 25 zira Venedik çuhası, 4 tüfek, 4 tabanca ve 171,5 altın düştü. Oruç, İskenderiye'ye giden bir gemi buldu. En iyisinden çuha, tüfek, tabanca ile 13-14 yaşlarında bir kafir oğlancığı ayırdı. Mısır Sultanı'na gönderdi. Sultan :

"Dünyada nimet hakkın gözeten ve iyilik bilir adam varsa," dedi; "oğlum Oruç Kapdan'dır."

Bu minval üzere ağama çok dualar etti. Aralarında muhabbet bir iken bin oldu. Ağam, Cerbe sularında avlanmaya devam etti. 5-10 parça gemi daha zaptetti.

"SANDIM KI DÜNYALAR BENİM OLDU!"

Biz gelelim memleket ahvaline. Sultan Selim Han tahta oturunca, karındaşı Sultan Korkutla aralarında ihtilaf çıktı. Sultan Selim, karındaşının üzerine asker gönderdi. Aramadık yer komadı, fakat Sultan Korkut'u bulamadı. Ol zaman kapdanpaşa, İskender Paşa idi. Gayetle zalim bir adamdı. Akdeniz'e çıkıp derya üzere iki kürekli bir kayık gezdirmezdi. "Sultan Korkut'un adamıdır" diye kaptanlara çok zulümler eyledi. Ben bunları işitince, Midilli'den ayrılmaya karar verdim. Bir tekneye buğday yükleyip alalacele Şam Trablusu'na gittim. Buğdayı siyah arpa ile değiştirip Preveze'ye geldim. Burada arpamı sattım. At, kısrak ve katır satın aldım. Preveze'nin karşısında Ayamavri adasına demir attım. Limanda yatar 24 oturak güzel bir gemi gördüm. Hayran oldum. Sorup öğrendim. Fettah Kapdan nam bir Türk'ün teknesiymiş. Fettah Kapdan yakınlarda ölmüş. Varisleri, gemi satılsın diye buraya göndermişler. Bu teknenin aşık-ı şeydası olmuştum. Ne isterlerse verecektim. Nihayet 6 kese akçaya uyuştum. Gemiyi satın aldım. Sandım ki dünyalar benim oldu! Yeni tekne bindim. Diğer gemilerimi de aldım. Akdeniz'i kuzeyden güneye baştan başa geçtim. Cerbe adasına geldim. Ağam Oruç'la buluştum.

İki karındaş "Nereye gidelim?" diye düşünürken, Tunus'a gitmeye karar verdik. Dedik ki : "Ömrün ahır mademki ölümdür, bari gaza yolunda can verelim."

Ben, ağam Oruç, ve Yahya Reis, her birimiz bir gemiye binip Tunus'a geldik. Tunus sultanına çıktık. Peşkeşlerimizi sunduk. Dedik ki :

"Bize ülkenizde bir yer verin. Gemilerimizi orada barındıralım. Hak yoluna gaza edelim. Aldığımız ganimeti Tunus pazarlarında satarız. Müslümanlar faydalanır, ticaret gelişir. Size de ganimet malından sekizde bir hisse veririz."

Tunus Sultanı :

"Pek makul söylersiniz gaziler," dedi; "hoş geldiniz, safalar getirdiniz. Ocak sizindir."

"GAZAN MÜBAREK OLA!.."

Sultan bize Halku'l-Vad limanını verdi. Kışı bu limanda geçirdik. Baharda deryaya açıldık. 5 pare gemimiz vardı. En yürükleri benim teknemdi. Sardunya adasına vardık. Bir korsan gemisini zaptettik. içindeki 150 kafiri esir aldık. Tam bu sırada ufukta bir gemi göründü ki, neuzubillah Bursa'nın Keşişdağı(*) kadar cüssesi vardı. Gemilerimizden birinin kapdani Deli Mehmed'di. Çok yiğit bir delikanlı idi. Benim sağ kolumdu. Bize dedi ki :

"Ey kapdan babalarım, izin verin, emredin, gidip bu gemiler devini ben alayım."

(*) Uludağ

Deli Mehmed'in şevkini kırmamak için izin verdim. Fakat onun teknesi, düşmanın teknesinin yanında fındık kabuğu gibi kalıyordu. Biz de Mehmed'in arkasına takıldık. Düşman teknesine yanaştık. içinde bir tek can yoktu. Meğer uzaktan bizim gemilerimizi görmüş, sandallarına binip kaçmışlar. Tekneye çıktık. Ağızına kadar buğday yüklüydü. Deli Mehmed'i selamladık :

"Gazan mübarek ola," dedik.

Ertesi sabah iki gemi daha zaptettik. Birinde bal, zeytin, peynir vardı. Diğeri bir Ceneviz teknesiydi. Demir yüklüydü. Dağ gibi ganimetle top, tüfek atarak Tunus'a geldik. Cümle gaziler doyum oldular. Sultan'ın hissesini ayırdık. Fakir fukaraya da çok mal sadaka ettik. Çok dualar aldık.

KAFİRLER KORKMAYA BAŞLIYOR

O kışı gene Tunus'ta geçirdik. Bahar gelince sefere çıktık. 13 günde Mora'da Anapoli limanı açıklarına geldik. İspanya'ya gider büyük bir kafir teknesine rasladık. İçinde 3-4 yüz cenkçi vardı. Altın işlemeli sancaklarımızı çekip toplarımızı ateşledik. Yedi defa düşman teknesine

yanışmak istedik. Yedincisinde yanaştık. Azim cenk oldu. Fakat kafir teknesini zaptettik. 150 yoldaşımız şehit oldu. 86 levend yara aldı. Öğrendik ki, kafir teknesinde 525 kişi varmış. Bunlar'ın 183'ünü esir aldık. Gerisi ölmüştü. İçlerinde İspanya'da büyük bir memleketin valisi de vardı. Bir gemi daha zaptedip Tunus'a geldik. Ağam Oruç yaralanmıştı. Tunus'ta tedavi gördü, dinlendi. Ganimet malımız arasında 70-80 papağan ve 20 doğan kuşu vardı. Bunları Tunus Sultanı'na verdik. Bu seferden sonra namımız bütün kafir memleketlerine yayıldı.

Bizi ortadan kaldırmak için kafirler ittifak eylediler. Dediler ki :

"Oruç ve Hızır Hayreddin namında iki Türk peyda olmuş. Bu Hristiyan düşmanı yılanlar ejderha olmadan, basalım, isimlerini yeryüzünden silelim. Şimdi fırsat verirsek, belli ki bu Türkler başımıza çok iş açar."

İspanyol kafiri bu minval üzere 10 pare mükemmel kadırga donattı. Maksatları bizi yakalamaktı. Fakat onlar gelmeden biz deryaya açıldık. Ceneviz'e gitmek istiyorduk. Rüzgar muhalefetinden Cezayir sahillerine vurduk. Becaye nam Cezayir kalesinin önünde demir attık. 10 pare İspanyol kadırgası da bizi Ceneviz taraflarında bulamayınca Becaye'ye geldi. Sahil üzerinde cengi kabul etmek çok tehlikeliydi. Hemen deryaya açıldık. Kafir kadırgaları kaçtığımızı sandılar, peşimize düştüler. Kafi derecede sahilden açılınca ağam Oruç, hemen dönüp kadırgalara yaklaşmamızı emretti. Böyle bir şey beklemeyen düşman çok şaşırıldı. Büyük cenk oldu. Hemen kadırgaların kapudane teknesi olanına yanaştık. Koca kadırgayı ve diğer üçünü zaptedince ötekiler kaçtı. Varıp Becaye kalesi altına sığındılar. Oruç Reis, altına girip kadırgaları yakalamak istedi. Ben mani olmak istedim. Ağamın emri, çok tehlikeliydi. Tedbir bu idi ki, aldığımız 4 kadırga ile Tunus'a dönelim, 6 kadırgayı kendi haline bırakalım.

4 GEMİ, 14 GEMİ OLMUŞTU!

Fakat çok atak olan ağam Oruç beni dinlemedi. Taarruza karar verdi. Halbuki Becaye kalesinde çok İspanyol kafiri vardı. 6 kadırgadaki İspanyol, teknelerini boşaltıp, kaledeki yoldaşlarıyla birleştiler. Ağam, kaleye hücum etti. Sahile çıktık. Kaleden üzerimize yağmur gibi top gülleleri ve tüfek misketleri yağıyordu. 60 şehit, bir o kadar yaralı verdik. Belki kaleyi düşürebilirdik. Fakat cengin en kızgın anında ağamın sol koluna bir misket isabet etti. Düşman bunu gördü. Kaleden çıkıp levendlere saldırdı. Ağamın ağır şekilde yaralanmasına çok üzülmüştüm. O hınçla 3-4 yüz levendle kafirlere öyle bir giriş girdim ki, melunları kıra kıra kale kapılarına kadar sürdüm. 300 kafiri öldürdüm, 150'sini esir ettim.

Daha fazla kale önünde durmak münasip değildi. Ağam Oruç yarasının şiddetinden kendinden geçmişti. Levendleri toplayıp gemilere bindirdim. Kafirler kaleden gemilerimize gülle yağıyorlardı. Fakat Allah'ın inayetiyle hiçbiri isabet etmedi. 14 parça gemiyle Tunus'a döndük. Oruç Reis'in

yarasını cerrahlar hoşça tımar edip sardılar. Amma ıstırabı günden güne arttı. Cümle cerrehtar toplandı, bana geldiler :

"Eğer karındaşının kolu kesilmezse akibet vahim olur," dediler; "sonra bizden bilmeyesin."

Tunus halkı 4 gemiyle sefere çıkıp 14 gemiyle döndüğümüzü görünce ziyade şad oldu. Ancak Oruç Reis'in kolcağızının haline cümle Müslümanlar ağladı.

Cerrahlara dedim ki :

"Ağam Oruç'un kolunu, kim kurtarırsa, onu terazinin bir kefesine oturtacağım. Diğer kefesine altın koyup ihsan edeceğim. İsterse beğendiği 10 esiri vereceğim."

AĞAM ORUÇ'UN KOLU KESİLİYOR

Cerrahlar tekrar toplandı. Meşveret ettiler. Fakat ağamın kolunu kesmekten başka çare bulamadılar. İzin verdim. Ağamın kolcağızın şehit edip kestiler. Tımar eylediler. Hüngür hüngür ağladım. Dedi ki :

"Niçin böyle ah edip ağlarsın? Takdir-i Rabbanî böyleymiş. Elden ne gelir? Elhamdülillah ki kolumu gazada kaybettim. Bu saadet bana yeter."

- Cezayir'de Bir Devlet Kurduk -

O kış ağam Oruç tamamen afiyet buldu. Evvel baharın havasıyla gönüller kaynayınca 8 pare tekneyle sefere çıktık. İspanya yakasına vardık. Endülüs sahillerine geldik. Endülüs'te Gırnata nam şehir İspanyol kafirinin eline yeni düşmüştü. Evvelce Müslüman beldesiydi. İspanyollar, Müslümanlar'a gayetle eziyet ve zulüm yaparlardı. Çok zalim kafirlerdi. Nice Müslüman yer altlarında mescitler yapıp ibadet ederdi. İspanyol kafiri bütün camileri yakıp yıkmıştı. Nerede Kur'an okuyan, oruç tutan, namaz kılan Müslüman görseler, evladıyla beraber işkenceye kor, diri diri yakarlardı. Nice tekne dolusu Müslüman'ı, kafir elinden kurtardık. Cezayir'e, Tunus'a getirdik.

Endülüs'ün El-Meriye limanı açıklarında iken, 7 parça kafir teknesi göründü. Birine yetişip aldık. Rüzgar muhalifti. Diğerleri kaçtı. Zaptettiğimiz gemi, bir Flandr gemisiydi, Hindistan'dan mal getiriyordu. Buradan Minorka adasına geldik. Bir koya girdik.

Tunus'tan hareketimizden 50-60 gün geçmişti. Minorka adasına çıktık. İçerilere girdik. 200 kadar pürsilah kafire rasladık. Pınar başında oturmuş, kuzu çevirir, bade içerlerdi. Çoğu kendinden geçmişti. 70-80 kafiri kılıçtan geçirdik. 5-6 sürü koyun aldık. Kafirlerin kumandanını karşıma getirdiler. Nereye gittiklerini sordum :

"Sinyor," dedi; "sizin Minorka'da yattığınızı öğrendik. İspanya'dan üzerinize 10 kadirga gelir. Biz de kadirgalar gelip sizi basınca, karadan onlara yardım edecektik."

Bunu öğrenince esirleri ikişer ikişer prangaya vurdurup gemilere dağıttım. Minorka'dan kalktık. Ceneviz yolunu tuttuk. 4 parça gemiye rasgeldik. Onları da aldık. Namımız bütün kafir illerine destan oldu.

Korsika seferinden sonra ağamla beraber Midilli adasına geldik. 7 pare teknemiz vardı. "Vatan sevgisi imandan gelir" diyen Arap atasözü doğruymuş. Sılamıza kavuşunca taze can bulduk. Bütün akraba ve dostlarımız geldiler. Hal, hatır sordular. Yedi gün, yedi gece kazanlar kaynatıp, adanın bütün fakirlerini doyurduk. Sünnetsiz çocukları sünnet ettirdik. Ersiz kızları evlendirdik. Gönüllerini şad etmek için, büyük düğünler yaptık. Yeni esvaplar kestirip başışladık. Yetim ve öksüzleri ev ev aratıp buldurduk. Dul karıcıkları, hizmete gücü yetmeyen ihtiyarcıkları, sakatları ve hastaları sevindirdik. Herkesin hatırcığını okşadık. Gazi levendlerimizin kemerleri, sucuk gibi altın doluydu. Bir akçalık mala beş akça verip satın alırlardı. Ta ki adanın tüccarı kazanıp hayır dualar etsin. Midilli halkı, hakkımızda büyük ikram ve inayet gösterdi. Kucak kucak yemiş ve meyve taşıdı :

"Siz mücahid kişilersiniz, yeyiniz, sıhhatte olunuz," diye yalvarırlardı.

DERYA AŞKIMIZ BÜTÜN AŞKLARDAN ÜSTÜNDÜ

Muradımız kışı adada geçirmekti. Bütün akrabamıza ganimet malından dağıttık. Ağamız İshak'a çok mal ve Venedik altını verdik. Mübarek duasını aldık. Yalnız Oruç'un kolcağızını şehit olmuş görünce çok üzüldü, mahzun oldu. Bir ara ağam Oruç, Midilli'de yerleşmek, evlenmek, çoluk çocuk sahibi olmak istedi. Fakat bu niyetinden tez vazgeçti. Çünkü cümle aşklarının başında derya aşkı gelirdi. Deryayı hiçbir nesneye değişmezdi. Bir sabah dedi ki :

"Karındaşlarım, dün gece hayırlı bir rüya gördüm. Rodos'ta zindanda iken rüyama giren ve kurtulmamı müjdeleyen ak sakallı hoca, Ey Oruç, dedi; yüzünü batıya çevir. Cenab-ı Hak, sana batıda çok gazalar, büyük şan ve şerefler nasip kılmıştır!"

Midilli'ye çok tekneler gelirdi. Kaptanlar, küreğe koymak için esir ararlardı. Bir gün kaptanlara dedimki :

"Benim 827 adet fazla forsam vardır, size satayım."

Bu suretle kafirleri Osmanlı tüccar kaptanlara sattım. Bazılarını 500 altına, bazılarını 300'e, bazılarını daha az akçeye verdim. Sattığım esirlerin vergisini ödedim. Liman reisinin hakkını gönderdim. İslam evkafına bağışta bulundum. Bu suretle aldığım akçanın yarısı gitti. Öbür yarısını ağam

Oruç'la bölüştük. Ancak para tutmasını sevmezdik. Cümle kazancımızı teknelerimizi daha iyi donatmak için harcadık. Gerisini levendlerimize bölüştürdük. Her levende 90 altın, reislere 195 altın düştü.

Levendler yemek, içmek için ceplerinden harcamazlardı. Her teknenin kazancı kaynardı. Haftada iki kere et verilirdi. Ancak levendler çok kere kendi ceplerinden yer, teknede pişen yemeğe iltifat etmezlerdi. Levendlere kış için sıllarına gitmeye izin verdim. Anadolu'nun ve Rumeli'nin yakın yerlerinde olanlar gittiler. Uzak sılası olanlar bizimle Midilli'de kışladılar. Bu kış içinde Midilli tersanesine üç gemi ısmarladım. Biri 25 oturak, diğer ikisi 24 oturak olacaktı. Bu suretle ol baharda 10 pare tekneimiz oldu. Yeni teknelerden birine ben, diğerine ağam Oruç Reis bindi. Yeni gemilerimizi de Tanrı'nın inayetiyle gayetle güzel donattık. Bahar yaklaşırken Anadolu'dan ve Rumeli'nden şanıımızı ve şöhetimizi işiten dilaver yiğitler fevc fevc Midilli'ye gelmeye başladılar. Levend yazılmak için rica ve niyaz ederlerdi. Gözümüzün tuttuğu denizci yiğitleri aldık. Ağamız İshak'ın elini öptük. Akriba ve ehibbamızla vedalaştık. Deryaya açtık. Mübarek bir mevsimdi.

"FAKİR FUKARA YOLUMUZU GÖZLÜYORDU"

Yolda 15-16 pare tekne ele geçirdik. İyi tekneleri beraberimize aldık. İyi olmayanları batırdık. Ele geçirdiğimiz gemilerden beşi buğday, ikisi zeytin yağı, biri fildişi yüklüydü. Diğerlerinde çeşitli mal ve eşya vardı. Hepsinden ceman 479 kadın ve sayısız erkek esir aldık. 17 pare gemiyle Tunus'un Halku'l-Vad limanına girdik. Midilli'den ayrıldığımız 29 gün olmuştu. Liman bizi seyretmek için gelen halkla dolmuştu. Toplarımızı ateşleyip halkı selamladık.

Tunus'ta halk bizi o kadar sevmiş ki, çoğu bir daha bu sulara gelmeyiz diye tasa çekerlerdi. Hele fakir fukara yolumuzu gözlüyor, geleceğimiz günleri sayıyordu. Buğdayı fakir ve muhtaçlara bedava dağıttık. Diğer ganimet malımızı sattık. Tunus Sultanı'nın da hissesini ayırıp yolladık. Sultan'ın hissesine 5000 Venedik duka altını, 2 bakire cariyeye, 4 Cenevizli oğlan düştü. Kızlar ve oğlanlar, 15-16'şar yaşlarında ve gayetle dilberdi. Parayla satsak çok büyük meblağ tutardı. Tunus Sultanı da bize ala donanmış atlar hediye etti. Ağam Oruç'la bu atlara binip saraya gittik Sultan bize :

"Memleketime şeref verdiniz," dedi; "cenab-ı Hak iki cihanda yüzünü ak etsin! Siz benim beylerimsiniz."

Huzurdarı çıkarken benim ve ağamın sırtına birer kürk giydirip taltift ettiler. Maiyetimizdeki levendlere de ihsanda bulundular.

Kışı Tunus'ta geçirdik. Bir yeni bahar daha geldi. 12 pare tekneyle mübarek bir saatte deryaya çıktık. Sicilya'da bir kaleyi bastık. 300'e yakın esir aldık. Teknelere pay edip küreğe koyduk. Deli Mehmed Reis, limanda

yatan bir ticaret gemisini ele geçirdi. Tekne, ağzına kadar şeker yüklüydü. 650 çift sandık şeker saydık. Deli Mehmed Reis'i, bu malı Tunus'a götürmeye memur ettim. Ertesi gün kısmetimiz daha da açıldı. 4 pare tekne ele geçirdik ki, ikisi çuha yüklüydü. Biri seren direğiyle doluydu. Fransa'ya götürülüyordu. Dördüncü gemiden kurşun, barut ve gülle çıktı. Velhasıl dört parça da güzel ganimetti.

33 gün sonra Tunus'a döndük. O kadar çok çuha ele geçirmiştik ki, teknelerde ayak basar tahta zeminleri bile çuha döşedik. Her levendin payına 7,5 kantar şeker, 12 top çuha, 125 top kumaş düştü. Ele geçirdiğimiz seren direkleri, çok iyi keresteden yapılmıştı. En büyük teknelerde kullanılacak derecede sağlam ve uzundu. Bu seren direklerini Şevketlü Sultan Selim Han padişahımıza hediye göndermeye karar verdik. Direklerle beraber 200 de esir seçtik. Bunları Muhiddin Piri Reis, İstanbul'a, Sultan Selim Han'a götürecekti. Muhiddin Piri Reis, merhum Kemal Reis'in yeğeni idi. Zarif ve alim bir arkadaşımızdı. Padişah kapısında nasıl davranmak lazımdır, çok iyi bilirdi. Uğurlu bir saatte Piri Reis'i Tunus'tan İstanbul'a yola çıkardık.

"PADIŞAH DUASI ALDIK İKİ CİHANDA AZİZ OLDUK"

Muhiddin Piri Reis, 6 pare tekneyle Tunus'tan hareketinin yirmi birinci günü İstanbul'a vardı. Sarayburnu önünde demirledi. Toplarını ateşleyip hakanımız Sultan Selim Han'ı selamladı. Sultan Selim Han, Piri Reis'i huzuruna kabul etti. Benim yazdığım nameyi bizzat kendi okumak inayetinde bulundu. Ağam Oruç Reis'in ve benim gazalarımın hoşnud oldu. Mübarek ellerini kaldırıp bize ve levendlerimize dualar eyledi :

"Hak Taala, dünya ve ahirette Oruç ve Hayreddin kullarımın yüzlerini ak eylesin," dedi; "kılıçları keskin, düşmanları mahkur, denizde ve karada gazaları mansur olsun. Daima muzaffer olalar!"

Böylece padişah duası aldık. Artık sırtımız yere gelmezdi. İki cihanda aziz olmuştuk. Piri Reis yoldaşımız, hakanımızdan büyük iltifat gördü. On kese akça ihsan aldı. Sırtına hıl'at giydirildi. Selim Han, hediyelerimizi tenezzülen kabul etti ve teker teker bakmak suretiyle lütfunu esirgemedi. Hatta Piri Reis'in teknelerinin Yalı Köşkü'ne yanaşmasını irade buyurdu ki, şimdiye kadar hiçbir geminin saray sahiline yanaşmak haddi değildi. Piri Reis, hediyelerimizi 200 kafir esirinin sırtına yükletmiş ve iyi bir alay düzenlemişti. 200 levend de, sırmalı urbalar kuşanmış olarak sahile çıktılar, Hakanımıza gösteriş yaptılar. Selim Han, her levende ellişer altın ihsan etti. İstanbul'da kaldıkları müddetçe işe ve ibatelerinin miriden temin olunmasını buyurdu. Muhiddin Piri Reis için ayrı bir konak tahsis edildi.

Sultan Selim Han, teknelerin tersaneye çekilmesini irade buyurdu. Teknelerimiz burada yağlandı, eksikleri tamamlandı, gedikleri düzüldü, mühimmatı koşuldu. Ayrıca hakanımızın emriyle 27'şer oturak iki kadırga inşasına başlandı. Selim Han bu kadırgalardan birini bana, diğerini ağam

Oruç Reis'e ihsan buyuracaktı. Kadırgaların kıçları altın yıldızla yıldızlandı. Güvertelerine mükemmel toplar kondu. Dökümhaneden çıkmış olan bu toplar pırl pırlıdı. Piri Reis, vezirleri de ziyaret etti. Hediyelerimizden peşkeşler sundu. Günlerden bir gün Sultan Selim Han Hazretleri, Piri Reis'i tekrar çağırdı. Huzuruna kabul buyurdu. İki elmas kabızalı kılıç verdi. Her biri birer Rum haracı ederdi. Ayrıca hıl'atlar, sorguçlar ihsan buyurdu:

"Baka Reis," dedi; "verdiğim kadırgalardan birine Hayreddin Bey, öbürüne Oruç Bey binsin. Sorguçlarımdan birini Hayreddin Bey, öbürünü Oruç Bey sokunsun. Kılıçlarımdan birini Hayreddin Bey, öbürünü Oruç Bey kuşansın. Cümle peşkeşleri makbul-i hümayunum olmuştur. Böyle diyeyin. Sizi Allah'a ısmarladım. Mansur ve muzaffer olasınız. Duam berekatı sizinle biledir. Her neye ki ihtiyacınız varsa, eşiğime arz edesiniz."

Piri Reis yoldaşım, hakanımızın hatt-ı hümayunlarını aldı. Üç defa öpüp başına koydu. Yedi kere eğilip selam verdi. Selim Han'ın mübarek elini öptü. Veda eyledi. Cihan Hakani'nin huzurundan kemal-i huzur ve rahat, ikbal ve saadete çıktı. Selim Han'ın bana ihsan buyurduğu kadırgaya bindi. Diğer kadırgaları peşine taktı. Sekiz pare tekneyle Sarayburnu'nda padişahı selamladı, Selim Han, Yalı Köşkü'nden gemilerimizi seyrediyordu. Cihanın taht şehri olan İstanbul'dan ayrıldı. Tunus'a doğru yola düştü.

Piri Reis, İstanbul'da iken ben ve ağam, 10 pare tekneyle denize açıldık. Niyetimiz Sebte Boğazı'na, Akdeniz'in ucuna gitmek, Endülüs'e uğramak, din kardeşlerimizden bir kısmını daha kurtarıp getirmektir. Ancak bu sırada Cezayir'in Becaye şehrinde elçiler geldi:

"İmdat olursa," dediler; "siz gazi yiğitlerden olursunuz. İspanyol kafirinin tasallutundan namaz kılamaz çocuklarımıza Kur'an talim edemez olduk. İşimiz inayetinize kalmıştır. Cenab-ı Hak, halasımızı size inayet buyurmuş, bizi size ısmarlamıştır. Teşrif edip beldemize gelin. Hemen bizi kafir zulmünden kurtarın."

Tam Becaye üzerine hareket edecektik. Gördük ki Piri Reis sekiz pare kadırgayla Tunus sularına gelir. Hemen Piri Reis'i gemimize aldık. Heyecanla İstanbul ahvalini sorduk. Daha Piri Reis'in bindiği kadırgayı görünce aklım başımdan gideyazmıştı. O kadar güzel ve azametli tekneydi. Anladım ki padişah ihsanıdır. Gönlüm sürurla doldu. Şevketlü Selim Han'ın mübarek hatt-ı hümayunlarını okuyunca sürurum arttı. Gözlerim doldu. Hatt-ı hümayunu yedi defa öpüp başıma koydum. Cenab-ı Hakk'a şükürler ettim. Böyle kudretli bir hakanın kulu olduğumuz için hamd eyledim. Ağam Oruç, padişahın kendine ihsan ettiği kadırgayı görünce sevince gark oldu. Bu denli azametli bir tekneye sahip olduğum için hünkarın şevketine dualar etti.

Sultan Selim Han, Tunus Sultanı'na da bir hatt-ı hümayun göndermişti. Hatt-ı hümayunu ben götürüp Sultan'a verdim. Sultan, Cihan Hakani'nin

fermanını yedi kere öpüp başına koyduktan sonra açtı, okudu. Padişahımız buyuruyordu ki :

"Sen ki Tunus Beyi'sin, bu ferman-ı hümayunum vasıl oldukta mucibince amel eyleyip zinhar hıfından hazer edesin. Kullarım Oruç ve Hayreddin Beyler'e her türlü yardımını esirgemeyesin."

Bütün Tunus erkanı toplanmıştı. Sultan'ın huzurunda Piri Reis, Selim Han'ın kılıcını bana kuşattı, gönderdiği hıl'atı sırtıma geçirdi. Azim merasim oldu. Şeyhler dualar ettiler. Cihanın hakani Selim Han'ın şevketini övdüler. Tunus Sultanı baktı ki, Cihan Hakani bana ve ağama ettiği iltifatı şimdiye kadar en büyük hükümdarlara karşı bile esirgemiştir, bizlere karşı muamelesi değişti:

"Senin ve ağan Oruç'un yolu, kapdan-paşalık yoludur, dedi; mübarek ola!"

Bu andan itibaren hasedinden tezvire başladı. Gördü ki, artık kendi başımıza zavallı, himayesiz korsanlar değiliz. Cihan Hakani'nin makbul kuluyuz. Bizden çekinmeye başladı. Devlet ve memleketini Selim Han hesabına elinden alırız diye korkardı.

"DÜŞMAN TEKNELERİNE SAVLET EYLEDİK"

Ertesi gün ben ve ağam Oruç Reis, padişah ihsanı olan yeni gemilerimize bindik. Yirmi yedişer oturak olan teknelerde on altışar top vardı. 12 pare gemiyle deryaya açıldık. Bir tekne ele geçirdik. İçinde 25 kafir vardı. Yağ ve bal mumu yüklüydü. Forsalar Endülüslü din kardeşlerimizden 40 kişiydi. Cümlesini halas eyledik. Deli Mehmed Reis'in gemisine doldurup Tunus'a gönderdik. Deli Mehmed'i gayetle severdim. Genç, korku bilmez bir yiğitti. 15-20 kafirle tek başına kalsa dövüşür ve galip çıkardı.

Bu minval üzere Cezayir ülkesinin Becaye limanına geldik. 2033 can levendimiz, on bir pare kadirgamız, yüz elli kadar topumuz, binlerce forsamız vardı. Becaye'nin kalesi, İspanyol kafirinin elindeydi. Cenge başladık. Cenk, üç buçuk saat sürdü. Kafirlerin çoğu öldü. Bu zaferimizi duyan 20000 Arap, Becaye'ye geldi. Bize yardıma çalışırlardı ama, cenk ahvalini iyi bilmezlerdi. Kalede kalan bir avuç kafir, bize 29 gün mukavemet etti. Şehri ele geçirmiştik. Muhasara toplarımız olmadığı için, kalede büyük gedik açamıyorduk. Minorca adasından üzerimize azim İspanyol kafiri geldiğini duyduk. Becaye'yi bırakıp Cicelli'ye çekildik. Ama Minorca'dan gelecek imdat kuvvetlerinin yolunu beklerdik. Nihayet derya ufkunda 10 pare büyük kadirga görüldü. Ağzına kadar silah ve mühimmat yüklüydü. Becaye'yi kurtarmaya gelirdiler. Ağam Oruç :

"Bu bize Tanrı nimetidir," dedi.

Cümle levendler gülbank-ı Muhammedi çekip düşman teknelerine savlet eyledik. Büyük cenk oldu. 10 tekneyi de ele geçirdik. Kafirlerden sağ kalan 781'ini esir asıp forsaya çaktık.

- İspanya ile Harp-

10 pare İspanyol teknesine Haçlı sancakları çekip 500 levendimle yerleştim. Becaye'ye dümen tuttum. Becaye kalesindeki İspanyol kafiri, Minorca'dan 10 pare geminin imdada gelmesini beklerdi. Bizi uzaktan görünce dindaşları sanıp külahlarını havaya fırlatarak sevinç alametleri gösterdiler. Böylece şenlik ve şadumanlık içinde bulunan kaleye yanaştık. Kafirler kale kapılarını açmışlar, imdada gelen tekneleri karşılamak için yalılara dökülmüşlerdi. Birden levendlerimi sahile çıkardım. "Allah Allah" sadası ayyuka çıkınca, kafirler bozuldular. Kaleyi fethettik. İspanyollar "mayna sinyor!" diye bağışıp aman dilediler. Civar ülkelerden gelen cümle şeyhler ve kaaidler, bana biat ettiler. Bundan böyle hükümdar olarak beni ve ağam Oruç'u tanıyacaklarına and içtiler. Becaye'ye asker koydum, Ağamla buluşmak üzere Cicelli'ye döndüm. Ağam Oruç gözlerimden öperek beni tebrik etti. Zira Becaye, geyetle mühim bir kaleydi. Kalede 800 fiçı barut ve dünyanın ganimeti elimize geçti. Bilhassa baruta çok sevindik.

Zira barutumuz azalmıştı. Tunus Sultanı da artık bize barut vermiyordu. Baktık ki Tunus Sultanı bizden günden güne yüz çevirir. Kendi başımızın çaresini görmeye karar verdik. Bunun için de, bu gurbet ellerinde, kendimiz için yeni bir devlet kurmak icap ediyordu.

İspanya'da Becaye'yi fethettiğimiz haberi duyulduktan, kafirlerin başına kıyamet kopup, cümlesi yeis ve matem deryasına battılar. İspanya kralı Karlos(*) buyurdu ki, tez vakitte Becaye Türkler'den alına ve İspanyol esirleri kurtarıla. Diğer taraftan Cezayir ülkesi halkı gördü ki Türkler, kafirin belini kırmaya kadirdir. Gayetle adil ve Allah'tan korkan bir millettir. Ben ve ağam, Cezayir'in Cicelli şehrinde otururken, ülkenin birçok şehrinde heyet geldi. Bunların en mühimmi, memleketin merkezi olan Cezayir şehrinde gelen heyetti. İspanyol zulmünden bizar olan Cezayir şehri halkı, bizden imdat istiyordu. Ağam Oruç, 500 leventle Cezayir şehrine doğru yola çıktı. Beni Cicelli'de bıraktı.

(*) İspanya kralı ve Almanya imparatoru Charles-Quint ki, Barbaros Kardeşlerin en büyük hasmı ve rakibi olacaktır

Ağam Oruç Reis, Cezayir şehrini fethederken, ben de Cıcelli'den hareket ettim. Tunus'a gittim. Tunus Sultanı artık bize tamamen düşmanlık gösterirdi. Fakat beni on pare tekneyle görünce korktu. Zahirde iltifat etti. Vafir özürler diledi. "Biz Müslüman mücahitlere niçin barut yollamadınız?" dedim.

"Benim barut istediğinizden haberim yoktu," dedi; "kethudam bana bildirmedim. Ben de kethudanın başını vurdurdum."

Gerçi kethudasının başını vurdurmuştu. Fakat bunun sebebi bambaşka idi. Ama ben bunu sultanın yüzüne vurmadım. Kanmış göründüm.

Sultanla beraber atbaşı Tunus şehrini gezdik. Sonra limana döndüm. Yanımda büyük ağam İshak Reis, Muslihuddin Reis, Kurdoğlu Reis, Deli Mehmed Reis ve başka namlı levent reisleri vardı. Doğu Akdeniz'e Kıbrıs taraflarına doğru gidip avlanmak, sonra Cezayir'e dönmek için reislerime emir verdim. Ben, ağam İshak Bey'le beraber Cezayir'e döndüm. Reislerim, yedi pare gemiyle doğuya açıldılar. Bir müddet sonra Kıbrıs'la Mısır arasında Donanmay-ı Hümayun'a rasladılar. Leventlerin sevinçten akılları başlarından gideyazdı. Zira Türk Donanması derya yüzünü kaplamıştı. Muslihuddin Reis, hemen donanmaya yanaştı. Kapdan-ı Derya Cafer Bey'in huzuruna çıktı. Selim Han'ın kapdan-ı deryası:

"Padişah Mısır seferindedir," dedi; "haberiniz yok mudur? Niçin gelip Donanmay-ı Hümayun'a katılmıyorsunuz?"

Muslihuddin Reis, gayet akıllı bir adamdı. Dedi ki:

"Devletlu Efendim, haşa ki padişah hizmetini ihmal etmişliğimiz yoktur. Başka iklimdeyiz. Haberimiz olmadı. Eğer bir köpeğinizi gönderip haber salaydınız, emriniz başımızın üstüne, derhal yetişirdik. Devlete hizmet, bize en büyük dünya nimetidir."

Kapdan-ı Derya, Muslihuddin Reis'in bu akıllıca sözlerini çok beğendi: "Berhudar olabilirsiniz!" dedi.

Muslihuddin Reis, yedi pare gemisiyle, Donanmay-ı Hümayun'un peşine takıldı. Hep beraber İskenderiye limanına girdiler(*). Bu sırada Selim Han, Mısır'ı tamamen fethetmişti. Kahire'deydi. Donanmasının İskenderiye'ye geldiğini işittikte, hemen bu limana geldi. Donanmay-ı Hümayun'u teftiş etti. Bu arada Muslihuddin Reis'e çok iltifatlar etti. Pek çok asker, ve mühimmat verdi. Bunları alan Muslihuddin Reis, Cezayir'e döndü.

(*) 19 Mayıs 1517

ORUÇ REİS'İN ZAFERİ

Muslihuddin Reis'in Mısır seferi iki buçuk ay sürmüştü. Ağam Oruç Reis, gemilerinin döndüğünü ve Selim Han'ın gönderdiği askerleri ve topları görünce, ziyade mesrur oldu. Ağam Oruç, Cezayir şehrindeyken, ben Cicelli'de oturdum. Cezayir ülkesinin büyük kısmı elimize geçmişti. Kıyıda birçok kaleyi ellerinde tutan İspanyollar, çok telaşlandılar. 40 pare gemi hazırladılar. Tunus'un Halku'l-Vad limanına gelip demir attılar. Amma bizden kimseyi bulamadılar. Hiçbir şeye kadir olamayıp geri döndüler. Cezayir limanına geldiler. Maksatları, Cezayir ülkesi'nin en büyük şehri olan bu limanı ağam Oruç'tan almaktı.

Ağam Oruç, hamiyet kuşağını dört elle kuşandı. Sabaha kadar başını secdeden kaldırmadı. Cenab-ı Hak'tan nusrat ve zafer diledi. Sabah güneş doğarken, leventlerini topladı. Arap'tan, Berberi'den, Endülüslü'den de çok askeri vardı. Amma bunlar, Türk leventleri gibi cenk bilmezler, sıkışınca düşmandan yüzgeri ederlerdi. Cümlesi beş, altı bin mücahitti. Düşman, yalaya on bine yakın asker çıkarmıştı. 40 pare gemilerinde daha da asker vardı.

Oruç Reis, sancaklarını burçlara diktirdi. Kafirleri kahredecek bir tabiye hazırladı. Gece karanlığı basınca üç bin mücahitle Cezayir kalesinin bir kapısından gizlice çıktı. Dağları dolaşıp İspanyollar'ın ardına düştü. Fırtınalı, pek karanlık bir geceydi. Hemen Ulu Tanrı, mücahit kullarına yardım ederdi. İspanyol kafiri, fırtına ve karanlığın sıkıntısı içindeydi. Oruç Reis'in hareketini anlayamadı. Oruç Gazi, birden düşmana savlet eyledi. Kafir neye uğradığından gafildi. Cümlesi kılıçtan geçirildi. Bir taraftan da kaz yumurtası büyüklüğünde dolu yağıyordu. İspanyollar şaşkınlıktan birbirlerini kırmaya başladılar, gemilerinde ne kadar asker varsa karaya döktüler. Yirmi, otuz bin oldular. Amma göz gözü görmezdi. Oruç Gazi, düşman alaylarını imhaya devam ediyordu. Azim cenk oldu. Sonunda düşman sindi. Gecenin sonunda, sabaha karşı Cezayir kalesinden iki bin mücahit daha çıktı. Bir taraftan da bunlar İspanyollar'a kılıç çalmaya başladılar. Kafirler tamamen kırıldı. Geri kalanları esir alındı.

Oruç Gazi esirleri saydırdı. 2700 kafir esir düşmüştü. Gazilerin verdiği şehit 300 kadardı. Cümlesi merasimle gömüldü. İslam askeri muzaffer oldu. Türk sancağı yükseldi. En büyük kafir devleti olan İspanya, ağam Oruç'a karşı münhezim oldu. Kral Karlos'un yüzü karaya boyandı. Hemen Hak Taala kafirin yüzünü daima kara eyleye! Amin, bi-hürmeti Seyyidi'l-Mürselin(*)).

(*) 30 Eylül 1511 Cezayir zaferi. Bu muharebede Don Diego de Vera'nın başkumandanlığındaki 40 harp, 140 nakliye gemisi ve 15000 kara askerinden müteşekkil büyük İspanyol kuvvetleri, Oruç Reis tarafından müthiş bir hezimetle uğratılmıştır. İspanya, Avrupa'nın en büyük kara ve deniz devletiydi

Ağam Oruç, bu büyük zaferi bir nameyle bana bildirdi. Zafer haberini aldığımda, yanımda büyük ağam İshak Reis de vardı. On pare tekneyle

denize açılmaya hazırlanıyorduk. Cezayir'e ağam Oruç'a yardıma gidiyorduk. Hacet kalmadı. Akdeniz'e açıldık. 16 parça kafir gemisi ele geçirdik.

Bunlar, barut, kurşun, kereste, katran, yağ, pirinç, buğday yüklü teknelerdi. Denize açıldığımızın yirmi dokuzuncu günü dönüp Cicelli limanına demir attık. Bir gemi dolusu buğdayı fukaraya sadaka eyledim. Ağam Oruç'tan bir name gelmişti. Münafık bir Arap şeyhini yakalamam için emir veriyordu. Derhal beş yüz leventle dağlara çıktım. İki yüzlü şeyhi yakaladım. Başını kestirdim. Yerine başka bir şeyh tayin ettim. Cicelli'ye döndüm. Birkaç gün istirahat ettim. Yirmi küsur parça tekneyle denize açıldım. Mübarek bir saatte Cezayir limanına girdik. Ağam Oruç'la buluştuk. Büyük ağamız İshak Bey de bizimle beraberdi. Hayli müddet can sohbetleri eyledik. Kışı bu minval üzere geçirdik.

Evvel bahar geldi. Ortalık lalezar oldu. Gemiler limandan çıktılar. Derya üzerinde oynaşmaya başladılar. Cezayir ülkesinde Tenes şehri vardı. Bir Arap emiri hüküm sürerdi. Amma bu hanedanda anlaşmazlık eksik olmaz, her daim kan dökülür, ahali sıkıntı çekerdi. İspanyol kafiri, bu beldeye de musallat olmuştu. Ağam Oruç Bey Gazi, bu beldeyi de hükmü altına almak istiyordu. Bu sırada İspanya kralı Karlos, Tenes'e on pare gemi göndermişti. Güya Tenes emirini himaye eder, aslında Müslüman halka kan kustururdu. Tenes şehrinde sultanın muhafızı geçinen bir İspanyol birliği vardı. Ahaliyi soyup soğana çevirir, kıymetli ne varsa gemilerine yükleyip İspanya'ya gönderirlerdi.

İshak ve Oruç Reisler, Cezayir şehrinde kaldılar. Ben on iki pare tekneyle Delis'e geldim. Limanda dört pare ispanyol gemisi yatardı. Bizi görünce akılları başlarından gitti. Gemilerini bırakıp kaleye kapandılar. Gemileri, topları, tüfekleriyle elimize geçti. Öyle telaş etmişler ki, gemilerinden bir habbe almayıp firara yüz tutmuşlardı. Bin beş yüz leventle karaya çıktım. Kale önlerine geldim. Şiddetli bir mukavemet ve cenk bekliyordum. Fakat kale kapılarını açık buldum. Birkaç yüz Müslüman bizi karşıladı:

"Hoş geldiniz!" dediler; "İspanyol kafiri, kendileriyle birlik olan beyimizle beraber gece kaleden çıktı gitti. Belki on bin kişiydiler. Hepsi beyin adamlarıydı. Şehirde kalanlar, Cezayir ülkesinde sizden ve karındaşınız Sultan Oruç'tan gayri hükümdar tanımayanlardır."

Bu haberi alır almaz, iki bin gaziye yola düzdüm. Kaçanların peşinden saldı. Gaziler, ikinci günü firarileri yakaladılar. Tekbir alıp savlet eylediler. Tanrı aşkıyla:

"Nereye gidersiniz bre kafir-i bi-dinler?" deyip avaze saldılar; "bilmez misiniz ki, sizin için bizim elimizden halas yoktur?"

Tüfek ateşinden sonra iş kılıca ve palaya dayandı. Tüfek ateşinden serçeler gibi düşen düşman, kılıç ve palaya hiç dayanamadı. 350 kafir esir alındı. Gerisi kırıldı. Bizden de yetmiş ila seksen gazi şehit oldu. Tanrı makamlarını Cennet eyleye!

Gazi leventlerimi, Tenes kalesinin önünde karşıladım. Şehit düşen yoldaşları için teselli ettim. Zaferlerinden ötürü tebrik eyledim. Bir müddet Delis'te kaldık. En kıdemsiz levendin eline 500 altınlık ganimet geçti. Ganimetimiz arasında 150 kantar kara biber, 75 kantar tarçın, 25.000 zira kumaş, denk denk ibrişim ve ipek, 400 kantar bal, 600 kantar bal mumu, 1000 top sof, pek çok cenk malzemesi vardı. Tenes'e bir subaşı bıraktım. Mübarek saatte 16 pare cenk teknesiyle deryaya açıldım. Cezayir'e geldik. Oruç ve İshak Reisler'le sarmaş dolaş oldum. Gaziler reisi Oruç Bey :

"Gazan mübarek ola karındaş!" diye tebrik ve dualar etti.

Tenes'ten kaçan bey, Tlemsen sultanının karındaşı oğluydu. Bizden aldığı ders yetişmedi:

"İspanya Kralı sağ olsun. Benim ahımı bu Türkler'de komaz!" gibi laflar ettiği duyuldu.

Anladık ki, bu herifin kalbinden islam muhabbeti kalkmış. Sanırdı ki, İspanyol kafiri Cezayir şehrini bizden almaya muktedirdir ve o zaman, kendisini Cezayir sultanı yapacaktır. Bu hayal ile gezerdi. Bu Arap milletine itimat etmek kat'a caiz değildir. Bir müddet sonra öğrendik ki, Tlemsen sultanının karındaşı oğlu, etrafına topladığı Araplar ve İspanyollar' la tekrar Tenes'i ele geçirmiş. İspanyol kafirinin zulmünden ve tasallutundan kurtardığımız Tenesliler de, onu gene beyleri olarak kabul etmişler.

Aşam Oruç bu haberi aldıkta gayet kızdı. Mübarek mizaçları galeyana geldi. Bu defa bizzat kendisi gidip düşmana haddini bildirmek istedi. Cezayir ulemasını topladı:

"Efendiler, en büyük din düşmanımız olan İspanyol kafiriyle bir olup din kardeşlerimiz üzerine yürüyen, İspanya Kralı'na biat eden, nasihatlerimize kahpelikle mukabele eyleyen Tenes beyinin akibeti ne ola?" diye sordu. "Dinimizin bu husustaki emri nicedir?"

Cümle ulema ittifakla dediler ki: "Katli vacib, canı ve malı helaldir" ve bunu fetva halinde yazıp aşam Oruç'a verdiler. Oruç Reis, benimle ve büyük aşamız İshak'la vedalaştı. Cezayir'den Tenes'e geldi. Tenes ahalisi baktı ki gaziler reisi yaklaşır, hal yamandır, Tlemsen sultanının karındaşı oğlu olan beylerini bağlayıp Oruç Reis'e teslim eylediler:

HAINİN BOYNU VURULDU

"Sen sultansın, biz kuluz," dediler; "kusur bizden, inayet sendendir!"

Daha bu minval üzere hayli iki yüzlü laflar ettiler. Ağam Oruç, gayetle merhametli bir adamdı. Hileden nefret eder, ihsan ve inayeti sever, gönlü zengin bir mücahitti. Tenesliler'i bağışladı. Beylerini huzuruna getirtti:

"Bre namerd," dedi; "senin ahlaksızlığın görülüp işitilmiş şeylerden midir? Benim hakkımda <ben öyle korsan makuulesine kulak asmam, İspanya Kralı'nın devletlü bir kuluyum,> demişsin. Bre mel'un, kulu olduğun kralın yüz binlerce Müslüman'ı kılıçtan geçirdiğini, Endülüs'e kan kusturduğunu bilmez misin? Biz korsan değil, elhamdülillah mücahit gazileriz. Din yolunda cenk ederiz."

Ve hemen cellada işaret edip hainin boynunu vurdurdu. Daha birkaç Arab'ı huzuruna aldı:

"Bu mel'un size geldikte bağlayıp bana göndermeniz gerekti," dedi; "beni karşınızda gördükten sonra bu işi yapmak marifet değildir. Siz bana sultan olarak biat etmediniz mi? Yemininizden nasıl döndünüz?"

Onların da başlarını kestirdi. Tenesliler gördüler ki akıbet yamandır. Cümlesi Oruç Reis'e sadakat yemini ettiler. Ondan başkasını hükümdar tanımayacaklarına and içtiler. Ağam Oruç, bütün fitnenin Tlemsen'den geldiğini bilirdi. Tlemsen, Cezayir ülkesinin en batısında, Fas hududu yakınlarında, büyük bir beldeydi. Çok eski bir hanedan orada hüküm sürerdi.

Amma bu Tlemsen Sultanı da İspanyol kafirinin elinde zebundu. Halk, İspanyol'dan, hem de öz sultanlarından zulüm görürdü. Nice zamandır Tlemsenliler, Cezayir şehrine gelirler, ağam Oruç' un eşiğine yüz sürerler, adalet isterlerdi. Ağam Oruç, Tlemsen'i almaya da kararlıydı. Fakat Tlemsen çok uzaktı: Ta Fas'ın yanbaşıdaydı. Derya üzerinde değildi. İçerideydi. Gemiyle gidilemezdi. Sultan'ın Arap'tan ve İspanyol'dan büyük ordusu vardı. Tlemsen şehri, Cezayir şehriden sonra Cezayir ülkesinin en büyük beldesiydi. Burasını fethetmek müşkül işti.

Amma Tlemsen fetholunmadıkça da, Cezayir ülkesi sükun ve huzur bulmazdı. Tam bu sırada Tlemsen halkı ayaklandı. Sultan kaçtı. Ahali ağama bir heyet gönderip, bundan böyle sultan olarak kendisini tanıdığını bildirdi. Oruç Reis, gayetle sevindi. Böyle cenksiz bir ülkeyi almaktan çok hazzeyledi.

Tlemsen'in Oruç'un sultanlığını tanıması, İspanya'da büyük telaş uyandırdı. İspanya'nın Afrika'daki en büyük kumandanı, Vahran(*) kalesinde otururdu. Vahran, Cezayir ülkesinin batısında, İspanya ile karşı karşıya, büyük bir limandı. Çok metin bir kalesi vardı. Binlerce asker bu kalayı muhafaza ederdi. Tlemsen, Vahran'daki İspanyol nezareti ve tasallutu altındaydı. Ağam Oruç, Tlemsen'e hakim olunca, Vahran ile olan bütün münasebetlerin kesilmesini buyurdu. Vahran'daki İspanyol kumandanının çok askeri vardı. Fakat gene de İspanya'dan imdat diledi. Ağam Oruç, kışı Tlemsen'de geçirmeye karar verdi. Yanında 4000 askeri vardı. Fakat bütün bir kış, Cezayir gibi yeni fethedilmiş bir kaleyi adeta boş bırakmaya razı olmadı. Cezayir şehri elden giderse, bütün Cezayir ülkesi elden giderdi. 3000 askerini Cezayir şehrine gönderdi. Kendisi 1000 askerle Tlemsen'de kaldı(**).

Ağamın gayesi, baharda Tlemsen'den Vahran üzerine yürümekti. Ağam Tlemsen'deyken ben Cezayir şehrindeydim. 3000 levent geldi. Ağam onlarla beraber bana 150 yük akça(***) da göndermişti.

(*) Oran

(**) Tlemsen-Cezayir yolu kuşuçuşu 450 km'dir. Vahran, Tlemsen'in 100 km. kuzeydoğusundadır

(***) Bugünkü satın alma gücü 180 milyon TL. kadardır

Oruç Reis, Tlemsen'de yalnız İspanyollar'ın değil, şehirden kaçan sultanın da tehdidi altındaydı.

Sultan etrafına külliyetli miktarda çapulcu toplamıştı. Fırsat gözlüyordu. Bir yandan da Vahran'daki İspanyol kafirine name üzerine name yazıyor, imdat istiyor:

"Türk korsanlarının elinde kaldım," diyordu; "bir akşamı ellerinden kurtaramadım. Hani kralınızın şevket ve azameti nerededir? Üç buçuk korsan makuulesiyle başa çıkamaz mısınız?"

Vahran kumandanı, Tlemsen Sultanı'na 20000 altın gönderdi. Büyük bir ordu toplamasını söyledi. Baharda kendisi de Vahran'dan çıkacak, İspanyol-Arap ordusu, Tlemsen'e, ağamın üzerine yürüyecekti. Tlemsen Sultanı, türlü vaatlerle Berberiler'den 20000 asker topladı. Vahran'dan da 10000 kişi yardıma geldi. Bu 30000 asker, Tlemsen'e teveccüh ettiler. Başlarında Vahran kumandanı vardı. Çok mütekebbir, mağrur bir köpekti(*). Ağam Oruç gördü ki bu kadar kuvvete açıkta mukavemet imkanı yoktur. Şehri boşalttı, kaleye çekildi. Kafirler Tlemsen şehrine girdiler ve akla gelmez rezaletler yaptılar. Kaleyi de muhasaraya başladılar.

(*) Gomares Markisi

Ben Cezayir şehrindeydim. Tlemsen'de ahvalin kötüye gittiğini haber aldım. 1000 leventle 2000 Arap atlısı hazırladım. Ağam İshak Reis'in emrine verdim. İki, üç konağı bir günde alıp tez Oruç Reis'in imdadına yetişmesini söyledim. İskender Kethuda da İshak Reis'le beraberdi. Oruç Reis, ağam İshak'ın yetiştiğini öğrenince, bir an evvel onunla birleşmek için Tlemsen kalesinden çıktı. Kale, Tlemsen Sultanı'nın eline düştü. Oruç Reis'le İshak Reis birleştiler. Ağam Oruç, Tlemsen'i geri almak çarelerini düşünmeye başladı. Tlemsen Sultanı, yüzlerce yıldan beri saltanat süren bir hanedanın son hükümdarıydı. Bu hanedan, geçmişte çok şevketli günler yaşamış, bir ara bütün Cezayir ülkesine hakim olmuştu. Ağam Oruç, böyle bir hanedanı taht ve tacından mahrum etmek istemezdi. Şu şartla ki, İspanyollar'la işbirliği yapmasın ve bizim yüksek hakimiyetimizi tanısin. Bu şartları kabul etmediği takdirde, sultanı saltanatından mahrum etmeye mecburduk.

Ağam Oruç, 2000 leventle tekrar Tlemsen önlerine geldi. 10000'den fazla İspanyol ve Arap karşı çıktı. Üç, üç buçuk saat, azim cenk oldu. Kılıçlar al kana boyandı. Kafirlerin çoğu ecel şarabını içti. Ancak üç, dört yüzü sağ kaldı. Hepsi esir alınıp Cezayir'e gönderildi.

İspanya kralı Karlos, Vahran'daki valisine bir ferman gönderdi "Eğer başın sana lazımsa, Oruç Reis'ten gayri bütün Türkler'i kılıçtan geçiresin, Oruç Reisi sağ olarak esir alıp İspanya'ya gönderesin, ben onu ne şekilde ölümle öldüreceğimi bilirim" diyordu.

Kralının bu emri üzerine Vahran valisi, otuz-kırk bin kişiyle ağam Oruç'un üzerine yürüdü. Tam üç ay cenk etti. Fakat ağam teslim olmadı. Vali, kumandanları topladı, dedi ki:

"Bu Türkler, gayetle inatçı bir kavimdir, helak olur, teslim olmazlar. Daha bu kale önünde ne zamana kadar beklemek mümkündür? Gelin Türkler'e bir elçi gönderelim. Silahlarını alsınlar, kaleyi bize bırakıp gitsinler. Amma, yiyecekleri tükenmişse bunu kabul ederler. Tükenmemişse, son fertleri helak olmadan silah bırakmazlar!"

Ertesi sabah İspanyol elçisi Oruç Reis'in huzuruna çıktı. Ağam, levendlerine:

"Ne dersiz oğullar," buyurdu; "elçiyi dinlediniz."

Leventler:

"Elbette diri kalmak, ölmekten yeğdir," dediler; "çıkıp Cezayir'e gider, sonra gelir kalemizi yeniden alırız. Amma gerçek tedbir nedir, siz daha iyi bilirsiniz."

Oruç, kaleyi teslim etmeye razı oldu. Kafirler gayetle sevindiler. Amma maksatları o idi ki, leventler kaleden çıkınca kılıç üşürüp bir avuç Türk'ün işini bitireler. Yoksa sözlerini tutmaya zerre kadar niyetleri yoktu. Zira Türkler'i bıraktığını öğrenirse, Karlos Kral, Vahran valisi olacak namerdin başını kestirirdi.

Oruç Reis, çoğu yaralı ve aç, günlerdir uyuyamış ve ellerinden silah bırakmamış bir avuç levendiyle kaleden çıktı. Bir konak gitmemişti ki, ardından on beş yirmi bin kafir yetişti:

"Silahlarınızı bize bırakınız," dediler; "sağ çıkıp gittiğiniz yetmez mi?"

Oruç Reis:

"Ölmek," dedi; "silah teslim etmekten yeğdir. Ölüm ne ola ki korkalım. İnsan bir kere ölür, amma namı kalır."

Ümitsiz bir cenk başladı. Leventler kaçar, kafir kovalardı. Kafir yetiştikçe ağam cenk veriyor, fakat her vuruşmada birkaç levent daha şehit düşüyordu. Zaten cümlesi 340 leventti. Nihayet Oruç Reis, bir ırmağa can attı. Leventlerin yarısı da köprüyü geçmişlerdi ki, İspanyollar yetişti. Köprüyü atmaya hazırlanan ağam, levendlerinin feryadına dayanamadı, hepsini bir baba evladını nasıl severse öyle severdi. Geri döndü. Askerlik ve tedbir onu icap ettirirdi ki, ağam, yanındaki leventlerle beraber Cezayir'e gele ve sonra dönüp yoldaşlarının öcünü ala. Fakat Oruç Reis'e leventleri: "Baba"(*) derlerdi. Bir baba ne mümkündür ki oğullarını kılıç altında bırakıp kaça. Oruç Reis köprüyü gerisin geriye geçti. Kafir deryasına dalıp kılıç üşürmeye başladı. Ancak leventler o kadar mecalsizdiler ki, bazılarında, kılıç kaldıracak güç kalmamıştı. Zaten Afrika'nın kızgın bir günüydü. Susuzluktan dudaklar şerha şerha çatlamıştı.

Oruç Reis'e belki yüz kişi birden kılıç üşürdü. Ağam şehit düştü. Mübarek başı kesilip İspanya Kralı'na gönderildi. Büyük ağam İshak Bey de bir kaç ay önce Kal'atu'l-Kıla'da şehit düşmüştü. Dört karındaştık. Üçünün şahadetini gördüm. Ne hikmettir ki Ulu Tanrı yalnız bana şahadeti nasip buyurmadı. Demek karındaşlarım benden çok mübarek kullarmış.

Tanrı hepsine rahmet, makamlarını cennet eylesin! Amin, bi-hürmeti Seyyidi'l-Mürselin!

(*) Cumhuriyet devrine kadar Türk bahriyelileri subaylarına "beybaba" derlerdi. Böyle hitap etmek gelenektir. Altmış yaşında bir bahriye neferi, bıyıkları yeni terlemiş teğmenini böyle çağırırdı.

Ağamın şehadet haberi Cezayir'e geldikte ben artık bir tek gaye için yaşamaya azmettim.

O da, ağamın yolunda gitmek, Afrika'yı ve Akdeniz'i kafirlere dar etmek gayesiydi. Bu gaye olmasaydı, ağamın ardından yaşamamanın ne değeri kalırdı? Ancak zaaf gösterecek zaman değildi. Ağlamaya bile vakit yoktu. Afrika'da biz bir avuç Türk, göz açıp kapayıncaya kadar yok olabilirdik. Çok tedbirler aldım. Ancak düşman kendinde, Cezayir şehrine kadar gelecek gücü bulamadı. O kışı hazırlıkla geçirdim. Uyuyuncaya kadar bir dakika boş durmazdım ki, aklıma ağam gelmesin. Amma gece düşüme girer, pek mahzun kalkar, unutmak için hemen işe sarılırdım. Bütün gemilerimi, toplarımı, cephaneliklerimi gözden geçirdim, yeniledim. İspanyol kafiri:

"İsa'ya şükürler olsun," derlerdi; "belanın büyüğünden kurtulduk. Şimdi tez zamanda belanın küçüğüne de bakıp işimizi tamamlayalım ki, yılan büyüyüp başımıza ejder kesilmesin."

İspanya kralı Karlos'tan(*) bir elçi geldi. Bana diyordu ki:

"Ağan ölmüş, leventlerinin çoğu kılıçtan geçirilmiş, kolun kanadın kırılmıştır. Ağan olmayınca sen kimsin ki en kudretli Hristiyan hükümdarı olan bana kafa tutacaksın? Ne yapmayı ümit edebilirsin? Gemilerini, leventlerini alıp Cezayir'den çık git, bir daha da zinhar Afrika'ya ayak basma. Bu sana son lütfumdur. Yakında Cezayir'e derya dolusu gemi yollamam mukarrerdir. Seni hala orada bulup ele geçirirsem, akıbetin vahim olur!"

(*) İspanya, Napoli, Sicilya kralı, Almanya imparatoru, Hollanda - Belçika hükümdarı olan Charles-Quint

Ben Cezayir sultanıydım. Eğer ki, Al-i Osman padişahının naçiz bir kulu, basit bir beylerbeyisi idim. Amma ki Avrupa'da namım "Cezayir kralı" idi. İspanya Kralı'nın bana böyle hitap etmesi gayetle haddini bilmezlikti. Çok ağır bir name yazıp kendisine yolladım. Cevabımı alınca, Cezayir önlerine derya misali donanmalarıyla geldiler. Karaya çıktılar. Fakat kışın iyi hazırlanmıştım, böyle bir şeyi de bekliyordum. İspanyollar büyük zayıat verdiler. 20000 kafirden birçoğu kırıldı, yedi sekiz yüzü:

"Mayna Sinyor!" deyip bize teslim oldular. Gerisi teknelerine can attılar, kralları Karlos'un haysiyetini beş paralık ve yüzünü kara edip defolup gittiler. Afrika'da Türk'ün şanı yüceldi, namımız bütün Avrupa'da duyuldu.

Cezayir'de tam 13000 kafir esiri birikmişti. Bunların yirmi dördü, frenklerin "amiral" dedikleri büyük kaptanlardı. Bunları zaptetmek de bir meseleydi. Bir defasında zincirlerinden boşanmışlar. Kaçmak istediler. Zorlukla ele geçirdik. Büyük vuruşma oldu. Esirlerin üç yüzü öldü.

Şevketlü Sultan Selim Han Hazretleri namına sikke kestirip hutbe okutturdum. Maksadım bu idi ki, bütün Afrika'da Cihan Padişahı'ndan başkasının namına sikke kesilmesin. Afrika'da Araplar'ın en büyük hükümdarı Fas Sultanı idi. Fas Sultanı'nı alt etmeden, Afrika'da Türk hakimiyetini tamamlamak ihtimali yoktu. Bir gün Cezayir'de Afrika'daki Arap emirlerinden birkaçını kabul etmiştim. Kendilerine dedim ki:

"Cihan Padişahı olan Selim Han, şimdi aynı zamanda peygamberimizin halifesidir. Siz nasıl olur da aynı zamanda İslam halifesi olan Cihan Hakanı'nı bırakıp Fas Sultanı namına hutbe okutup sikke kesersiniz? Varın hakanımızın namına sikke kazdırın. İstikbaliniz, ikbaliniz ve devletiniz bu yoldadır. Veyl bu yoldan ayrılacak biçarelere!"

Sultan Selim Han efendimize mutemet adamlarımdan Hacı Hüseyin Ağa'yı gönderdim. Hüseyin Ağa, 21 gün derya yolculuğundan sonra cihanın incisi İstanbul şehrine vardı. Yalı Köşkü'nde Sultan Selim Han tarafından kabul edildi. Acizane peşkeşlerimi padişahımıza sundu. Bu peşkeşler, 20 Frenk oğlanı köle tarafından taşınıyordu. Selim Han peşkeşleri lütfen ve tenezzülen beğendi. Hüseyin Ağa'ya hıl'atler giydirildi. Kaptanlarıma miriden konaklar tahsis edilip konuklandı. Hüseyin Ağa padişahımızdan sonra devlet erkanı tarafından da kabul edildi. Onlara da acizane hediyelerimi sundu. Cihanın taht şehri olan İstanbul'da tam 41 gün kaldı. Leventlerim 41 gün şanlı taht şehrimizi gezip eğlendi. Vaktin hitamında hareket edildi. Hakanımız Selim Han, Cezayir teknelerini seyretmek üzere Yalı Köşkü'nü teşrif buyurmuşlardı. Gemilerim, bütün toplarını ateşleyerek şanlı büyük hakanımızı selamladı. Hacı Hüseyin Ağa, veda için Selim Han'ın huzuruna çıktı. Yedi kere yer öpüp padişahımızı ululadı.

Hakanımız, Hüseyin Ağa'ya bir ferman-ı hümayun verdiler ki, kendi el yazılarıyla yazılan bu ferman, beni Cezayir beylerbeyiliğine tayin ediyordu. Böylece şanlı devletimizin bir beylerbeyisi oluyordum. Bana verilmek üzere Hüseyin Ağa'ya mücevherli bir kılıç, sırmalı bir hıl'at ve bir beylerbeyilik sancağı teslim edildi. Hakanımız, Hüseyin Ağa'ya dedi ki:

"Baka Reis, işbu kılıcı Hayreddin Paşa kuluma götür, şan ve şerefle takınsın. Hıl'atimi giysin ve sancağımı zinhar yanından ayırmayıp mansur ve muzaffer gazalar eylesin. Cümle duam berekatı sizinle biledir. Hemen Cenab-ı Hak, Cezayir'deki bütün mücahit kullarımın yüzünü iki cihanda ak eylesin. Amin, bi-hürmeti Seyyidi'l-Mürselin!"

Hüseyin Ağa, İstanbul'dan hareketinin sekizinci günü Mora'nın güneyinde Koron limanına varıp demir attı. Limanda 8 pare Venedik gemisi

ile sayısız Türk gemisi yatardı. Hüseyin Ağa, Venedik gemilerinin amiraline bir nezaket ziyareti yaptı. Amirale dedi ki:

"Artık Cezayir toprağı, Selim Han'ın mülküdür. Efendim Hayreddin Paşa, bir Osmanlı beylerbeyisidir. Donanmamız da, Donanmay-ı Hümayun'un bir parçasıdır. İstanbul'dan nece buyruk alırsak ana göre hareket ederiz. Padişahımızla dost iseniz, Cezayir gemilerinden de korkunuz olmasın. Düşman iseniz, biz de Akdeniz'i size dar ederiz."

Hüseyin Ağa, Koron'dan hareketinin sekizinci günü Cezayir'e geldi. Böylece İstanbul-Cezayir yolunu 16 günde almış oldu. Derhal Hüseyin Ağa'yı ve İstanbul'dan dönen kaptanlarımı çağırdım. Padişahın ihsanlarını kemal-i tazim ile aldım. Öpüp başıma koydum. Kılıcı kuşanıp hıl'ati sırtıma geçirdim. Selim Han'ın şanlı sancağını başımın üzerinde yüksek bir yere astırdım. Azim ferahlık buldum. Artık İspanyol kafiri bile benimle başa çıkamazdı. Çünkü arkamda Selim Han gibi bir cihan hükümdarı vardı. Ne istesem lütf-u inayetini benden esirgemezdi. Gece büyük bir ziyafet verdim. Bahşişler dağıttım. Eğlenceler düzenlenmesini emrettim. Hüseyin Ağa, vazifesini istediğimden ala ve ümidimden fazla yapmıştı. Kendisini Cezayir'de büyük bir vazifeye tayin edip mükafatlandırdım.

Büyük düşmanımız İspanyol kafiri idi. Buna şek ve şüphe yoktu. Cenevizliler gibi başka kafir milletlerle de harp halindeydik. Ancak bir de bizim Cezayir'e yerleşmemizden gocunan Cezayirli, Tunuslu, Faslı hükümdar ve hükümdarcıklarla uğraşmak zorundaydık. Fasta büyük bir hanedan olan Fas sultanları hüküm sürüyordu. Burası büyük bir devlettir. Fakat son zamanlarda iç kavgalarla dirliğı ve düzenliğı bozulmuştu. Şimali Afrika'da Fas'tan başka ehemmiyetli bir devlet yoktu. Tunus ve Tlemsen'de hüküm süren Hafsiler ve Abdulvadiler, eski ehemmiyetlerini külliyyen kaybetmişlerdi. Arkalarını İspanyol kafirlerine dayayıp bizimle gizli veya açık mücadele etmek yolunu tutmuşlardı. Kendilerini ilk fırsatta ortadan kaldıracaklarını biliyorlardı. Niçin, izah edeyim:

Biz, Doğu Akdeniz'den Batı Akdeniz'e gelince önce Tunus'a ayak basmış, Hafsi Sultanı ile anlaşmıştık. Bizim sayemizde Tunuslular zengin oldular. Uzun zamandan beri mamurluğunu yitirmiş olan Tunus şehirleri şenlendi, bolluk ve refah içinde yüzmeye başladı. Tunus Hafsi Sultanı, İspanyol ve Ceneviz tasallutundan sayemizde kurtuldu ve gene sayemizde, ödediğimiz haraçla hazinesini doldurdu. Kendisinden memnunduk ve Tanrı bilir, ne ülkesinde, ne malında gözümüz vardı. Yoksa elimize o kadar fırsat geçmişti ki, istesek kendisini ortadan kaldırmaya muktedirdik. İşte bu şartlar içindeyken biz Cezayir'i fethettik, Tunus'tan büyük bir devlet olduk ve en büyük Hristiyan devleti olan İspanya ile amansız bir savaşa giriştik. Müslümanlık onu icap ettirirdi ki, bu amansız savaşta Tunus Sultanı bizi desteklesin. Ancak Sultan, Osmanlı himayesine girmemizden ve Selim Han'ın tebaası olmamızdan ziyadesiyle ürktü.

Biliyordu ki Osmanoğulları cihangir bir sülaledir ve Selim Han, birkaç yıl içinde yüz Tunus ülkesi büyüklüğünde ülkeler fethetmiştir. Sanırdı ki, hakanımız Selim Han'ın kendi fakir ülkesinde de gözü vardır. Bilmezden gelirdi ki, hakanımın beylerbeylerinin, Tunus sultanından daha bol toprağı ve askeri olan nece sancak beyleri vardır. Netekim Selim Han'ın bir beylerbeyisi olan ben, Avrupa'nın yarısına hakim olan İspanya kralı Karlos'u birçok defalar mağlup etmişim. İşte bu minval üzere Tunus Sultanı ile aramız açıldıkça açıldı. Tek başına bana kafa tutamayacağını bilen Sultan, bir taraftan İspanya'dan yardım isterken, diğer taraftan da yerli emirleri aleyhimde kışkırtıyordu. Kışkırtıklarının başında, Tlemsen'in Abdulvadi hanedanından inen hükümdarı vardı. Bu hükümdar, bana tabi idi. Ancak el altından İspanya ile münasebet kurmaktan da geri kalmıyordu. Tunus Sultanı'nın Tlemsen beyine yazdığı nameyi ele geçirdim. Bu namede hulasaten deniyordu ki:

"Hayreddin Paşa denen izbandut, ağası Oruç'tan daha da büyük bir beladır. Hele şimdi arkasını Sultan Selim Han'a dayamıştır. Onun için gururuna son yoktur. İspanya dahil, cihana kafa tutmaktadır. Sultan Selim Han, Hayreddin'i adam sanıp kendisine beylerbeyilik ve paşalık ve murassa kılıç ve hil'at ve sancak vermiştir. Hayreddin, Anadolu'dan devamlı insan ve malzeme yardımı almaktadır. Tedbir budur ki, el birliği edip Afrika'da bir tek Türk bırakmayalım. Şimali Afrika'ya ayak bastıkları on yıl olmadığı halde Türkler, şimdi hepimize efendilik taslamaktadırlar."

BİR OSMANOĞLU'NUN ELİNDEN ÜLKE ALINDIĞINI KİMSE DUYMAMIŞTI

Bütün kudret Allahü Taala Hazretleri'nin elindedir. Dilediğini aziz ve dilediğini zelil eder. Tunus Sultanı, dinimizin bu inceliğinden gafildi. Elbet büyük kusurları vardı ki, Cenab-ı Hak tarafından zelil kılınmıştı. Şimdi Cezayir'i benim elimden almak artık hiçbir dünyevi kudretin iktidarı dahilinde değildi. Çünkü ülke benim değil, Şevketlü hakanımız Selim Han'ındı. Şimdiye kadar bir Osmanoğlu'nun elinden ülke alındığını da kimse işitmemişti. Gerçek bu merkezdeydi. Kim ki bu gerçeği kavramakta anlayışsızlık gösterecekti, başını en büyük belalara sarması mukadderdi. Cezayir halkı, bizi seyyordu. Ülkeye getirdiğimiz nimetlerin değerini müdrikteler. Koca Cezayir ülkesindeki emirlikleri, kabileleri bir araya, bir idareye toplamıştık. Ticaret, biz gelmeden öncesine nispetle birkaç kat artmıştı. Müslümanlar artık İspanyol kafirinin tasallutundan emindiler. Hür ve başları dik yaşıyorlardı. Çünkü cihanın en büyük hükümdarının tab'ası idiler(*)).

Bununla beraber bazı kabileler teşvik ve iğvaya kapıldılar. Üzerlerine 6000 yaya ve 6000 atlı asker gönderdim. Gazilerim, asileri, ibret teşkil edecek şekilde cezalandırdılar. Tlemsen'de de kıpırdanmalar vardı. Fas padişahı da Tlemsen işlerine karışıyordu. Çünkü Tlemsen, Fas'ın yanibaşında idi. Tlemsen'deki Abdulvadi hanedanı arasındaki kavgalar da halkın huzurunu bozuyor, İspanyol kafirinin ekmeğine yağ sürüyordu. Bu hanedandan Emir Mes'ud, Cezayir'e gelmiş, büyük karındaşına karşı

benden yardım istiyordu. Mes'ud'un yanına 3000 atlı ve 1000 yaya askerimi katıp Tlemsen'e gönderdim. Zira Tlemsen Sultanı'nın aieyhimde olur olmaz söz söylediğini casuslarım bana bildirmişlerdi. Kendisini İspanyol zulmünden kurtardığımız bu nanköre haddini bildirmek gerekti. Sultan'ın diğer bir karındaşı, Emir Abdullah da, Vahran'a kaçıp İspanyollar'dan yardım istemişti.

(*) 1962'de Cezayir istiklaline kavuşunca, milli hareketin en büyük liderlerinden olan Albay Muhandu'l Hacc şu beyanatı vermiştir:
"Her şeyi, hatta bir millet oluşumuzu, Türkler'e borçluyuz. Osmanlılar geldiği zaman, bizler korsandık. Yüzlerce kabileden müteşekkildik. Osmanlılar, başımıza bir paşa getirdiler. Dağınık aşiretleri bir araya topladılar. Onları bir kavim haline koydular. Bu kavim, 300 yıl, merkezi Türk idaresi altında kaldı. Birliğin kudretini öğrendi. Türkler sayesinde, millet haline geldik." (Hürriyet gazetesi, no. 5.121, 3.8.1962, s. 5c).

- Tlemsen'in Zaptı-

"Karındaşın Mes'ud, Hayreddin Paşa'nın vafir askeriyle üzerine gelir, var ne halin varsa gör!" diye, Tlemsen'in bütün ilerigelenleri Sultan'ı bıraktılar. Sultan baktı ki akıbet yamandır. Tedbiri firarda buldu. Şehirden çıkıp gitti. O da Vahran taraflarında İspanyollar'a sığındı. Emir Mes'ud, kavgasız ve cenksiz gelip sayemde Tlemsen tahtına oturdu. Bana ve gazilerime çok dualar etti. Amma şimdi ki tahta oturdu, muradına nail oldu. Artık ondan da emin olmak doğru değildi.

Sultan Mes'ud, gazilerimden her birine 25, Arap gönüllülerine adam başına 10 altın verdi. Bana da yıllık vergi olarak 50000 altın yolladı. Pek çok da değerli hediye gönderip gönlümü aldı. Altınları beylerbeyiliğin hazinesine gönderdim. Hediyelerin çoğunu da reislerime dağıttım. Bir kısmını sarayımda alakoydum. Sultan Mes'ud'a da bir name yazıp gönderdim. Dedim ki:

"Şimdi hakanımızın sayesinde atalarının tahtına oturdun. Ancak, karındaşını tahtından mahrum eden haletten kati hazer edesin! Müslümanlar'a zulümden sakınasın. Emirlerimden taşra çıkmamaya gayret gösteresin. Senelik vergini bir tek gün geciktirmeyesin. İspanyol kafiri ile her hangi bir münasebetini zinhar duymayayım. Zira İspanyol kafiri de sana diş bilemektedir. İki büyük karındaşın Vahran'da, İspanyollar'ın elindedir. Onları tahtına oturmuş görmek istemezsen, tedbiri elden bırakmazsın!"

Fakat Mes'ud, tahta oturduğu gün zulme ve haksızlığa başladı. Atalarından böyle görmüştü. İşittim ki, mektubumu okuduktan sonra pare pare edip yırtmış. Bu hareketinin başına ne felaketler getireceğinden gafil

bir akılsızdı. Halkı soymaya başladı. Bütün bunları Vahran'daki Mes'ud'un büyük karındaşı Abdullah duymuş. Bana müracaat etti. Diyordu ki:

"Sultanım, gördünüz mü, beni atalarım tac-u tahtından mahrum edip, yerime nimet hakkı gözetmez bir nankörü oturttunuz. Şimdi size asi olmuştur. Lütfen ve tenezzülen beni tahtıma iade buyurursanız, ömrüm oldukça kulluğunuzdan çıkmam."

Karındaşı Mes'ud'dan ne hayır gördükse, bu Abdullah'tan da o kadarını göreceğimiz belliydi. Lakin şu anda Abdullah'ı affetmek ve Mes'ud'a karşı çıkarmak icap ediyordu. Bu sıralarda ben 22 pare tekneyle Cezayir'in Mostaganem şehri açıklarında idim. Mostaganem'i kolayca fethettim. Burası İspanyollar'ın elindeki Vahran'a (Oran) yakındı. Henüz Müstaganem'deyken Emir Abdullah gelip beni gördü. Eteğimi öpüp hayli yakardı. Kendisine 1000 levent verip Tlemsen'e gönderdim. Ben de İspanya'dan gemilerimizle taşıdığımız 2285 Endülüs muhacirini Mostaganem taraflarına yerleştirmekle meşguldüm. Kendilerine iş ve toprak verdim. Gayetle sanatkar adamlardı. Her biri başka bir hünere sahipti.

BİR HARP HİLESİ

Haber aldım ki Abdullah, Tlemsen'e gelmiş ve şehre hakim olmuş. Karındaşı Mes'ud, korkusundan kaleye kapanmış. 25 gün dayanmış. Bizim leventler bakmışlar ki iş uzar, yanlarında kale muhasarasına yarar büyük top yoktur, aralarında müşavere etmişler:

"Sahte bir ricat hareketi yapalım, demişler; "bizi kaleyi bırakıp kaçtık sansınlar. Bu Araplar gayetle arsız bir kavimdir. Galiptik, mağluptuk bilmezler. "Türkler kaçtı" deyü kaleden çıkıp yağma hırsıyla üzerimize gelirler. O zaman onları haklar, kaleyi alır, Emir Abdullah'a teslim eder, Cezayir'e döneriz."

Aynıyla böyle oldu. "Hay Türkler firara yüz tutup kaçıyor!" diyen kaledeki Sultan Mes'ud taraftarı Araplar, leventlerin ardına düştü. Leventler gerisin geriye hamle yapıp çoğunu kılıçtan geçirdiler. Zira bu Araplar, cenk sanatını bilmez bir kavimdirler. Çölde çapulculuk yapmakla ordu halinde cenk etmeyi aynı şey sanırlar. Cenk sanatını bilen İspanyol kafiri bile Türk leventlerine daima mağlup olagelmışken, hangi akılla bilinmez, bu Arap kabileleri olur olmaz yerde Türkler'in karşısına çıkıp perişan olurlar. Zira onlarda insan canı gayetle değersizdir. Kulluklarını bilip tedbir alacakları yerde, "her şey Allah'tandır" deyip budalaca ölürler. Gerçi iyi ata binerler ve içlerinde cesur olanlar vardır. Ancak atlarının koşumları bile gayetle iptidaidir. İyi silahları yoktur. Olsa da kullanamazlar. Ateşli silahlarla araları iyi değildir. Sonra en büyük mağlubiyet sebepleri şudur ki, kitle halinde düşüşmenin kaidelerini asla bilmezler.

İşte bu minval üzere Tlemsen kalesi leventlerin eline düştü. Sultan Mes'ud, gece karanlığında beş, on adamıyla kaçtı gitti. Ne oldu, meçhuldür. Bir daha adı sanı duyulmadı. İşte akılsız adamların akıbeti budur. Mes'ud kim olurdu ki, Cihan Hakanı'nın beylerbeyisi olan bana kafa tuta! Ondan yüzlerce defa daha büyük bir hükümdar olan İspanya kralı Karlos (Charles-Quint) bile bana ve cennet-mekan ağam Oruç Bey'e mağlup olmuştu.

Bu Mes'ud öyle namert bir kahpe idi ki, kalede leventlerime karşı koyan ve efendileri için canlarını veren 6000 Arap'a haber vermeden kaçtı. Hatta efendilerinin kaçtığını bilmeyen bu zavallılar, daha bir kaç saat leventlerime karşı koydular. Nihayet itaat ettiler. Reisleri dedi ki:

"Haşa ki Cezayir sultanı Hayreddin Paşa'ya asi değiliz. Hayreddin Paşa bizim efendimiz, Türkler, babamızdır. Ne yapalım ki Mes'ud'un havfından size karşı silah kuşandık. Bizi İspanyol kafirini çağırarak tehdit ederdi. İçimizde Oruç Bey'le beraber nece gazalarda bulunmuş mücahitler vardır. Bizi affedin. Hata bizden, kerem sizdendir."

Bu Tlemsen cenginde leventlerim, tam 5000 Arap'ı kılıçtan geçirmeye mecbur olmuşlardı. Fakat itaat edenleri affettiler. Cuma günü hutbede Denizler ve Kıtalar Hakanı Sultan Selim Han efendimizin adı okundu. İsm-i şerifleri kazılmış sikkeler kesildi. Leventler, Sultan Abdullah'a veda ettiler. Sultan Abdullah, leventlerden daha bir müddet Tlemsen'de kalmalarını rica etti. Leventler, Tlemsen'i yeni sultana teslim ettikten sonra şehirde bir gün fazla kalmaya izinleri olmadığını, hemen Cezayir'e dönmeleri gerektiğini söylediler. Ancak Abdullah'ın ısrarı üzerine, onun yanında 100 levent bıraktılar. Abdullah, leventlerime gözünün bebeği gibi baktı. Kendi yediği yemeğin aynısını leventlerimin önüne çıkarırdı.

Geri kalan 900 leventim Cezayir'e geldi. Sultan Abdullah'ın yolladığı 20000 altını ve hediyeleri getirdiler. Abdullah'ın gönderdiği nameyi okudum. Çok edepli bir lisan kullanmıştı. Tebessüm ederek leventlerime dedim ki:

"Şimdiki halde sözü insan sözüne benzer, ama bakalım bu da tahta oturunca kardeşi gibi mi davranır?"

Cümle reislerim güldüler. Tlemsen meselesinden sonra İbnu'l-Kaadi meselesini ele aldım. İbnu'l-Kaadi, Cezayirli Arap emirlerinin büyüklerindendi ve bana gayetle sadıktı. Tunus emiri onu bana karşı isyana teşvik etmiş, fakat o, hakaretle reddetmiş ve kendi gibi Tunus beyini de Türkler'e itaate davet eylemişti. Şimdi bu akıllı Arap ölmüş, yerine Veled-i İbnu'l-Kaadi denen akılsız oğlu geçmişti. İlk işi Tunus emiri ile aleyhimize ittifak etmek oldu. Derlerdi ki:

"El birliği edip Türk kısmını Arap yakasından çıkarıp kaldıralım."

Bu hayırsız veledin Tunus sultanına gönderdiği bir nameyi ele geçirdim. Babasının öldüğü henüz iki ay olmuştu. Tunus sultanına şöyle diyordu:

"Seninle el birlik edip Türk'ün kökünü keselim. "Hayreddin" dedikleri Türk'ü Cezayir'den kaçıralım. Yerine ben sultan olayım. O zaman sizi vafir gözetirim. Bizim peder Türkler'i gayetle severdi. Ama benim Türk kavmi kadar sevmediğim bir kavim yoktur."

İbnü'l-Kaadi ile Tunus Beyi arasındaki nameleri ele geçirdim ve bana karşı hazırladıkları desiselerden haberdar oldum. 12000 levendimle Tunus Beyi üzerine yürüdüm. Meşe ve kestane ağaçlarıyla örtülü bir araziden ovaya çıktım. Tunus Beyi, uzaktan beni müttefiki İbnü'l-Kaadi sanmış. Derhal tüfek ateşi açtırdım. Tunus Beyi'nin askeri çil yavrusu gibi dağıldı. Tunus Beyi esir düştü. Önüme getirdiler. Birçok nasihat edip saliverdim. Halbuki o beni esir etseydi, nasıl bir ölümle öldürürdü, bilirim. Bütün Afrika, gösterdiğim merhameti beğendi.

Bu muharebede elime 300 çadır ganimet geçti. Bunları Cezayir'e sevkettim. Ben, daha beş on gün muharebe yaptığım ovada kaldım. Gayetle güzel bir mevki idi. Her tarafında abı hayat gibi sular çağlıyordu. Leziz av kuşları vardı. Bir müddet eğlendik. Dönüş emri verdim. Çok sarp bir boğazdan geçiyorduk. Öyle ki, iki atlı yan yana gidemezdi. Meğer İbnü'l-Kaadi, bizi burada bastırmayı kurmuş. Birden taarruza uğradık. Böyle bir şey beklemiyordum. Vuruştığımız arazinin müsait olmaması yüzünden büyük kayıp verdim, birçok levendim şehit düştü. İbnü'l-Kaadi, 5 Türk'ün kellesini getirene bir altın vadetmiş. Bu yüzden asi Araplar, canlarını dişlerine takmış vuruşuyorlardı. Çarpışma üç buçuk saat sürdü. Nihayet boğazdan çıkıp Cezayir'e gelebildik. Tam 750 levendim şehit olmuştu. Bunu İbnü'l-Kaadi denen haram-zadenin yanına komamaya ahdettim. Cenab-ı Hakk'ın takdiri, Tunus Beyi gibi bir hükümdarı yenip esir eylemiş, İbnü'l-Kaadi gibi asi bir bedeviye karşı muvaffak olamamıştık.

Bütün Avrupa kralları namımı "Barbaros" diye anıp titrerlerken bir asinin bizi vurması, Cezayir'de kargaşalık doğurdu. İbnü'l-Kaadi'nin gururu son haddini buldu. "Hayreddin Paşa'yı yendim, inşallah yakında başını da keserim" diye öğünürdü. Etrafına büyük kalabalık topladı. 500 Türk'ü ele geçirdi. Bunları boyunduruğa vurup değirmen taşı döndürmekte kullandığını işittim. Esir aldığı bu Türkler'i bırakmasını, yoksa akıbetinin pek yaman olacağını bildirdim. Bir müddet beni oyaladı. Sonra açıkça bu Türkleri veremeyeceğini, çünkü bunlar serbest kalırlarsa ilk iş olarak kendisinden öç almaya çalışacaklarını beyan etti. Diğer taraftan her canibe adamlar salıyor:

"Bu Türkler'in Cezayir'de ne işleri vardır? Burası Arap ülkesidir. Varalım cümlesini kıralım," diye taraftar toplamaya çalışıyordu.

BİR HAIN LEVENT

Kendilerini İspanyol köleliğinden kurtardığını unutan bazı gafil nankörler, bu davete uydular. Elimde 12000 Türk levendi vardı. Bunların büyük kısmı gemilerinin üzerinde, Akdeniz'deydi. Hristiyanlar'ın taarruzlarına karşı uyanık olmam lazımdı. Bu vaziyette bütün askerimi toplayıp asilerin üzerine gönderemezdim. Öyle bir an oldu ki, içimizden birkaç Türk bile, benim artık Cezayir'de tutunamayacağımı sandılar. Kara Hasan adlı tıynetsiz bir levent, beni alaşağı edip yerime geçmek istedi. Sanırdı ki, kuş kadar beyniyle benim yapamadıklarımı o yapacak. Kara Hasan'ın İbnü'l-Kaadi ile haberleştiğini de öğrendim. Bu haini kovdum, gitti. Ama bana büyük bir bezginlik geldi. Bu Cezayir milletine iyi bir ders vermek lazımdı. İbnü'l-Kaadi, Cezayir sultanlığı peşindeydi. Ancak ben Cezayir'i bırakırsam, ülke gene bin parçaya ayrılacak, her parçası ayrı ayrı İspanyol kafirinin kucağına düşecekti. İbnü'l-Kaadi'nin ne Cezayir'i birleştirecek, ne de İspanyollar'a karşı savunacak akıllı, cesareti, askeri ve iktidarı vardı.

Değil donanması, gemisi bile yoktu. Geldikleri zaman ufku kapkara kaplayan kafir armadalarıyla nasıl başa çıkardı? Biz Cezayir'e gelmeden, yerlilerin adeti, kafiri görünce, çil yavrusu gibi dağılmaktı. Yüz yıldan fazla zamandan beri Cezayir'de devlet ve hükümet diye bir şey yoktu. Kafirler de bunu nimet bilmiş, sahilin en iyi limanlarını ele geçirmişlerdi. Şimdi verdiğimiz bütün emekler, bir avuç akılsızın yüzünden heba olmak üzereydi. Ülkeye getirdiğimiz ticaret ve zenginlik de, biz çekilir çekilmez ortadan yok olurdu. Ancak akıllı kısa olanlar, bu hakikatten gaflet ediyorlardı. Düşündüm ki, bir müddet için Cezayir'i bırakıp ülkenin bir köşesine çekileyim, korsanlıkla uğraşayım, kara işleriyle meşgul olmayayım. Bakalım Cezayirli, ülkelerini nasıl idare ederler, nasıl geçinirler, nasıl savunurlardı? Birkaç yıl önce olduğu gibi elçi elçi üzerine gönderip geri dönmem için yalvaracakları muhakkaktı. O zaman geri dönerdim, artık bizi Cezayir'den hiçbir kuvvet çıkaramazdı.

Zira askerlik ve devlet idaresi Türk'e mahsustur.

İBNÜ'L-KAADİ İSYANI

Nihayet beklediğim fırtına koptu. İbnü'l-Kaadi, 40000 kişiyle taarruza geçti. Amma hazırlıklıydım ve böyle bir şeyi bekliyordum. Hatta İbnü'l-Kaadi'nin meclislerinde casuslarım vardı. Ne konuşulur, ne yapmak isterler, günü gününe bilirdim. 10000 levendimi asilerin üzerine sürdürdüm. İkindiye kadar büyük bir vuruşma oldu. 2000 şehit ve 2000 yaralı verdim. Fakat asilerin cümlesini mahvettim. Ancak 700 kadarı kaçtı. Gerisi öldü ve esir edildi. Asilerin başında bulunan İbnü'l-Kaadi'nin adamı Cezayir şeyhu'l-beledi (belediye reisi) elimize düştü. Mel'unu dört parçaya parçalatıp her parçasını şehrin bir kapısına astırdım. Ta ki alem ibret ala!

İsyanı bastırdıktan sonra, elebaşılardan 185 kişiyi elleri bağlı olarak önüme getirdiler. Bütün Cezayir ulemasını topladım. Dedim ki:

"Efendiler, bu asiler hakkında dinimizin, şeriatimizin emri nicedir?"

Yaşlı bir din adamı şöyle cevap verdi:

"Paşam, sana ve askerine karşı gelenin cezası şeriatimizde ölümdür. Çünkü sen bu ülkede Cihan Padişahı Sultan Süleyman Han Hazretleri'ni temsil edersin, onun beylerbeyisisin. Memleketimize olan lütuf ve nimetlerin de sayılmakla tükenmez. Bizi kafir zulmü altında başı eğik yaşamaktan sen kurtardın. Ülkemize bereket ve refah getirdin. Hiçbir idarede görmediğimiz adaleti senin ve merhum ağan Oruç Bey'in devrinde gördük. İmdi bu 185 zavallı, birtakım müfsitlerin sözüne kapılmış, büyük suç işlemiştir. Amma inayet sendendir. Çoğu seninle İspanyol kafirine karşı vuruşmuş gazilerdir. Şimdi hataya düşmüşlerdir. Var affeyle, kulluğuna kabul et. Büyüklük budur."

Levent reislerime döndüm:

"Siz ne dersiz?" dedim.

Reislerimden biri:

"Sen daha iyi bilirsin paşam, diye cevap verdi; amma biz din adamı değiliz, askeriz. Her hareketimizden İstanbul'a, Cihan Hakanı Hazretleri'ne hesap vermeye mecburuz. Şimdi merhamet ve lütuf zamanı değildir. Bu asiler bizi ele geçirselerdi ne yapacaklardı, kendi itiraflarıyla sabittir. İmdi biz bunları affedersek, gayetle kötü misal olur. Koca Şimali Afrika'da bir avuç Türk'üz. Burası Anadolu'nun birkaç misli büyük bir ülkedir. Birkaç bin Türk bu ülkeyi tutmaya çalışırız. Üstelik başımızda İspanyol kafiri gibi Avrupa'nın en kuvvetli milleti fırsat gözetir. İbret-i alem için bu asilerin başın vurdur, tedbir budur."

BARBAROS CEZAYİR'İ TERK EDİYOR

Reisin sözleri daha makuldü. 185 asinin başının vurulmasını emrettim. Böyle bir emir verdiğime çok üzüldüm. Hatta o gece uykum kaçtı, kabuslar gördüm. Fakat devletin menfaati bunu icap ettiriyordu. Ancak asilerin mallarına, evlerine dokunmadım. Bu koca ülkede şiddetle tutunamazdık. Şimdilik gözlerini korkutmuştuk, bir zaman için ayaklanmazlardı. Fakat bu istikbal vadeden bir tedbir değildi. Bir ülke ki, halkı bizi istemez, bizden memnun değildir, bize yakışan oydu ki, çekilip gidelim. Bir ülkenin hükümdarı, askeri, ilerigelenleriyle uğraşmak kabildi. Yeter ki halkı bizi desteklesin. Fakat halk arasında da memnuniyetsizlik olunca, o diyarı terketmek lazımdı. Bir zamandan beri bunu düşünüyordum. Şimdi kati kararımı verdim. Biliyordum ki biz çekildikten sonra Araplar, Cezayir'i idare edemezler. İspanyol kafirine karşı koymak bir yana, bizim çekilmemizle ticaret hayatı da duracağından herkes büyük zarar görür. Devlet düzeni de kuramazlar.

Benden sonra Arap ilerigelenleri, birbirlerine düşecekler, halk perişan olacaktı. Sonunda tek çare olarak, nice minnetle beni tekrar ülkelerine çağıracaktı. Buna imanım gibi emindim. O gece rüyamda Hızır'ı gördüm ve bunu karar verdiğim için münasip olduğunun manevi bir işareti saydım.

Bir sabah Cezayir limanında yatan 25 pare gemime bütün leventlerimi, ailelerini, mallarını doldurdum. Öbür gemilerim seferde, Akdeniz'deydi. Onlara da emir gönderdim ki, Cezayir limanına değil, Cicelli limanına dönsünler. Bütün Cezayir halkı kıyıya yığılmıştı. Herkes İspanyol yakasına sefere çıkacağını sandı. Fakat kadınlarımızı ve mallarımızı da gemilere bindirdiğimizi görünce, büyük şaşkınlık hasıl oldu. Halkın büyük kısmı gittiğimize gayetle üzüldü. Daha gemilerimize binerken:

"Yarın İspanyol kafiri gelse bizi kim korur?" diye feryada başlayıp İbnü'l-Kaadi'ye beddualar ettiler. İbnü'l-Kaadi de korkusundan bana bir mektup gönderdi. Gayetle yüzsüzlük edip, oğlum olduğunu, kusurunu affetmemi, Cezayir'den gitmememi istiyordu. Kabul etmedim. Elçisine dedim ki:

"İşte Cezayir kalesinin anahtarları, var efendine teslim eyle, sultanlık peşindeydi, gelsin memleketin başına geçsin. Bunca Müslüman'ın kanına girdi. Bakalım nasıl memleket idare eder?"

Cezayirliler yalnız İspanyol kafirinden değil, Sultan Süleyman Han'dan da korkarlardı. Hakanımız, bir beylerbeyisini istemeyen Cezayirliler'e nice davranır, bunu düşünür, uykuları kaçırdı. Kalabalık bir ulema heyetini gemime gönderdiler. Kalmamı rica ve istirham ettiler. Hatırlarını okşayıcı sözler söyledim. Fakat kararımdan dönmedim. Melül ve mahzun gemiden ayrıldılar.

Bir günlük bir derya yolculuğundan sonra Cicelli'ye geldik. Burası Cezayir kıyısında güzel bir limandı. Ağam Oruç'la evvela fethettiğimiz yerlendendi. Yerleşmek üzere geldiğimizi öğrenen Cicelli halkı, şenlik ve bayram etmeye başladı. Şimdi Cezayir şehrine akan bütün servet ve ticaret, Cicelli'ye akacaktı. Ertesi günlerde Cezayir'in, hatta Tunus'un her tarafından şeyhler gelip elimi öptüler. Halife-i Ruy-i Zemin Hazretleri olan hakanımız Süleyman Han'ın kulları olduklarını, her ne emredersem Sultan Süleyman emreder gibi icabet edeceklerini, vergilerini ödeyip asker vereceklerini söylediler:

"Bizler haşa Cihan Padişahı'na asi değiliz, dediler; bu lekeyi kabul etmeyiz ve Süleyman Han'ın tab'ası olmakla öğünürüz. Cezayir'de olan işlerle zinhar alakamız yoktur!"

Cicelli'de çok kalmadım. Hemen sefere çıktım. Sicilya kıyılarına geldim. Sicilya krallığının merkezi Palermo'yu bombardıman ettim. 9 pare kafir gemisi ele geçirdim. İçlerinde 40 ambar dolusu buğday, arpa, zeytin, zeytinyağı, peksimet, kereste, bakla, pirinç, kahve, kumaş, bez, kurşun

vardı. Keresteler çok işime yaradı. Cicelli'de büyük kışlalar ve konaklar yaptırdım. 36000 ölçek buğdayı fırınlara çok düşük fiyatla sattım. Küçük bir de tersane inşa ettirdim. Üç gemiyi tezgaha koydurdum. Aynı yaz içinde gemilerimi tekrar sefere çıkardım. Ben Cicelli'de kaldım. Gemilerim Venedik Körfezi'ne gittiler. Üç gemi ele geçirdiler. Birinin içinden 10000 duka altın(*) çıktı. Yüzlerce esir alındı. Bunlardan 60'ı Müslüman esirlerdi. Hemen azad ettim. Bu sefer, 23 gün sürdü. Yirmi dördüncü gün gemilerim Cicelli'ye döndü. Ele geçen malın onda birini fakirlere dağıttım. Gerisini sattırdım.

(*) Bugünkü satınalma gücü takriben 6 milyon TL

Her levendin eline 185 duka altını (110.000 TL.), ayrıca 4 tüfek, 5 tabanca, 8,5 kantar demir, 17 zira Venedik çuhası, 225 zira kumaş düştü. Ganimet bu derece boldu. Bütün Şimali Afrika'dan tacirler ve gemi sahipleri, ticaret yapmak, mal alıp satmak için Cicelli'ye üşüştü. Kendime 26 oturak çok büyük, fakat yürük bir tekne yaptırdım. Yeni teknemi diğer gemilerle yarışa soktum.

Cümlesini geçti. Kış geldi. Gemileri karaya çekirdim. Evvel baharda tekneleri yağlamaya, donatmaya, onarmaya başladık. 15 parçayla sefere çıktım. Önce Ceneviz Körfezi'ne geldim. 14 gün bu kıyılarda dolaştım. 21 gemi ele geçirdim. Hepsini Cicelli'ye yolladım. Sonra Messina Boğazı'na geçip Venedik Körfezi'ne girdim. Üç parçalık bir filo gördüm. Rüzgar gibi önümüzden kaçırdı. Ardına düştüm, yetiştim. Meğer bizim Sinan Reis'in gemileriymiş. Sinan Reis, kadırgama geldi, ellerimi öptü, sevincinden ağladı. Çoktan görüşmemiştik. Sinan'ı da peşimize takıp Venedik Körfezi'nden çıktık. 9 parça kafir gemisi daha zaptettik. Böylece bir ay içinde ele geçirdiğimiz kafir gemilerinin sayısı otuzu buldu. Kimi çuha, kimi ibrişim, kimi bal, kimi buğday, kimi biber yüklüydü. Biri de ağızına kadar asker doluydu.

CEZAYİR'DE KIPIRDANMALAR BAŞLIYOR

Bu arada eski reislerimden Kurdoğlu Reis de Cicelli'ye üç pare gemiyle geldi. 10000 duka altını verdi. Hazineye koydurdum. Hafta geçmezdi ki Cicelli limanına reislerim ele geçirdikleri birkaç kafir gemi getirmeyeler. Biz bu minval üzere iken, Cezayir'den de haberler geliyordu.

Cezayir şehri halkı, az zamanda kıymetimizi anlamış, şehrin asayişine ve refahına hanel gelmiş, İbnü'l-Kaadi aleyhine kıpırdanmalar artmıştı. Nihayet halk, bir heyet göndererek İbnü'l-Kaadi'ye demiş ki:

"Hayreddin Paşa'yı davet etmek gayetle menfaatimizdir. Paşa öyle kamil bir adamdı ki, Müslümanlar rahat etsin diye koca Cezayir şehrini bırakıp gitti. Böyle bir şeyi şimdiye kadar kim yapmıştır. Sizden ricamız odur ki, Paşa'yı Cicelli'den şehrimize çağıralım. Siz gene kabilenizin başına dönün."

İbnü'l-Kaadi şöyle cevap vermiş:

"Hey bre akılsızlar! Siz Hayreddin Paşa, Cezayir şehrini neye bıraktı sanırsınız? Benden korkusundan bırakmıştır."

Bunun üzerine, vaktiyle maiyetim leventlerimden olup sonradan kovduğum Kara Hasan dayanmamış:

"Sultanım," demiş, "benim bildiğim Hayreddin Paşa'nın Tanrı'dan başka kimseden korkusu yoktur. Zinhar şu veya bu kuldan korktuğunu sanıp ona göre davranmayınız, zararlı çıkmanız mukarrerdir. Paşa'nın Cezayir şehrini bırakıp gitmesi elbette sizden korkusundan değildir, bir bildiği vardır."

İbnü'l-Kaadi gayetle kızmış. Kara Hasan'a bir şey yapmamışsa da, beni Cezayir'e çağırarak isteyen heyetin başındaki Arap din adamının hemen oracıkta başını kestirmiş.

Bu hadiseler, Cezayir şehrine dönmemizin yaklaştığını gösteriyordu. Ancak biraz daha beklemek gerekti ki, vaziyet iyice lehimize dönsün. İbnü'l-Kaadi'nin nüfuzu gittikçe azalıyor, her gün biraz daha halkın teveccühünü kaybediyordu. Şehrin idaresi gerçekte Kara Hasan'ın idaresindeydi. Cezayir limanında birkaç gemi vardı. Fakat leventleri olmadığı için sefere çıkmazdı. Az zamanda çürüdü. Çünkü gemiler, gayetle nazik nesnelere. Çok ihtimam ister. Gemiler çürüyünce, şehirde ticaret namına bir şey kalmadı. Böylece Cezayir şehrinden ayrıldığımdan üç yıl geçti. Cezayir'den gelen heyetlerin sayısı artmaya başladı. Şehre dönmemizi istiyorlardı.

Bu sırada Sinan Reis, 9 pare tekneyle Akdeniz seferine çıkmış, 12 pare kafir gemisi ele geçirmişti. Sebte Boğazi'na (Cebelittarık) uzanan Sinan Reis, İspanya'nın güney sahillerinde, Endülüs'te dolaştı. 800 Endülüslü'yü gemilerine alıp İspanyol zulmünden kurtardı. Cezayir'e getirdi. Hepsine toprak, ev, bark verdim. Fakat Sinan'ı kasavetli gördüm:

"Hayrola Sinan," dedim; "ne var?"

"Ne olsun paşam," dedi; "sıkılıyorum. Siz ve ağanız cennetmekan Oruç Bey, bin mihnet ve fedakarlıkla Cezayir'i aldınız. Şimdi Kuzey Afrika'nın en iyi limanı olan Cezayir şehri, nankör bir Arap'ın elindedir. Bu limandan ne kendisi faydalanmayı bilir, ne bizi limana kabul eder. Endülüs'ten dönerken Cezayir limanına uğramak istedim. Top ateşiyle karşılandım. Topları susturup Tanrı'nın inayetiyle şehri almak benim için hiç mesabesinde idi. Ama kızarsınız diye cesaret edemedim. Destur verin, İbnü'l-Kaadi denen köpeği kovalım. Eskisi gibi Cezayir şehrinde oturalım!"

- Barbaros Tekrar Cezayir'de-

Cezayir'den de bizi çağırıp dururlardı. Nihayet Sinan Reis'i çağırdım, dedim ki:

"Baka Reis, akıbet öyle görünür ki, bize Cezayir yolu açılmıştır. Bu kış, Cicelli'de geçirdiğimiz son kış olsa gerektir. Allah izin verirse, evvel baharda Cezayir şehrine gitmemiz mukarrerdir. Artık Cezayir'de İbnül-Kaadi'yi isteyen tek kişi kalmamıştır. Hafta geçmez ki Cezayir'den bir heyet gelip bizi şehre davet etmesin. Fazla naz aşık usandırır. Demiri tavında dövmek gerek. Teşebbüse geçmemizin zamanıdır. Seni burada bırakacağım. Ailem, gemilerim, leventlerim sana emanettir. Ben Cezayir'e gideceğim. Sana oradan ne şekilde emredersem, ona göre hareket edersin."

Sinan Reis:

"Baş üstüne paşam," deyip çıktı. O kış çok çalıştım. Gemileri donattım. Topları onardım. Günler tez geçti. Bahar geldi.

Alem lalezara döndü. Cezayir şehrinden ve ülkenin başka yerlerinden yeniden heyetler gelmeye başladı. Hepsi, Cezayir şehrine dönüp ülkenin idaresini yeniden ele almam için yakarıyorlardı. Heyetlerden biri bana hediye olarak tarife sığmaz derecede güzel al renkte bir kısrak getirmişti. Pek makbulüm oldu.

Cicelli'den kalktık. Yanımda 12000 levendim vardı; 4000 atlı, gerisi yaya idi. Cicelli'de Sinan Reis'le sadece 300 levent bıraktım. Yolda peşimize yüzlerle, binlerle bedevi atlısı katıldı. Bizimle beraber Cezayir'e girmek istiyorlardı. Şehre çok yaklaşmıştık ki, İbnü'l-Kaadi'nin adamlarıyla karşılaştık. Gözdağı vermek için derhal taarruz emrettim. 800'ünü kılıçtan geçirttim.

İBNÜ'L-KAADI'NİN ÖLÜMÜ

İbnü'l-Kaadi, Cezayir'e yaklaştığımi haber alınca, korkusundan dudakları çatlamış. Gerçi 12000 atlısı ve 8000 yayası vardı. Ancak bu askerin bize silah çekmeye hevesli olduğu şüpheliydi. Çekseler bile, bu kuvvet, bizi durdurmaya kafi değildi. Nitekim İbnü'l-Kaadi, bir gece baskısıyla taliini denemek istedi. Cezayir'e üç konak yerde çadır kurmuşken ordugahımıza baskın verdi. Ancak, 185 asker ve 97 at zayi edince kaçtı. Bizim tarafta bir tek şehit bile yoktu. Sabah olunca İbnü'l-Kaadi tekrar taarruz etti. Askeri ceng eder gibi görünüyor, aslında hayatını muhafaza etmek için kah kaçıyor, gah dağların ardına saklanıyordu. Hasılı

gayetle acayip bir ceng oldu. Akşama kadar sürdü. İbnü'l-Kaadi'nin kumandanı Kara Hasan - ki eskiden levendim olup bana isyan etmişti - öldü. Bunun üzerine İbnü'l-Kaadi'de mecal kalmadı. Kaçmak isterken, bana taraftar Arap Şeyhlerinden biri İbnü'l-Kaadi'ye öyle bir mızrak savurdu ki, mızrak sinesinden girip sırtından çıktı. Şeyh, asinin kellesini kestirip bana gönderdi.

İbnü'l-Kaadi'nin bindiği kısrakla 100 duka verip şeyhi mükafatlandırdım. Kısrak gayetle değerliydi. Su içinde 1000 duka(*) ederdi.

(*) Bugünkü satın alma değeri takriben 600.000 TL.

İbnü'l-Kaadi ölünce, askerleri silahlarını atıp zemine kapandılar. Bu zavallılara eziyet etmekte mana yoktu. Cümlesini affettim. Salıverdim, gittiler. Bir kısmı hizmetime girmek için çok yalvarıp yakardılar. Kabul ettim. Bu Araplar'ı nizama almaya fazla imkan yoktu. İtaat nedir bilmezlerdi. Bir devletin tebaası olarak yaşamının kudret ve nimetini öğrenememişlerdi. Böyle gelmişler, böyle giderlerdi. Ancak Anadolu'dan gelen bazı leventlerim vardı ki, İbnü'l-Kaadi'nin hizmetine girmişler, Türk'lüğün yüzünü kara etmişlerdi. Hepsi gelip boyunlarını büktüler, ellerini kavuşturup huzurumda durdular. Türkler, Araplar gibi yere kapanmayı bilmedikleri için, bu vaziyetleri, teslimiyet manasına geliyordu. Kararlarımı gayet çabuk almak itiyadımdır. Ancak eski leventlerimin karşısında bir an tereddüt ettim. Bazıları mazide büyük hizmetler etmişler, çok yararlık göstermişlerdi. İçlerinde İspanyol kaptanlarının başlarını kesmiş, gemilerini zaptetmiş olanlar vardı.

Eski yoldaşları olan binlerce levendim de ardımda saf saf duruyor, heyecan ve merakla vereceğim emri bekliyorlardı. Bunları affetmekte birkaç mahzur vardı. Biri; bu lütfum İstanbul'da nasıl karşılanır, bilmiyordum.

Çünkü bu leventler benim şahsımda, şevketlü hakanımıza isyan etmiş sayılırlardı. Ancak bir anda gelen içten bir duyguyla:

"Cümlenizi affeyledim," dedim; "silahlarınızı alıp kuşanınız." Hepsinin gözleri doldu. Mahcubiyetle yerden silahlarını alıp kuşandılar. Ardımdaki leventlerin de yüzünde memnuniyet ifadesi vardı. Anladım ki, eski yoldaşlarını affettiğime sevinirler. Bu kararımın isabetli olduğunu sonradan hadiseler ispat etti. Affedilen leventler, büyük fedakarlık göstererek mazideki cürümlerini örtmeye çalıştılar. Hemen hepsi şimdi şehit olarak ölmüştür. Tanrı rahmet eyleye!

CEZAYİR'E GİRİŞ

Bütün bu işlerden sonra yürüyüş emri verdim. Bir saat sonra büyük Cezayir şehrine girdik. Bütün ilerigelenler, surların dışında istikbalimize gelmişlerdi. Azim alkış oldu. Büyük tezahürat arasında sokaklardan geçip

eski yerlerimize gelip konduk. Sinan Reis'e gemileri ve ailemi alıp Cezayir'e gelmesini emrettim.

Sinan Reis, 33 pare gemiyle Cicelli'den çıktı. Cezayir'e girince cümle toplarını ateşleyip şehri selamladılar. Ben de Cezayir kalesindeki topları ateşlettim.

Bütün Cezayir ülkesinde nizam ve intizamı temin etmek için çalışmaya koyuldum. Tlemsen beyi Abdullah, ben Cezayir'den çekilip gidince kendi adına sikke kestirmeye başlamış, padişahımızın adını sikkelerden kaldırmıştı. Kendisine name yazdım. Dedim ki:

"Tez sikkeleri Halife-i Ruy-i Zemin adına kestirip vergi borcun olan 39000 dukayı Cezayir'e yollayasın. Hazreti Peygamber'in halifesi olan hakanımız Sultan Süleyman Han'ın adını sikkelerden kaldırmakla büyük günaha girdin. Derhal teccid-i iman eylesin. Yoksa seni İbnü'l-Kaadi'den beter ederim."

Emir Abdullah, namemi alınca yırtıp atmış. Bunun üzerine ben de Abdullah'ın oğlu Emir Muhammed'i desteklemeye karar verdim. Emir Muhammed, babasına asi olmuş, 2000 atıyla dağa çıkmıştı. Babasını kovup Tlemsen tahtına oturmak isterdi. Bir ordu düzüp Tlemsen üzerine gittim. Yolda Emir Muhammed geldi, elimi öpüp orduma katıldı. Meğer Abdullah da Tlemsen'den çıkmış, üzerimize gelirmiş. Mazuna mevkiinde karşılaştık. Abdullah'ın ordusunu kolayca dağıttım. Asi Tlemsen emiri esir düştü. Huzuruma getirdiler. Hemen başını vurdurdum. Oğlu Muhammed'i hıl'atleyip Tlemsen beyi yaptım. 400 levendi yanına katıp Tlemsen'e gönderdim. Emir Muhammed, babasının birikmiş vergi borcu olan 90000 dukayı(*) 400 levendime teslim edip Cezayir'e gönderdi. Tlemsenliler, yeni emirlerinden gayetle memnundular.

(*) 54 milyon TL.

Bu sıralarda leventlerim, İbnü'l-Kaadi'nin karındaşı oğlu olan Ferhad'ı yakalamışlar. Huzuruma getirdiler. Af diledi. Affettim. Kabilesinin başına gitti. Oradan 20000 duka gönderip bundan böyle sadık bir kulum olduğunu, amcasının isyanıyla hiçbir alakası olmadığını bildirdi. Halbuki amcasının isyanına o da katılmıştı. Ferhad'la bir anlaşma yaptım. İznim olmadıkça Kabiliye dağlarından inmeyecek, her yıl Cezayir'e 10000 altın, 1000 deve, 1000 sığır, 2000 koyun, 100 katır, 20 binek atı gönderecekti.

Cezayir'e dönünce, donanmayı, küçük filolar halinde gazaya gönderdim. Cümlesinin başına Sinan Reis'i tayin eyledim. Önce 6 parçalık bir filo gazadan döndü. Hayırlı gaza olacağını bir gece önceden rüyada görmüştüm. 6 teknem, 6 kafir teknesini yedeğinde getiriyordu. Kafir teknelerinden biri ağzına kadar barut, kurşun, gülle ve 60 adet tunç top yüklüydü. Buna gayetle sevindim. Çünkü cepaneye ziyade ihtiyacımız vardı. Topların her biri 18 ila 24 okka çekiyordu. İkinci kafir teknesinden

zift, katran, direk ve kereste, üçüncüsünden zeytin, zeytin yağı, peynir ve bal, dördüncüsünden şeker çıktı. Diğer ikisi de değerli mallarla doluydu. İlk filodan sonra diğer filolar da zengin ganimetle Cezayir'e döndüler. 35 pare tekemden hiçbiri hasara uğramamıştı. Bunun için Tanrı'ya azim şükürler eyledim.

İspanyol kafiri, Cezayir limanının 300 metre açığındaki kayalık üzerinde kudretli bir kale yapmıştı. "Penon" derlerdi. Bu Kaleye birkaç yüz muhafızla birkaç top koymuşlardı. Kale kumandanı Don Martin de Vergas, yaşlı bir asilzade idi; eskiden namılı kaptanlardandı. İspanyol kafiri buraya fazla asker yerleştiremezdi. Zira kayalık bir avuç içi kadar yerdi. İçecek sularını bile Balear Adaları'ndan getirirlerdi. Eskiden İspanyol kafiri buradan Cezayir limanını topa tutar, Cezayirliler'e istediğini yaptırırdı. Şimdi bizden korkularından böyle haltlar yiyemez olmuşlardı. Fakat gene de limanın ağzındaki bu kayalığı İspanyol'un elinde bırakmak tedbire uygun düşmezdi. Don Martin'e kaleyi teslim edip çekilip gitmesini teklif eyledim. Reddetti. Bunun üzerine bombardımana başladım. Toplarımız 20 gün geceli gündüzlü kaleye gülle attı. Nihayet kayalığa çıktım(*). Don Martin, 700 askeriyle bir müddet döğüşükten sonra teslim oldu.

(*) 2 mayıs 1529. Bu sırada Kanuni, Viyana seferine çıkmıştı, Edirne'deydi.

KAFİRİ TOPA KOYUP ATTIRDIM

Böylece Penon elimize geçti. Vaktiyle İspanyollar, Cezayir şehri camilerinde ezan okunurken, minarelere topla nişan alıp yıkarlardı. Bu işi sırf keyif için yaparlardı. Biz Cezayir'e yerleşince bu eğlencelerinden vazgeçmişler ve buna gayetle üzölmüşlerdi. Nice minare yıkan ve nice müezzinin kellesini uçuran topçubaşığı huzuruma getirttim:

"Bre kafir," dedim; "keskin nişancı imişsin. Bir gülle ile bir minare yıkarmışsın. Gör şimdi top atışı nasıl olurmuş!"

Kafiri bir topa koyup deryaya attırdım. Yardımcısı olan on adet topçunun da başını kestirdim. Diğerlerini zindana attırdım.

Bu belalı kayalığın bizim için hiçbir lüzumu yoktu. Cezayir mahzenlerindeki 30000 kafir esirini topladım. Kayalığa lağım koyarak attırdıktan sonra, kayalıkla liman arasını taşla doldurttum. Limanın ağzına da çok büyük bir mendirek yaptırdım. Bu suretle Cezayir, mahfuz güzel bir liman oldu.

Penon kayalığındaki kalesini almam İspanya kralı Karlos'u gayetle kızdırdı. Bu haberi getiren zabitin başını vurdurdu. Dedi ki:

"Kale almak, benim gibi, Gran Senyor(*) gibi büyük imparatorların işidir. Barbaros gibi derya hırsızı bir adam nasıl benim kalemi alır? Fransa

Kralı gibi bir hükümdarı esir edip Madrid zindanlarına atan ben, bu korsanla başa çıkamadım. Sebep general ve amirallerimin gayretsizliğidir. Yüzümü kara ettiniz. Cümleniz huzurumdan defolun!"

(*) Avrupalılar'ın Türkiye hakanına verdikleri ad. "Büyük Türk" de derlerdi.

Eskiden beri adetim, esir düşen kafir zabitlerini, kaptanlarını, valilerini, rahiplerini, sanatkarlarını yanıma çağırıp onlarla konuşmaktı. Bir esiri sorguya çeker gibi değil, bir dostumla sohbet eder gibi konuşur, bu şekilde daha iyi malumat alırdım. Bazan Avrupa'da bile kimsenin bilmediği saray esrarına dahi bu şekilde vakıf olurum. Gerçi Akdeniz ülkelerinin hepsinde casuslarım vardı. Fakat esirlerle konuşup malumat almak, bazan daha faydalı olurdu. Kral Karlos'un sözlerini de, böyle bir vesileyle öğrendim. Görüştüğüm İspanyol esiri, Kral Karlos'un şimdi Barselona'da olduğunu, Ceneviz'e hareket etmeye karar verdiğini söyledi. Ceneviz Cumhuriyeti, Avrupa'nın birçok ülkesi gibi, Karlos Kral'ın hükmündeydi. Karlos Kral'ın büyük-amirali Andrea Doria, Cenevizli idi.

Penon kayalığının elimize düşmesinden ve derya ile bir edilmesinden haberi olmayan bir İspanyol filosu kale için mühimmat getiriyordu. Kayalığı göremeyince yanlış yere geldik sandılar. Bu zanlarını henüz tashih etmişlerdi ki gemilerim tarafından sarıldılar. Ağzına kadar cepane ve mühimmat dolu İspanyol harp gemisi bütün Cezayir halkının gözleri önünde 15 gemim tarafından zaptedildi. Bu uzun zaman için İspanyollar'a artık destursuz Cezayir kıyılarına yaklaşamayacaklarını gösterir bir hadise oldu. İspanyol gemicilerinin çoğu kılıçtan geçirilmişti. 355'i teslim olup Cezayir mahzenlerine gönderildi.

Bu sıralarda büyük kaptanlarımdan Sinan Reis hastalandı. Bu yıl seferin idaresini Sinan'ın yerine Aydın Reis'e verdim. Aydın, derya işlerinde ve bahadırılıkta Sinan'dan da ileri bir gazi idi. Kendisini çağırdım. Dedim ki:

"Oğlum Aydın, bu yıl Batı Akdeniz'i sen gezeceksin. Sebte Boğazı'na dek gidecek, İspanyol kafirine zinhar göz açtırmayacaksın. Dönüşte Endülüs kıyılarını tut. Gırnata Dağları'na(*) sığınmış din kardeşlerimizden ne kadarını taşıyabilirsen gemilere doldur, sağlıcakla Cezayir'e getir. Duam berekatı seninle biledir. Tedbiri elden bırakma!"

"Baş üstüne paşam," diyen Aydın veda edip yanımdan ayrıldı. 10 pare tekneyle limandan çıktı. Sebte Boğazı'nda(**) gezinirken beş pare kafir teknesine rastladı. Dev gibi kadırgalardı. Büyük ceng oldu. Hepsi zaptedildi. Aydın, kadırgaların içlerine levent koyup Cezayir'e gönderdi. Henüz sefere çıktığının on birinci günüydü ki bu beş parça ganimet kadırga limana girdi.

(*) Sierra Nevada Dağları ki, İspanya'nın en yüksek tepesi (3.481 metre) buradadır. İspanya zulmünden kaçan İspanya Müslümanları'nın

başlıca sığınaklarındandı.

(**) Cebelitarık Boğazi ki, Akdeniz ile Atlas Okyanusu'nu birleştirir. Cezayir şehrinin 750 km. güneybatısındadır.

Çok sevindim. Çünkü gayetle güzel harp tekneleri idi. Diğer taraftan Aydın, seferine devam ediyor, Güney İspanya kıyılarındaki bütün şehirleri ve kasabaları dolaşiyor, topa tutuyor, ganimet ve esir alıyor, bulabildiği Müslüman'ı kurtarıp filosuna yüklüyordu. Gemilerde artık Müslüman mültecilerden iğne atacak yer kalmamıştı.

İspanya kralı Karlos, Aydın Reis'in binlerce Endülüslü'yü gemisine aldığı duyunca, en büyük amirallerinden "Portondo" nam kafiri, Reis'in yolunu kesmeye memur etti. Portondo bu işe muvaffak olursa, 10000 duka mükafat alacaktı. İspanya kıyılarında bir yerde Portondo, üstün filosuyla Aydın Reis'in filosu bastı. Reis, yanında bulunan büyük denizcilerden Kazdağlı Salih Reis'le tanıştıktan sonra, iyi muharebe edebilmek ve manevra yapabilmek için, Endülüslü muhacirleri kıyıya çıkarttı. İspanyollar'ın işini bitirince gelip kendilerini alacağını söyledi ama, zavallı Endülüslüler'in akılları başlarından gideyazdı. Zaten çoğu kadın ve çocuktur. Feryat ve figan içinde ağlaşıp çığırışmaya başladılar. Gemilerden inmek istemediler. Aydın ve Salih Reisler, zorla çıkarttılar. Zira bir teknede gayri muharip efrat, hele kadın ve çocuk bulunursa akıbet yamandır, muharebe iyi netice vermez. Amiral Portondo çok yaklaşmıştı. Aydın ve Salih, hızla düşmanın üzerine gittiler. Büyük cenk oldu. Dev gibi 7 İspanyol kadirgası zaptedildi. Gayetle zalim bir kafir olan ve Müslümanlar'a yapmadığını bırakmayan Portondo ve bütün kaptanları öldüler. Böylece Hristiyanlar'ın "Şeytandöven", Türkler'in alay olsun diye "Kafirdöven" dedikleri Aydın Reis, tilkiyi yuvasından çıkartacak derecede ince zekasıyla meşhur olan Salih Reis'in yardımıyla, büyük bir zafer kazandı. 375 kafir esir alındı. Gerisi kamilen kılıçtan geçirildi. Müslüman forsalar kurtarıldı. Kıyıda heyecanla deniz cengini seyreden Endülüslüler tekrar gemilere alındı. Bu minval üzere donanma, Cezayir'e vardı.

Aydın gelip elimi öptü. Kendisini bu sıralarda vefat eden eski yoldaşım Sinan Reis'in yerine donanma kumandanı yaptım. Salih Reis de onun muavini oldu. Aydın'ı, İstanbul'a göndermeye karar verdim. Zaten gençliğinde İstanbul'da donanmada kaptandı. Sultan Bayezid Han Cennetmekan onu, mütehasıs olarak Mısır Memluk Sultanı'nın hizmetine göndermişti. Aydın, Mısır'dan Cezayir'e gelmiş, ağam Oruç'un maiyetine girmişti. İstanbul'a gitmek üzere on pare kadirga hazırlattım. Hepsini gelin gibi donattım. Her teknede 200 levend vardı. Forsaları en güçlülerinden seçtim. 300 esir seçtim. Bunları Aydın, hakanımız Cihan Sultanı Süleyman Han'a takdim edecekti. Kadirgaların seren direklerini baştan başa gerçek Venedik altın yaldızıyla kaplattım ki, güneş vurdukça görünen haşmetleri, tavsif edilemezdi. Çok uzak mesafeden parıltıları seçiliyordu. Bütün reisler gelip elimi öptüler. Sonra top atarak Cezayir limanından çıktılar.

- Aydın Reis İstanbul'da-

AYDIN REİS CİHAN HAKANI'NIN HUZURUNDA

Aydın Reis, mübarek bir saatte İstanbul limanına girdi. Bütün toplarını ateşleyip cihanın padişahını selamladı. Kadırgalardan 300 esir çıkarıldı. Her biri sırma cepken ve en değerli kumaşlardan yapılmış libaslar giymişlerdi. Hepsi türlü ganimet eşyası taşıyorlardı. İstanbul şehrinin zarif halkı, caddelere doluşup seyre çıkmışlardı.

Şevketlü hakanımız Sultan Süleyman Han, Aydın Reis'i diğer bir reisle beraber kabul buyurdular. Namemi alıp okudular. Aydın'a iltifat ettiler. Çıkarlarken Aydın'a 500, yanındaki reise 300, 9 kapdanıma 200'er, gemi imamlarına 100'er, diğer zabıtlarime 50'şer altın ihsan edildi. Ayrıca Aydın Reis'e çok değerli birer kılıç, hıl'at ve dürbün verildi. Bütün leventler Tersane'de misafir edildi. Aydın Reis'e tayinat verildi. Aydın, bütün vezirleri ve büyük kapdanları ziyaret etti. Bir ay İstanbul'da kaldı. Ay sonunda tekrar Cihan Hakani'nin huzuruna çıktı. Sultan Süleyman Han, bana verilmek üzere Aydın'a murassa bir kılıç, murassa hançer, sırmalı hıl'at, altınla işlenmiş sancak ve iki büyük pırlantalı sorguç tevdi eti. Ayrıca 20 oturak 3 kadırga da ihsan eyledi. Henüz kızaktan inmiş olan bu tekneler, mükemmel şekilde donatılmıştı. Çok güzel topları vardı. Üstelik ağzına kadar cephaneye ve direk, katran, zift, halat gibi malzemeye doldurulmuştu.

Malzemenin ağırlığından koca kadırgalar iyice suya gömülmüş, değil ambarlarda, güvertelerde bile sıçan gezecek yer kalmamıştı. Huzurdan ayrılırken Aydın Reis'in kavuğuna mücevherli bir sorguç sokuldu. Bilhassa gemilere ve gemilerin içindeki malzemeye çok sevinen Aydın, sevinçle Saray'dan ayrıldı. Cihan Hakani, filomun Saray burnu önlerinden ayrılmasını seyir buyurmak için Yalı Köşkü'ne inmişlerdi. Filo, bütün toplarını kurusıkı ateşleyerek cihanın padişahını selamladıktan sonra deryaya açıldı.

Aydın Reis, Avlonya ve Draç'a uğrayarak Venedik Körfezi'ne girdi. Bir müddet gezdikten sonra körfezden çıktı. Sicilya'dan geçip Balear Adaları'na geldi. Mayorka adasından külliyetli esir ve ganimet alıp Cezayir'e döndü. 10 kadırga ile Cezayir'den çıkan Aydın Reis, Sultan Süleyman Han'ın verdiği 3 kadırgadan başka daha Akdeniz'de 15 tekne ele geçirmişti. 28 parça ile limana girdiğini görünce hepimiz çok sevindik. Ele geçirilen gemilerden büyük miktarda kahve, pirinç, ipekli, çuha, ayna, tabanca, tüfek çıktı.

Aydın'ı hemen kabul ettim. Hakanımızın name-i hümayunlarının bulunduğu al kadife keseyi kemal-i ihtiramla alıp üç defa öptüm, başıma koydum, sonra açıp ayakta okudum. Name-i hümayun şöyle başlıyordu: "Sen ki Cezayir beylerbeyim Gazi Hayreddin Paşa'sın, her ahvalin, mucibince atebe-i hümayunuma malum olmuştur. Gönderdiğin 300 kafir esiri makbul-i hümayunumdur. Cenab-ı Hak seni ve yoldaşlarını mansur ve muzaffer eyleyip dünya ve ahirette yüzün ak olsun. Gönderdiğim cephaneye

ve malzemeye mükemmel donanma düzup Akdeniz'de düşman-ı azimimiz olan İspanyol kafirine göz açtırmayasın. İhsan ettiğim çelenkleri kavuğuna sokup, sancağımı başardana as. Sırmalı al sancağımın şeref ve haysiyetine zinhar toz kondurmayasın."

Hakanımızın iradeleri mucibince, sırmalı al sancaklarını Cezayir'e paşa kapısının önüne mualla bir mevkie astırdım. Her gün güneş batarken merasimle mehter vurdurup sancağı indirip kılıfına koydurur, ertesi gün güneş doğarken gene merasimle çektirirdim. Sefere çıkarken sancağı, bulunduğum kadırgaya aldırırdım.

Bu yıl da Cezayir şehri ve çevresindeki bütün yetim ve fakir oğlancıkları ve gelinlik kızları topladım. Oğlancıkları sünnet ettirip, kızları evlendirdim. Her birine ihsanlarda bulundum. Evsiz olanlara ev verdirdim, işsiz olanları işe koydum. Cenab-ı Hak, hayır yolunda sarfedilen her emeğin ve servetin karşılığını fazlasıyla ihsan buyurur. Bunu bizzat ben hayatım boyunca tecrübe ettim. Hayır yolunda ne kadar servet harcadımsa, tez zamanda Allah, birkaç mislini ihsan eyledi.

"KRALLAR İÇİNDE MASKARA OLDUM!"

Diğer taraftan İspanya kralı Karlos:

"Krallar içinde maskara oldum", diye amiral ve kumandanlarını azarlıyor, hiçbirinin bizimle başa çıkamadığına yanıp yakılıyordu. Mecliste bulunan Cenevizli amiral Andrea Doria, hükümdarın önünde diz vurup:

"Müsterih olun efendimiz", dedi; "ben tez zamanda gidip «Barbaros» dedikleri din düşmanını zincire vurur, huzurunuzda getiririm. Dilediğiniz ölümle öldürür, onun ruhunu da ağası Oruç'un gibi cehenneme gönderirsiniz!"

Bunun üzerine Kral Karlos'un yüzü güldü. Andrea Doria'ya gayetle itimadı vardı. Bu Cenevizli'nin elinden bir iş gelir sanırdı. Bu meclisten ve Doria'nın söylediklerinden tez zamanda haber aldım. Avrupa'nın birçok ilinde casuslarım vardı. Bununla beraber kafirlerin de Cezayir'de ve başka İslam ülkelerinde casusları bulunurdu. Cezayir'den haber sızması için dikkatli davranırdım. Fakat cihanın en işlek ticaret yerlerinden biri olan bu limandan askeri malumatın sızmasını tamamen önlemek imkansızdı.

Andrea Doria, beni esir almak hulyasıyla yola çıktı. Emrinde 20 İspanyol ve 10 Ceneviz kadırgası vardı. Dev gibi teknelerdi, bizim kalyonlardan büyüktü ama, bizimkiler kadar yürük ve yollu değillerdi. Benim o anda Cezayir'de 35 kadırgam vardı. Kurdoğlu Muslihuddin Reis'e, donanmayı savaşa hazır tutmasını emrettim. Zira Doria'nın Balear Adaları'ndan Mayorka'ya geldiğini haber almıştım. Fakat Doria, hükümdarına verdiği söze rağmen, Cezayir üzerine gelmeye cesaret edemedi. Şerşel limanını bastı. Bu limanı, ancak birkaç yüz levendimiz koruyordu. Leventler,

Doria'yı görünce kaleye kapandılar. Doria'nın askerleri limanı ve şehri yağmaya koyulunca, leventler, düşmanın bu gafletinden faydalanıp kaleden çıktılar. Doria, böyle bir şey beklemiyordu. Türkler korkularından hisara girdiler sanırdı. Leventler, şehre dağılmış olan kafirleri ayrı ayrı yakalayıp kılıçtan geçirdiler. Bu şekilde yüzlercesi öldürüldü. Gerisi gemilerine can atmaya başladı. Fakat 1700'ü Türkler'e esir düştü.

Ben Doria'nın Şerşel'e asker döktüğünü öğrenir öğrenmez, 40 parça tekneyle Cezayir limanından çıkmıştım. Şerşel'e dümen kırdırdım. Doria, hareketimi öğrenir öğrenmez Şerşel'den ayrıldı. Düşmanın ancak artçı filosunu yakalayabildim. Şiddetli bir muharebe oldu. Düşman kadırgalarındaki Müslüman esirler, fırsat bu fırsattır deyü «Ya Allah!» çekip zincirlerinden boşaldılar. Bizden 300'den fazla levent şehit oldu ama, düşmanın bütün artçı filosu elimize geçti.

Yolda ele geçirdiğim düşman tekneleriyle beraber 60 parça gemiyle Şerşel'e gelip demir attım. Bu 60 parçanın 7 parçası, Cerbe'den gelen Sinan Reis'in filosuydu. Sayım yaptırдыm. Kafirlerin elinden tam 2200 Müslüman forsası kurtarmıştık. Cümlesini azat ettim. Bir kısmını hizmetime aldım, bir kısmına para verip yurtlarına gönderdim. Gemilerden elimize geçen kafirlerin sayısı da 1900'dü. İçlerinde frenklerin «amiral» dedikleri bir de yüksek rütbeli kaptan vardı. Cümlesini forsaya çaktırdım. Şerşel'de ancak birkaç saat kaldım. Cezayir'den hareketimden 3 gün sonra gene Cezayir'e döndüm.

AYDIN REİS ATLAS OKYANUSU'NDA

Andrea Doria'yı yakalamak istiyordum. Kudretli bir filoyla Aydın Reis'i takibe gönderdim. Aydın, Sebte'ye kadar geldi, hatta Cebelitarık Boğazı'nı geçip Atlas Okyanusu'na çıktı. Fakat düşmana rasgelmedi. Bunun üzerine geri dönüp Balear Adaları'ndan Mayorka'yı ve İspanya'nın Akdeniz sahillerini vurdu. 3000'den fazla esiri gemilerine doldurdu. Barselona limanı yakınlarına kadar sokuldu. Barselona'ya çok yakın büyük bir manastır vardı. İspanya krallarının her yıl gelip bu manastırı ziyaret etmeleri gelenektir. Aydın, burayı bastı. 80 keşişi ve 36 sandık hazinelerini ele geçirdi. Yalnız gümüş kandillerin ağırlığı 25 kantar çekiyordu. Aydın'ın bu akını hakkaa ki yahşı olmuş, Kral Karlos'un gururuna büyük bir darbe indirilmişti. Aydın, ufaklı büyüklü tam 55 parça kafir gemisiyle Cezayir limanına girdi. Doria'nın Şerşel seferi, fazlasıyla cevaplandırılmıştı.

Gelen ganimetle Cezayir şehri, Hind ülkelerinin pazarlarından nümune oldu. Bir akçaya mal alan tacirler, bunu on akçaya satıp zengin oldular. Cezayir zindanlarındaki esirlerin sayısı 16000'e yükseldi. Gemilerimizde çakılı forsalar ve evlerimizde hizmet eden esirler, bu rakamın dışındaydı. Bu esirlerden en iyi kürek çeken 500'ünü ayırdım, Donanmay-ı Hümayun'da forsalık etmek üzere İstanbul'a göndermeye karar verdim. Aydın Reis, 15 parça kadırgayla İstanbul'a hareket etti.

Aydın Reis, hareketinin 27. günü İstanbul'a vardı. Cihan Hakanı Süleyman Han'ın huzuruna çıktı. Hakanımız, namemi bizzat okumak tenezzülünde bulundu. Aydın, vezirleri ve diğer ilerigelenleri de ziyaret etti. Hepsine gönderdiğim hediyelerden verdi. Çok izzet ve ikram gördü. Sultan Süleyman Han Kanuni, Aydın Reis'i tekrar huzuruna çağırdı. Bizzat hitap etmek inayetinde bulunup dedi ki:

"Baka Reis, Cezayir beylerbeyim Hayreddin Paşa'nın işleri cümle makbulümdür. Sana şimdi 5 pare kadirga veriyorum. Gemilerine ne kadar yükleyebilirsen ve ne denli ihtiyacınız varsa top, alet ve sair gemi donatımına yarayan nesnelere yüklemen için Kapdan Paşa'ya irade ettim. Sizin bilhassa yeni dökülmüş deniz toplarına ihtiyacınız vardır. Alabildiğin kadar bunlardan al. Sana birkaç top mühendisi de vereceğim. Cezayir'deki donanmamı gayetle kudretli ve her zaman için muharebeye hazır tutun. Haber aldığımıza göre Kral Karlos, Cezayir hakkında gayetle kötü niyetler beslemektedir. Zinhar tedbiri elden bırakıp gaflet üzere olmanız!"

Aydın Reis, İstanbul'dan ayrıldığıının 41. günü Cezayir'e geldi. 15 kadirgayla hareket etmiş, Sultan Süleyman Han'dan 5 kadirga almış, yolda da 7 kafir teknesi ele geçirmişti. Gelirken birkaç kafir şehrini basıp 700 değerli esir almıştı.

Aydın, hakanımızın name-i hümayunlarını verdi. Namenin bulunduğu Osmanoğulları'nın hanedan rengi olan al renkteki keseyi üç defa öpüp başıma koydum. Sonra nameyi çıkarıp okudum. Mübarek emirlerini ezberledim. Sonra tenezzülen bana gönderdikleri hıl'ati, samur kürkü, cevahirli saati, murassa kılıcı ve sancağı kemal-i tazim ve ihtiram ile Aydın Reis'ten aldım.

Bu sıralarda Kral Karlos, gayetle müşkül durumdaydı. Karındaşı Fernandoş Kral, Viyana'dan imdat isterdi. Zira hakanımız Süleyman Han, Macar serhadlerini Fernandoş Kral'a haram etmişti. Kral Karlos, baktı ki bizimle uğraşmaya gücü yetmez, gene Tlemsen beyini ayaklandırdı. Beye büyük paralar gönderip kendisine Cezayir sultanlığını vadetti. Gerçek kral odur ki, elinde bulunan bir mülkü başkasına vadede. Karlos Kral ise, defalarca tecrübe edip alamadığı bir ülkeyi, hayalinden şuna buna peşkeş çekiyordu. Ancak Tlemsen Beyi, bu vaade kandı ve isyan etti. Deli Mehmed Reis'i 40 pare gemiyle Akdeniz seferine gönderdim. Ben de Tlemsen üzerine yürüdüm. Fas hududundaki bu büyük beldeye geldim. Az bir mukavemet gördüm. Tlemsen Beyi kaçtı. Din adamları gönderip affını istedi. Bizzat karşıma çıkarsa belki affedeceğimi söyledim. Geldi. Birikmiş haracı olan 110000 altını verdi. Ayaklarımıza kapandı:

"Bre kafir," dedim; "imanını yenile! Zira en büyük din düşmanımıza uyup Müslümanlar'ın halifesi ve cihanın padişahı olan hakanımızı bu ülkelerde temsil eden bana kılıç çektin!"

Tlemsen Beyi, kelime-i şehadet getirip teccid-i iman etti. Boş düşen nikahlı zevcesiyle yeniden nikah kıydırdı.

Ben Tlemsen'de iken Deli Mehmed Reis, 40 pare donanmasıyla İspanyol donanmasına rasgeldi. 35 İspanyol kadırgasından 29'u, pek kanlı bir derya savaşından sonra teslim oldu, diğer altısı kaçtı. Bu büyük Türk zaferi, Barselona'da bulunan Kral Karlos'un kulağına erişince, teessüründen perişan oldu. Zaten Almanya'da Sultan Süleyman'a, yenildiği için ağzını bıçaklar açmıyordu.

DONANMAMIN 21. İSPANYA SEFERİ

Bu zaferden cesaret alan Endülüs Müslümanları da İspanyollar'a karşı ayaklandı. Dağlardan inen 80000 Endülüslü, İspanyol kafirinin büyük ordularını perişan etti. İspanya'daki Müslüman ihtilalini haber alır almaz, Deli Mehmed Reis'i 36 gemiyle imdada gönderdim. Endülüs kıyılarına gelen Mehmed Reis, ihtilalcileri desteklemeye başladı. Şimdiye kadar donanmam, tam 21 defa Endülüs seferi yapmış ve her seferde binlerce Müslüman erkek, kadın ve çocuğunu İspanyol ateş ve kılıcından kurtarıp Kuzey Afrika'ya getirmişti. Bu seferlerin çoğunda donanmaya ben kumanda etmiştim. Aydın, Sinan, Salih Reisler de birçok sefere kumanda etmişlerdi. Tanrı cümlesinden razı olsun! Bu İspanyol kafiri, diğer frenklere benzemez. Gayetle zalim, kan dökücü, kendini beğenmiş bir köpek sürüsüdür. Cihan Hakanı Sultan Süleyman Han da, cennetmekan babası Yavuz Sultan Selim Han ve cennetmekan büyükbabası II. Sultan Bayezid Han gibi, bu Endülüs Müslümanları'na elden gelen yardımı esirgemezdi.

Bu hususta kendilerinin birçok ferman-ı hümayunlarını almıştım.

Günlerden bir gün, Şevketlü hakanımız Sultan Süleyman Han bin Sultan Selim Han'ın bir çavuşu olan Sinan Ağa, Cezayir'e geldi. Hakanımızın bir hatt-ı hümayununu çıkarıp verdi. Mübarek hattı, kemal-i tazim ve tekrim ile alıp üç defa öptüm, başıma koydum, açıp okudum. Sultan Süleyman Han diyordu ki:

"Sen ki Cezayir-i Arab eyaletim beylerbeyisi Gazi Hayreddin Paşa'sın, şöyle bilesin ki, İspanya Kralı üzerine sefer muradımdır. Buyurdum ki, bir yarar ademi yerine koyup İstanbul'a gelesin. Eğer muhafazaya kaadir ademin yoksa bildiresin!"

Hatt-ı hümayunu okur okumaz Sinan Çavuş'a:

"Ferman efendimizindir," dedim; "tez vakitte İstanbul'a gelip mübarek eteklerine yüzümü süreceğim!"

Hemen hazırlığa başladım. İspanya kralı Karlos, Cihan Hakanı'nın beni İstanbul'a çağırdığını öğrenmiş, çok telaşlanmış, büyük-amirali Andrea Doria'ya, yolumu kesmesi için çok şiddetli emirler vermişti. Buna göre

benim de çok kudretli bir donanmayla İstanbul'a gitmem icap ediyordu. Ta ki Akdeniz'de bir yerde Doria'yı bulup haddini bildireyim. Cezayir'de az kuvvet kalınca, on binlerce Hristiyan esirin ayaklanmak istemesi muhtemeldi. Bu esirlerin muhafazasından Mahmud Reis mesuldü. Akrabam olan Mahmud Reis'i çağırdım ve kendisine gerekli emirleri verdim. Yokluğumda esirleri iyi muhafaza etmesini, dikkatli olmasını söyledim.

Bir mübarek saatte, Cihan'ın Taht Şehri olan İstanbul'a gitmek üzere Cezayir'den yelken açtık. Donanmadan 26 parça kadırgayı almış, gerisini Cezayir'de ve Batı Akdeniz'de bırakmıştım. Tanrı'nın inayetiyle Akdeniz'de de 18 kafir gemisi zaptettiğim için, İstanbul'a 44 parça ile girmek nasib oldu.

Yanımda 18 reis vardı. Hepsi Akdeniz'de büyük şöhret yapmış namlı denizcilerdi. Akdeniz'i baştan başa geçerken, İspanyol kafirine ait olan İtalya'nın güney sahillerini vurmamak olmazdı. Hakanımız, İspanya ile harp halindeydi. Önce Sardunya adasının batı kıyılarına çıktım. Sonra kuzeye doğrulup Ceneviz önlerine geldim. Oradan İtalya kıyılarını takip ederek ta Messina Boğazı'na kadar indim. Sicilya'nın meşhur Messina limanına girdiğim zaman, 18 parçalık bir İspanyol filosu buldum. Şiddetli bir deniz cenginden sonra 18 gemiyi de zaptedip yedeğime aldım. Böylece "İspanya'ya sefer muradımdır!" diyen şanlı hakanımızı çok sevindirecek bir zafer kazandığım ümidindeydim.

Andrea Doria denen adı kendinden büyük kafir amirali ise, bu sıralarda Mora'nın güney sularında dolaşıyordu. Benim Messina zaferimi duyunca ödü patladı. İyonya Adaları'na doğru kaçtı. Bu adaların üzerine gittim. Fakat Doria'yı yakalayamadım. Kim bilir Akdeniz'in hangi bucağında delik bulup saklanmıştı. Sonradan Venedik'e doğru kaçtığını öğrendim. 25 gemimi Doria'yı takibe gönderdim. Bu filo, Doria'nın 7 kadırgadan müteşekkil artçısına rasladı. Yapılan vuruşmada 2 kadırga teslim oldu, 5'i kaçıp gitti. Ben, İyonya Adaları'ndan güneye inerek Mora sularına geldim. Kemankeş Ahmed Paşa bu çağda kapdan-ı derya idi. Donanmay-ı Hümayun'un bir kısmı ile Mora'nın güneybatısındaki Navarin limanında yatıyordu. İki donanma birbirimizi görünce, top ateşiyle selamlaştık. Ahmed Paşa ile görüştüm. Birlikte İstanbul'a gitmeye karar verdik.

Güzel bir kış günü İstanbul'a vardık(*). Soğuğa rağmen İstanbul'un zarif ve bahtiyar halkı, göz alabildiğine sahillere yığılmıştı. Belki 200.000 kişi vardı. Bütün toplarımı saatlerce müddet ateşleyerek Cihan Hakanı'nı, Cihan'ın Taht Şehri ve bu şehrin bilgi, nezaket ve efendilikleri bütün dünyada meşhur halkını selamladım. 18 namlı reis, çavuşlarım ve sair maiyetimle baştardamdan süslü bir kayığa binip sahile çıktım. Alkış tutan(**) halkı sevinç ve sevgiyle selamladım.

Alayın başında 200 esir yürüyordu. Elllerinde gümüş ve altından yapılmış ve her biri Avrupa'nın namlı saraylarından çıkmış ganimet eşyası

taşıyordu. Sonra 30 frenk asilzadesi geliyordu. Bunlar, Avrupa'nın şöhret sahibi amiralleri, generalleri, valileri, ilerigelenleriydi. İçlerinde kral akrabası olanlar vardı. Bunlardan sonra altın ve gümüş parayla dolu torbaları sırtlarında taşıyan 200 köle, daha sonra 200 esir çocuk geçti. Çocukların başları ve boyunları mücevhere boğulmuştu. Omuzlarında zer (altın) ve sim (gümüş) teller çekilmiş pek değerli kumaş topları vardı. Bu kabileyi, Avrupa'nın çeşitli milletlerine mensup en güzel 200 kızı takip ediyordu. En kıymetli kumaşlardan urbalar giymişler, pek değerli mücevherler takmışlardı. Daha sonra gelen 100 develik kervan, ağırlığınca ganimet eşyası yüklüydü. Bu kervanı, Afrika'nın en nadir hayvanlarından müteşekkil bir kervan takip diyordu. Altın ve gümüş zincirlere vurulmuş zürafaları, aslanları, parsları ve daha nece hayvanı, bakıcıları sevk ediyordu.

Bütün bu alaydan sonra ben ve reislerim ve maiyetimiz yürüyorduk. Gayet sade giyinmiştik. Bu suretle Topkapı Sarayı'na kadar geldik. Cihan Saltanatı'nın saray kapısına eriştiğim için bahtiyardım. Söylendiğine ve işittiğime göre, hayatları zafer alayı görmekle geçen İstanbul halkı bile, benim gösterdiğim kadar zengin, canlı ve renkli bir alaya şahit olmamışlar. Doğrusunu Tanrı bilir!

Ertesi sabah ben ve 18 reisim, Cihan Hakanı Kanuni Sultan Süleyman Han Hazretleri tarafından huzur-ı hümayunlarına kabul olunduk. Süleyman Han, bana ve 18 reisime teker teker el öptürmek suretiyle bize görülmemiş, bir iltifatta bulundu. Bunun ne büyük bir iltifat olduğunu kestirebilmek için, Avrupa krallarının vezir-i azamı eteklediklerini hatırlamak icap eder.

(*) 27 Aralık 1533

(**) O devirde "alkış tutmak" demek "yaşa!, var ol!" gibi sözlerle tezahüratta bulunmak demektir. Elleri çırparak alkışlamak meçhuldü.

- Kapdan-ı Deryalığım-

Kabul merasimi muhteşem oldu. Divan-ı Hümayun, merasimlere mahsus şekilde toplanmıştı. Bütün vezirler hazırды. Padişahın iki yanına dizilmişlerdi. Yalnız Halep'te bulunan Vezir-i azam Damat İbrahim Paşa yoktu. 68 gün önce, İran seferine çıkmak üzere İstanbul'dan ayrılmış.

Cihan'ın Hakanı, getirdiğim acizane hediyelere teşekkür etmek tenezzülünde bulundu. Bana ve reislerime muhteşem hıl'atler giydirildi. Bu yaşa geldim, bugünkü kadar sevindiğimi hatırlamam. Padişahımız efendimiz:

"Baka Paşa, dedi; "seni kapdan-ı derya yapmak isterim. Göreyim donanmay-ı hümayunumu nasıl idare eder; ne zaferler kazandırırısın! Cezayir beylerbeyliğini de senden almıyorum. Dilediğin kimseyi vekil yap, Cezayir'i senin adına idare etsin! Ancak bütün bu işleri Halep'te bulunan vezir-i azamım İbrahim Paşa ile görüşmek gerek. Tez ata atla, Halep'e git. Avdette gene görüşürüz!"

Merasimden sonra tek başıma Süleyman Han'la görüştüm. İspanya'nın Batı Akdeniz'de vurulmasını irade buyurdu. Bir ara Doria'dan bahsedince nefsimi zaptedemedim:

"Padişahım, dedim; "Doria ne köpek olur da mübarek ağzınıza alırsız?"

Birden yaptığım terbiyesizliği anladım ve çok mahcup oldum. Cihan Padişahı'na karşı böyle konuşamazdı. Çok nazik olan Süleyman Han, tebessüm etti ve kusuruma bakmadığını ima buyurdu. Rahatladım. Huzurdan çıktım. Birkaç gün İstanbul'da kaldım. Çok yürük bir ata atladım. 10 günde Halep'e geldim. Söylendiğine göre şimdiye kadar İstanbul - Halep yolunu kış içinde 10 günde alan süvari işitilmemiş. Yalnız Bursa ve Konya'da birer gece geçirdim. Diğer geceler, çok yorulunca atımdan inip münasip bir yerde bir-iki saat uyur, kalkardım. Konya'ya vardığımda Mevlana Celaleddin Rumi Hazretleri'nin mübarek makamlarını ziyaret ettim. 10 günün hitamında Halep'e geldim. Vezir-i azam Damat İbrahim Paşa'nın kaldığı saraya indim. Paşa, padişahımızla akran, 40 yaşlarında, zarif, nazik, çok zeki bir adamdı. Halep'te kaldığım 2 gün boyunca kendisiyle Avrupa'nın siyasi vaziyetini ve Donanmay-ı Hümayun'un hareketini konuştuk. Elime kapdan-ı derya olduğum hakkında bir ferman verdi; sırtıma bir hıl'at giydirip beni selametledi.

Gene 10 günde Halep'ten İstanbul'a geldim. Dünyanın en büyük donanmasının başına geçtiğim için sonsuz bir sevinç içindeydim. Bu öyle bir donanmaydı ki, cümle Frengistan'ın donanmaları birleşse alt etmek kaabil olmazdı.

DÜNYANIN EN BÜYÜK DONANMASI

Derhal İstanbul Tersanesi'ne koştum. Devletin birçok liman şehrinde tersanesi vardı. Ama büyüğü, Haliç üzerindeki tersaneydi. Bu tersanenin dünyada eşi yoktu. Hiç bir tersane burası kadar gemi kızaklayamaz, işçi çalıştıramazdı. Akla gelebilecek her türlü sanat erbabı mevcuttu. İşçilerin çoğu Hristiyan esirlerdi. Ama bedava değil, ücretle çalıştırılırlardı. Ücretlerini biriktirenler değerlerini öderler, hür olur, memleketlerine dönerlerdi. Ustaların ve mühendislerin hepsi Türk'tü. Tersanede çalışanların sayısı 20000'den az değildi. Murad edilse, bir yıl içinde, Venedik donanmasının bir eşini inşa etmek ve donatmak mümkündü. Gerçi İstanbul Tersanesi'nin şöhreti dünyayı tutmuştur. Venedik kafiri bile, hakanımızla sulh içinde olduğu demlerde bu tersaneye kadırga ısmarlardı. Ancak gözle görüp içine girmedikçe, azametinin derecesini takdir edememiştim. Böyle bir tersane, bu kadar zengin bir devletle her şey yapmak ve Tanrı'nın izniyle başarmak mümkündü.

İbrahim Paşa'ya, henüz keşfedilen Yeni Dünya (Amerika)'ya sefer düzenlesek istifade edeceğimizi de söyledim. Fakat uzak denizlerle işimiz olmadığını, Akdeniz'i ve Hind denizlerini tutmamızın kafi olduğu cevabını verdi, müsaade etmedi.

Bir yandan Tersane'deki yeni makamımda donanmanın düzeni, yeni tekneler donatımıyla uğraşırken, bir yandan da İstanbul'u geziyordum. Bütün padişah ve şehzade türbelerini ziyaret ettim; Osmanoğulları'nın mübarek ruhlarına fatihalar okudum. Her gördüğüm yerde ihtiyaç sahiplerinin ihtiyaçlarını giderdim. Anlaşılan şöhretimiz, bizden evvel İstanbul'a gelmiş. Beni her yerde tanıyorlar, Akdeniz'deki, Afrika'daki cenklerimi biliyorlardı. İstanbullular beni çok seviyorlardı. Ben de onları çok sevdim. Gezmediğim az ülke vardır. Boğaz gibi bir beldeye rastlamadım. Sanki her köşesi Cennet'ten nişan verirdi. İnşallah Boğaz'ın Marmara'ya yakın bir yerinde arsa alıp türbemi derya kenarına yaptıracağım.

Kapdan-ı derya olmamın Avrupa'da da tesirleri büyük oldu. Bilhassa Karlos Kral çok telaşlandı. Bahar gelince, Donanmay-ı Hümayun'dan 80 parça ile İstanbul'dan ayrıldım. Messina Boğazı'na geldim. Boğaz'ın İtalya olan kıyısında Reggio, Sicilya adası olan kıyısında Messina limanları vardı. Her ikisini de zaptettim. 16000 esiri teknelerime doldurdum. Esir sayısı, donanma efradının sayısını aştı. Bu seferimde tam 18 kale fethettim. 18 kale anahtarını, 16000 esiri ve 425 büyük sandık ganimet eşyasını 40 parça kadırgayla İstanbul'a gönderdim. Ben 40 parça kadırga ile daha bir müddet Akdeniz'de kaldım.

Hakanım benden memnundu, Vezir-i azam Damat İbrahim Paşa da memnundu. Ancak bazı haddini bilmez kıskanç devlet adamları:

"Şevketlü Hakanımız'ın şu işine bakın, bir korsanı kapdan-ı derya eyledi!" deyü dedikodu yapmaktan utanmazlardı. Bu dedikoduyu yapanların çoğu, hayatlarında bir kale fethetmemiş, bir kayık ele geçirmemiş kimselerdi. Ancak Sultan Süleyman Han Hazretleri, her yıl, her ay, her gün bana daha fazla iltifat etmeye başlayınca, zamanla bu dedikoduların da ardı kesildi. Haset edenlerin hasetleri içlerinde kaldı, dışarıya çıkamadı.

Kapdan-ı derya olarak çıktığım ilk seferde Sicilya'dan sonra Sardunya'ya, oradan Cezayir'e ve Tunus'a gittim. Tunus Beyi'nin aklı başından gidip taht şehrini bıraktı, çöllere kaçtı. Tunus şehrine girdim. Bütün ülkeyi fethettim. Güneyde Kayrevan şehrine geldim. Tekrar Tunus şehrine döndüm. Tunus Beyi, asırlardan beri ülkeye ve bir ara bütün Kuzey Afrika'ya hakim olan Hafsi hanedanındandı. Hemen Karlos Kral'dan imdat diledi.

Kral Karlos'un Tunus'a geleceğini haber aldım. Hazırlandım. O kış içinde bazı gemilerimi de Batı Akdeniz'deki İspanyol ülkelerini vurmaya gönderdim. Sardunya kıyılarına yolladığım bir filo, 12000 duka altını, 475 seçkin esir ve başka ganimetle döndü. Nihayet Kral Karlos'un bizzat başında bulunduğu büyük bir donanma Tunus önlerinde görüldü. Donanmada, Kral Karlos'un hakim olduğu bütün ülkelerden, İspanya'dan, Almanya'dan, İtalya'dan, Hollanda'dan on binlerce asker vardı.

Kral Karlos, 500 harp ve nakliye gemisiyle Barselona limanından 17 günde Tunus'a geldi. Tunus şehrini almak için, Halkulvad kalesini düşürmek lazımdı. Kaleyi en iyi reislerimden Sinan Reis müdafaa edecekti. Muhasara başladı. Kafir ordusuna bizzat Karlos Kral, donanmasına da Andrea Doria kumanda ediyordu. Sinan Reis'in 120 topu, düşmanın yüzlerce kara ve deniz topu vardı. Reis, 3 defa kaleden düşman üzerine huruç hareketi yaptı ve 6000 zayıat verdirdi. Ben Tunus'ta bulunuyor ve Tunus beyi Mevlay Hasan'a karşı dikkatli davranıyordum. 12000 askerim vardı. Fakat bunların yarısı, askerlik kaidelerine göre savaşmayı bilmeyen Arap gönüllüleri idi ve başları sıkışınca kaçmaları, hatta düşmanla birleşmeleri görülmemiş işlerden değildi. Bütün ümidim Halkulvad'ın mümkün olduğu kadar fazla dayanmasındaydı. Zira İstanbul'a haber uçurmuş, Donanmay-ı Hümayun'a derhal yetişmesi emrini vermiştim. Donanmam yetişirse, Kral Karlos iki ateş arasında kalıp perişan olacaktı.

O da bunu biliyor, bir an önce Halkulvad'i düşürmek için en büyük zayıatı göze alıyordu. Halkulvad, tam bir ay dayandı. Avrupa'nın en büyük ordusuna karşı bu kadar mukavemet edebilmek bile, büyük muvaffakiyetti. Sinan Reis, huruç hareketlerinde Sarno Dukası ve Mondeia Markisi gibi en namlı İspanyol kumandanlarını öldürmüştü. Mevlay Hasan da, 1600 atlı ve 8000 deve yükü erzak ve mühimmatla üzerime geliyordu.

İki ateş arasında kalmak üzereydim. Halkulvad'in düşmesinin gün meselesi olduğu anlaşılınca Tunus şehri hakkında da ayaklanma emareleri görüldü.

Tahmin ettiğim gibi, emrimdeki 6000 Arap gönüllüsü öyle zararlı bir hareketle ihanet ettiler ki, bir an önce güneye çekilmek vacip oldu. Bu sözde gönüllüler, Kral Karlos'a yaranmak için, ben 6000 Türk levendiyle surların önündeyken, şehrin hapishanelerini açıp, 10000 Hristiyan esirini serbest bıraktılar. İçlerinde Türkler'i seven, böyle bir alçaklığı irtikap etmeyecek derecede dinine bağlı kimseler vardı. Fakat sözde hükümdarları Mevlay Hasan tarafından kandırılmışlardı. Mevlay Hasan'ın casusları, Tunus şehrinde havayı bulandırıyor, İspanyollar'ın ülkeyi Türkler'den kurtarmak için Tunus'a geldiklerini, hükümdarlarının Karlos Kral'la müttefik olduğunu ağızdan ağza yayıyorlar, İspanyollar'ı şehre alırlarsa, bir tek Müslüman'ın burnunun kanamayacağını söylüyorlardı. Öyle bir an geldi ki, bu düşman muhit içinde, bir yandan şehirdeki 10000 Hristiyan esirin muhafazası, diğer taraftan kafirlerle savaşmak, imkansız göründü. Tam bu sırada Halkulvad kalesi de düştü.

Fakat Sinan Reis, sağ kalan leventleriyle beraber kurtulup Tunus şehrine geldi, bana katıldı. İhtiyar reisimin bu başarısı, her türlü takdirin üzerindeydi. Ben bile nispetsiz düşman karşısında reisimin ve leventlerin hayatından ümit kesmiştim. Halkulvad'in düşmesinden sonra daha 6 gün Tunus şehrinin müdafaa ettim ve düşmana büyük zayıt verdirdim. Sinan Reis'in Halkulvad'den getirdiği leventlerle beraber kuvvetim 9700 Türk'e çıkmıştı. Bu kuvvetle, Karlos'un 30000 askerine, 500 gemisine, yüzlerce topuna, güneyden üzerimize yürüyen Mevlay Hasan'a karşı koymak imkansızdı. Üstelik Halkulvad'deki 40 topumuz ve mühim miktarda malzememiz de düşmanın eline geçmişti. Mevlay Hasan, Karlos'un ordugahına gelmiş, kafir kralının ayaklarını öpmüştü. Onun sayesinde büyük Arap kuvvetleri de aleyhimize toplanmaya başlamıştı. İlk büyük vuruşmada 2500 şehit verdim. Geri kalan 7200 kişiyle artık mukavemet edilemezdi. Yazın tam ortasındaydık(*). Hava dehşetli sıcaktı.

Son bir huruç hareketi yaptım. Dönüşte Tunus halkı, şehrin kapılarını yüzümüze kapadı. Esasen Cafer adında yeni Müslüman olmuş bir kafir, zindan kapılarını açıp Hristiyan esirleri şehre salmış, bunlar Tunus'a hakim olmuşlardı.

(*) 21 Temmuz 1535

Korkunç bir yarma taarruzu yaptım. Yer ve gök «Allah Allah» sedalarından inledi. Leventlerimin naraları bulutlara aksedip geri dönüyor, düşmanın yüreğini titretiyordu. Ekserisi Maraşlı olan leventlerimin birkaç bini şehit düştü. Yüce Tanrı bilir, ben de onların arasında olmak isterdim. Canımı kurtardığıma şu bakımdan memnun oldum ki, Avrupa'nın büyük asilzadeleri arasında sırf beni zincirlere vurulmuş görmek için Tunus'a kadar zahmet edip gelenler vardı. Onların bu hevesleri kursaklarında kaldı. Ben de Tanrı'nın hayatımı bağışlamasına şükran olmak üzere elbette

bunca Müslüman'ın öcünü Karlos Kral'ın yanına koymayacaktım. Yanımda Aydın ve Sinan Reisler'le birkaç bin yaralı levent kalmış, fakat düşmanın saf saf hatları yarılmıştı. Tunus Körfezi'ni baştan başa dolaştım. Sicilya'nın güneybatısına bakan Beledu'l-Unnab Burnu'na geldim. Burada 14 kadırgam beni bekliyordu. Tam bu sıralarda Aydın Reis, boğularak şehit oldu.

Türk milletinin şimdiye kadar yetiştirdiği en büyük denizcilerden olan merhum, Kemal Reis'in yanında yetişmiş, ağamın, sonra benim yanımda, bütün Avrupa'ya yayılan büyük bir şöhrete erişmişti. Tanrı makamını Cennet eylesin!

TUNUS'TAKİ HAÇLI VAHŞETİ

Tunus şehri, Afrika'nın en büyük birkaç beldesinden biriydi. Haçlılar, bu büyük Müslüman şehrine girdiler. 30000 Arap'ı boğazladılar. 10000 kadın ve çocuğu esir aldılar. Camiler, medreseler, türbeler tahrip edildi. Saraylar yağmalandı. Kütüphanelerdeki on binlerce yazma kitap yakıldı. En nadir sanat eserleri yok oldu. Beni ve reislerimi ele geçirememenin hıncını kafirler, zavallı Müslüman ahaliden çıkardılar. Bilhassa İspanyollar, şenaatte pek ileri gittiler. 72 saatlik bir yağma ve katliamdan sonra Kral Karlos, harabe ve mezbaha haline gelmiş olan zavallı şehre girdi. Atının ayakları, sokaklardan dere gibi akan kanla kıpkırmızı kesildi.

Bu suretle Tunus şehri ile çevresi, Hafsiler'in, gerçekte İspanyollar'ın eline geçti. Ülkenin güneyi ve bütün doğu kıyıları gene bizdeydi. Tunus şehrindeki bu hakimiyetimiz on bir ay sürmüştü. Fakat elbet gene buraya gelecektik. Tunus'tan Cezayir'e geldim. 32 parça gemiyle Cezayir'den ayrıldım. Balear Adaları'na vardım. Mayorka ve Minorka'yı yağmaladım. Mahon ve Palma limanlarından 5500 esir topladım. Sonra Sebte Boğazı'ndan Okyanus'a çıktım. İspanya ile Portekiz arasındaki Kadiz Körfezi'nde dolaştım. Portekiz'in güneyindeki Faro limanını tahrip ettim.

Faro önlerinde büyük bir Portekiz gemisi ele geçirdik. 76 topu, 300 tayfası, yüzlerce forsası vardı. Hindistan'dan geliyor, çok değerli Hind mallarından başka 36000 altın taşıyordu. Tekne o kadar büyük ve güzeldi ki, batırmaya kıyamadım. Yedeğimde Cezayir'e getirdim. Cezayir'de fazla kalmadım. İstanbul'a varıp Cihan Hakanı'nın huzuruna çıktım. Sultan Süleyman Han Hazretleri, beni hususi bir mecliste, yalnız başlarına kabul buyurdular. Bütün seferin hikayesini anlattım. Bir inci tesbih, bir pırlanta mühür, bir mücevherli altın saat, üç değerli kuştan ibaret hediyelerimi kabul buyurdular. Bu hediyelerin değeri 12000 kese akça idi. Sonra vezirleri ziyaret ettim. Onlara da hediyeler verdim. Ganimet malından Hazine'nin hissesi olan beşte biri teslim ettim. Tersane'ye geldim. Makamıma oturdum. Gıyabımda geçen işler hakkında malumat aldım. Tersane Başmühendisi'ni çağırdım. Yeniden 30 kadırgayı tezgahlamaya başlamasını emrettim. Bu defa Cihan Hakanı ile beraber sefere çıkacaktım.

Ben Donanmay-ı Hümayun'un başında hareket ettim. Sultan Süleyman, ordunun başında karadan Adriya Denizi kıyılarına geldi.

Sefer Venedik ve İspanya üzerineydi. Hakanımızın muradı, Venedik'ten Korfu adasını, İspanya'dan, İtalya'nın güneydoğusundaki Otranto limanını almaktı. Adriya Denizi'ne girince Venedik donanmasından büyük bir parça gördüm. Hemen taarruza geçip düşmanın 14 kadırgasını batırdım. 16 kadırgayı zapt ettim. Gerisi kaçtı. Vezirler ve beylerbeyiler, başardama gelip bu büyük zaferi tebrik ettiler. Padişah ve ordu karadan, ben denizden donanmayla İstanbul'a döndük. Ertesi yıl Ege Denizi'ne çıktım. Hakanımız, Boğdan'a gitmek üzere İstanbul'dan ayrılmışlardı. Bu defa Ege Denizi'nde Venedik kafirinin elinde kalan son adaları, Kerpe ve Kaşot'u feth edecek ve Girit kıyılarını yakıp Venedik'i sulha zorlayacaktım. Fakat her şeyden önce, Mısır İskenderiyesi'nden gelen Salih Reis'in filosunu, Doria'ya karşı himaye etmek emrini almıştım.

Salih Reis, Mısır'dan "Hind Hazinesi"ni getiriyordu. Bu hazine, büyük Hind hükümdarlarından Gucarat şahı tarafından İstanbul'a yollanıyordu. Bahadır Şah, Hind denizlerini Portekizliler'den temizlemek için bizden imdat istemiş, ben İstanbul'dan ayrıldıktan 6 gün sonra ve hakanımız sefere çıkmadan 25 gün önce Mısır beylerbeyisi Vezir Süleyman Paşa da, büyük bir donanmayla Hindistan seferine çıkmak üzere Süveys'ten ayrılmıştı. Andrea Doria, benden sonra en çok Salih Reis'e kin beslerdi. Akıl almaz cüreti, görülmemiş zekası, denizcilikteki büyük dehasıyla Salih, bütün kafir hükümdar ve amirallerini yıldırılmıştı. Şimdi çok büyük bir hazineyi de İstanbul'a taşıdığı duyulduğu için Doria, büyük donanmasıyla Salih'in filosunu yakalamak, bir taşla iki kuş vurmak istiyordu.

Ancak Doria, 40 kadırgayla Salih'le birleşmek üzere olduğumu öğrenince, başını belaya sokmaktan vazgeçip, adeti olduğu üzere Akdeniz'in bir bucağına kaçtı.

Venedikliler'den 28 ada ve 7 kale fethettikten, her birine muhafız koyup devlete kattıktan sonra, Ağrıboz'a geldim. 20000 esir almıştım, bunları İstanbul'a yolladım. Burada, hemen bütün Avrupa donanmalarının Andrea Doria'nın idaresinde toplandığını haber aldım. 20 kadırgayla Turgut Reis'i keşfe gönderdim. Fakat Turgut'un getireceği malumatı beklemeye sabrım elvermedi. Ağrıboz'dan kalktım. Mora'nın güneyinden dolaştım. Ben Modon'a geldiğim zaman Haçlılar, Korfu açıklarında toplanmışlardı. Modon'dan kalktım. Mora kıyılarını güneyden kuzeye doğru çıkararak Arta Körfezi'ne girdim. Bu körfezciğin kuzeybatı ucunda, Preveze kalesi vardı. Körfezin medhali çok dardı. Preveze kalesindeki Türk toplarını susturmadan -ki bu çok zor bir işti - hiç bir düşman gemisi Arta Körfezi'ne giremezdi.

Başta İspanya, Venedik, Ceneviz, Papalık, Floransa, Malta donanmaları olmak üzere Kral Karlos'un toplayıp Andrea Doria'nın emrine verdiği donanma büyüklüğünde bir donanmayı ben hayatımda görüp işitmediğim

gibi, tarih kitaplarında da okumadım. Düşmanın 600'den fazla gemisi vardı. Bunun 308'i harp teknesi olup, 120'si en büyük oturak gemilerdi. Donanmaya, kürek çeken on binlerce forsadan başka 60000 asker bindirilmişti. Bazı gemilerde 2000'in üzerinde asker vardı. Yüzer kale gibi derya üzerinde geziyorlardı, fakat hareketleri ağırdı. Benim 122 kadırgam vardı. Nakliye gemim yoktu, açık deniz muharebesinde yardımcı gemiye ihtiyaç da olmazdı. Forsalar dışında 20000 levendim ve topçum vardı. Bu suretle iki tarafın insan sayısı forsalarla beraber 120000 kişiyi buluyordu ki, bu kadar insanın derya yüzünde karşı karşıya gelmesi görülüp işitilmedikten başka, tasavvur dahi edilemezdi.

Reislerimi, kapdan-ı derya başardama çağırdım. Hepsiyle müşavere ettim. Turgut gibi en cüretkarları, Salih gibi en zekileri bile, Haçlılar defolup gidinceye kadar körfezden çıkılmaması reyinde bulundular. Bu fikri kabul etmedim. Gerçi düşman bizden üç, belki dört defa üstündü. Ancak bu üstünlüğü donanmamızı en iyi şekilde sevk ve idare etmek suretiyle telafi etmek, hatta zafer kazanmak, ihtimal dışında görünmüyordu. Görülüp işitilmemiş büyüklükte bir müttefik donanmanın karşımıza çıkması benim için bir felaket değil, talihin bir lütfu idi. Esasen düşman karşısında sinip kıyılarımızı Haçlı donanmasına açık bırakamazdım. Böyle bir şey yaparsam yarın ne yüzle şevketlü hakanımızın huzuruna çıkabilirdim?

PREVEZE SAVAŞI

Turgut'un kumanda ettiği filoyu arkama alıp körfezden çıktım. Körfeze sindiğimi sanan Andrea Doria, böyle bir şey beklemediği için çok şaşırıldı. Muharebe vaziyeti alabilmek için o gün cengi kabul etmedi. Kuzeybatıya doğru açıldı. Muharebe vaziyeti aldı. Ertesi sabah(*) tekrar karşı karşıya geldik. Cihan Hakanı'nın donanmasının orta kanadında, ortada ve başta yer almıştım. Başardamda oğlum Hasan Reis ve manevi oğlum diğer Hasan Reis de bulunuyordu. İhtiyar Sinan Reis, Cafer Reis, Şaban Reis, orta kanattaki filoların başındaydılar. Sağ kanadın başında Çanakkaleli Salih Reis, sol kanatta büyük bir Alim ve şair olan Seydi-Ali Reis, arkada ihtiyat filosunun başında Turgut Reis bulunuyorlardı. Murad, Sadık ve Güzelce Mehmed Reisler, Turgut'un emrindeydiler.

(*) 28 Eylül 1538 cumartesi

Düşmanın birçok bakımdan üstünlüğüne karşı bizim de bazı üstünlüklerimiz vardı. En mühimmi, benim, donanmamın bütün fiolarına, hatta her kadırgaya hakim olmam, herhangi bir emrimin o anda en uzaktaki kadırgalar tarafından bile yerine getirilmesiydi. Düşmanda vaziyet bunun aksiydi. Doria, değil filolara, kanatlara bile hakim değildi. Esasen düşman donanması, birbirinin dilinden anlamayan, bir birini kıskanan çeşitli kavimlerin donanmalarından meydana gelmişti. Venedik büyükamirali Vincenti Capello ile Papa'nın donanmasının başında bulunan Marco Grimani, Doria'yı sevmezlerdi. Diğer üstün tarafımız, toplarımızdı. Top menzillerimiz, düşmanınkinden uzundu. Bunu bir an bile

unutmayarak, donanmamı düşmandan öyle bir mesafede tuttum ki, bizim güllelerimiz kafir kadırgalarının seren direklerini kırarken, onların gülleleri, bizim kadırgaların birkaç arşın ötesinde denize düşüyor, kafir kaptanları hiddetlerinden kuduruyor, fakat bir şey yapamıyorlardı.

Öyle bir an geldi ki, Doria gülünç duruma düştüğünü anladı ve donanmasına bize iyice sokulmak emrini verdi. Fakat bu emir tatbika başlandığı zaman iş işten geçmişti. Kafir donanmasının çoktan belini kırmıştık. Diğer bir üstünlüğümüz, teknelerimizin hafif ve yürük olmasındaydı. Düşman kadırgalarından daha hızlı ve yollu seyreden kadırgalarımız, kolayca menzile girip çıkabiliyor, kafir teknelerini istediği cihetten dövabiliyordu. Diğer bir üstünlüğümüz, leventlerimin çok hafif giyiminde ve silahlarının oldukça hafif olmasındaydı. Kafirlerin zırha bürünmüş şövalye ve silahşorları ellerini kaldırıncaya kadar, leventlerim onların haklarından geliyordu. Nihayet en büyük üstünlüğümüz, iman kuvvetimizde, Cihan Hakanı'nın tebaası oluşumuzdaydı.

«DORİA PERİŞAN OLDU»

Muharebe başlarken güney rüzgarı çok sert esiyor, kadırgalarımıza muhalif geliyordu. Kur'an-ı Kerim'den ayet-i kerimeler yazılı varakları derya yüzüne serptirip Cenab-ı Hakk'ın ben aciz kulundan bugüne kadar esirgemediği lütuf, merhamet ve inayetini niyaz ettim. Duam kabul buyuruldu. Rüzgar önce hafifledi, sonra cihet değiştirdi.

Söylediğim gibi, benim hareketimin adeta esiri olan, hareketini benim hareketime göre değiştiren, teşebbüsü elden kaçırarak Doria, perişan oldu. Filoları dağıldı. İş kıvamına gelmişti. İhtiyattaki Turgut'a, kafir gemilerinin ardına düşüp çevirmesi emrini verdim. Düşman iki ateş arasında kalınca Doria, ricat emrini verdi. Akşam karanlığı basmak üzereydi. Doria, bütün gemilerinin fener söndürmesini buyurdu. Bu emir, bir donanma için hem şerefsizlik, hem uğursuzluktu. Ancak karanlıktan faydalanan Doria, büyük donanmasının yarısını olsun elimizden kurtarıp kaçtı. Yalnız kaçan tekneler içinde güllemizin değmediği hemen hiç bir kadırga yoktu. Kral Karlos'un, Venedik Doçu ve Papa'nın yardımıyla karşımıza çıkarttığı donanmanın yarısı, deryanın dibini boyladı. Bu donanma güya Akdeniz'i elimizden alacak, birçok ülkelerimizi bizden koparacaktı. Hatta kafir hükümdarları, hangi Türk ülkesinin hangi hükümdara ait olacağını kararlaştırmışlar, hakanımızın ülkelerini hayallerinde paylaşmışlardı.

Muharebe 5 saat sürdü. Ancak birkaç kadırgamız battı. Turgut, bir müddet karanlıkta düşmanı takip edip birkaç yaralı kadırga daha ele geçirdi. Oğlum Hasan Bey'i, müjdeyi hakanımız Sultan Süleyman Han'a ulaştırmak üzere derhal yola çıkardım. Hasan, 17 günde hakanımıza erişti. Boğdan seferinden Edirne'ye dönen Süleyman Han'ı, Yanbolu konağında buldu. Huzura çıktı, el öptü. Sultanımız, Divan'ı fevkaladeden toplamıştı. Gönderdiğim zafer-name, Tanrı'ya şükür makamında, ayakta okunup

dinlendi. Sultan Süleyman Han, üzerinde güneşin batmadığı bütün ülkelerinde, zaferin şerefine şenlikler yapılmasını buyurdu.

Muzaffer Donanmay-ı Hümayün'ü İstanbul'a getirdim. İstanbullular, büyük tezahürat yaptılar. Şehirde birkaç gün kalıp, hakanımıza erişmek üzere Edirne'ye gittim. Zaferin tafsilatını hususi mecliste, günlerce padişahımızla baş başa kalarak anlattım.

Ertesi yıl donanmanın başında gene sefere çıktım. Adriya Denizi'ne girdim. Oğulluğum Hasan Bey ve onun kaynatası olan Turgut Reis, Venedik'ten Nova kalesini fethettiler. Venedik baş eğdi. Sulh istedi. Birçok adasını, kalesini bize bıraktı. Büyük bir tazminat verdi. Sulh yapıldı.

Preveze'den sonra Karlos Kralı, Türkler'i açık denizde yeneceğinden ümit kesti. Cezayir'de bana beylerbeyi vekili olarak vekalet eden evlatlığım Hasan Bey'in elinden bu Kuzey Afrika ülkesini almaya hazırlandı. Hele Hasan Bey'in 30 kadırgayla Cebelitarık kalesini ele geçirmesi ve İspanya topraklarında köprübaşı tutması, İspanyollar'ı çığına çevirmişti. Karlos Kral, ümitsizce olduğu kadar gülünç bir işe de girişti. Beni kandırıp devletime, hakanıma, dinime ve soyuma ihanet ettirmek istedi.

- Karlos'un Cezayir Bozgunu-

Gizliden bana gönderdiği namede, "Senin gibi Cezayir Kralı olan bir adamın Büyük Türk'ün alelade bir beylerbeyiliğine tenezzül etmesi züldür. Sultan Süleyman'ın hizmetinden ayrılırsan, seni Kızıldeniz'le Atlas

Okyanusu arasındaki bütün Afrika kıtasının tek meşru hükümdarı sayacağım. Ayrıca benimle ittifak etmeni bile istemiyorum. Yalnız bizimle dost ol ve Osmanoğulları ile ilgini kes, o kadar."

Bu maskaralığı derhal Divan-ı Hümayun'a bildirdim ve bir müddet önce beraberce İtalya seferine çıktığımız Vezir-i Azam Damat Lütfi Paşa'ya:

"Zinhar gaafil olmanız paşam, dedim; çünkü Karlos Kral, bu mezbuhane teşebbüsünün de netice vermediğini anlayınca mutlaka başka bir hınzırlık düşünecektir. Fikrim oldur ki, benim gaybubetimden faydalanıp Cezayir'e bir sefer açsın!"

Lütfi Paşa bir an düşündü; sonra dedi ki:

KARLOS'UN İHANET TEKLİFİ

"Paşam, Kral Karlos'u benden iyi tanırsın. Bütün hayatın onunla mücadeleyle geçmiştir. Tedbir nedir, Cezayir nasıl muhafaza olunmak lazımdır, benden iyi bilirsin. Donanma da elindedir. Ancak tavsiyem budur ki, Kral Karlos'un ihanet teklifine hemen ret cevabı verme, oyalayabildiğin kadar oyala. Bakalım akıbet ne olsa gerek!"

Bunun üzerine Karlos'un benimle müzakereden mesul tuttuğu Andrea Doria'ya haber uçurttum. Müphem bir ifadeyle bildirdim ki, "kralının tekliflerini müzakereye hazırım. Ancak bu iş İstanbul'da olmaz, padişah haber alır. Elçilerini Cezayir'deki vekilim ve oğulluğum olan Hasan Bey'e göndersin." Doria kafiri kim bilir devletime ihanet edeceğimi sanıp ne kadar sevinmiştir!

Hasan'a gereken buyrukları gizlice gönderdim. Karlos Kral'ın elçilerini oyalamasını, bu müddet içinde de ülkeyi büyük ölçüde bir çıkartmaya karşı hazırlamasını yazdım. Bir müddet sonra Karlos Kral'ın elçileri Cezayir'e geldi. Bunlar, Alonso dö Alarkon ve Kaptan Vergara adlı iki İspanyol kafiri ile Tabip Romeo adlı Türk tebaası bir Yahudi idi. Bir müddet müzakereden sonra Hasan, iki İspanyol kafirini Cezayir'den kovdu. Fakat Yahudi'yi Türk tebaası olduğu için tevkif ettirip İstanbul'a gönderdi. Yedikule'ye hapsettirdim. Karlos Kral'ın bu acı tecrübeden sonra artık boş hayallerle oyalanmaması gerekti. Fakat ne kadar olsa Frenk akli, Türk aklına benzemez. Bu sefer de, sonradan Hasan'ın bana yazdığına göre, Hasan'a Cezayir Krallığı teklif etmiş. Hatta Hasan'ı ihanete teşvik etmek için Vahran Umumi Valisi Kont Alkodet'i vazifelendirmiş.

Alkodet'i tanırdım, gayetle mutaassıp bir İspanyol kafiri olmakla beraber, hakkaa ki yiğit bir ihtiyardı ve benim oğulluğum ve vekilim olan bu adamın bir krallık tacı için hakanına ve devletine ihanet etmeyeceğini bilirdi. Fakat adamcağız ne yapsın, emir büyük yerden geliyordu. Hasan'a, Kont'u ne şekilde oyalaması icap ettiğini yazdım ve bu hususta Vezir-i Azam Paşa ile mutabık kaldım. Hasan, Kont'a demiş ki:

"Benim Cezayir'i Sultan Süleyman'dan koparacak gücüm mü var sanırsınız ki, bana böyle teklifte bulunursuz? Elbet krallar arasına girmek isterim. Fakat böyle bir şey için bir tek adım attığım takdirde, Cezayir'deki Türk donanmasının binlerce levendi beni zincire vurup gemiye koyar. İstanbul'a yollarlar. Ancak kralınız Karlos, büyük bir ordu ve donanmayla Cezayir önüne gelirse, ben şehri müdafaa etmem ve buradaki Türk donanması da mahvolur. Şehri ele geçirdinizmi, bütün ülke sizin olur!"

Kont'un, Doria'nın ve koskoca İspanya Kralı'nın bu zokayı yutacağına doğrusu az ihtimal veriyordum. Fakat gördüm ki, benim ve oğulluğumun ihanet edebileceğini uman bu adamlar, Hasan'ın bu teklifini de ciddiye almak çılgınlığını yapmışlar. Hasan'a, Karlos'u Cezayir'de mümkün olduğu kadar hırpalamasını, sonradan Donanmay-ı Hümayun ile İstanbul'dan gelip bütün kafir gemilerini deryaya gömeceğimi yazdım. Hemen Cezayir'e gidemezdim. Çünkü Donanmay-ı Hümayun, Batı Akdeniz'de görününce Kral Karlos değil Cezayir önlerine gelmeye cesaret etmek, korkusundan en muhkem kalesi hangisiyse, ona sığınırdı. İşte Preveze zaferiyle Karlos'un Cezayir seferi arasında geçen üç yıldan fazla müddet, bu çeşit siyasi maskaralıklarla geçmiştir.

Hakanımız Sultan Süleyman Han, 9. sefer-i hümayunlarından İstanbul'a dönerlerken, Karlos Kral da, sahip olduğu Avrupa kıtasının yarısından topladığı kuvvetleri Cezayir'e çıkarmaya hazırlanıyordu. Cezayir'i alırsa, Kuzey Afrika'daki Türk hakimiyetinin temellerinden sarsılacağını biliyordu. Haçlı donanmasında 516 tekne vardı, 274'ü kadirga ve sair cenk teknesiydi. 65 dev galer bilhassa korkunç birer kale gibi derya üzerinde yüzüyordu. Haçlı teknelerine forsalar dışında 12330 denizci ve 23900 kara askeri, cem'an 36230 muharip bindirilmişti. Ayrıca yardımcı sınıflar da vardı. Bizzat Karlos Kral'ın kumandanlık ettiği bu seferin neticesinde Cezayir'in alınacağından şüphe bile edilmiyordu ve Avrupa'nın en tanınmış amiralleri, generalleri, asilzadeleri, krallarının yanında zafere katılabilmek için büyük arzu göstermişlerdi. İspanyol, Alman, İtalyan, Flaman, Maltız asilzadelerinin en büyükleri, Karlos Kral'ın yanındaydı.

KRAL KARLOS'UN MEKTUBU

Hasan Bey'in 600 Türk levendi ve 2000 Arap gönüllü atlısı vardı. Donanmasını, imha edilmemesi için, Cezayir önlerinden hareket ettirmeye mecbur olmuş, tabiatıyla leventlerin çoğu da teknelerine binip gitmişlerdi. Karlos Kral, Cezayir'e çıktığı gün(*) Hasan Bey'e Türkçe olarak şöyle bir name gönderdi:

"Bu gördüğün kuvvete karşı koymaya, değil senin, Gran Senyör'ün bile takatı yetmez. Gözün açık ve zerre kadar aklın varsa, kılıcını çıkar, başına mendil bağla, Cezayir kalesinin anahtarlarını bana getir. Huzurumda yer öpüp af dilersen, hayatını bağışlarım. Ben, İspanya'nın, Napoli'nin, Sicilya'nın, Hollanda'nın, Belçika'nın, Amerika'nın kralı, Almanya'nın imparatoruyum. Senin baban ve efendin olan Barbaros bile Tunus'ta

benim önümden pabuçsuz kaçmıştır. Zinhar bana silah çekmek gibi bir çılgınlığa kapılmayasın. Yoksa İsa aşkına, senin her parçanı Cezayir burçlarının birine asarım."

Oğulluğum Kara Hasan Bey, şöyle cevap verdi: "Kale ve ülke benim değildir ki, sana vereyim. Sultan Süleyman'ın ülkesini sana teslim edip dünya ve ahirette bednam olamam. Senden de zerre kadar pervam yoktur. Hayatın, babam Hayreddin Paşa'dan dayak yemekle geçmiştir. Yüce Tanrı elbette bana da zafer verecektir!"

(*) 20 Ekim 1541

Karlos, yel götürmez askeriyle kaleye taarruza geçti. Ancak daha ilk gün öyle bir mukavemet gördü ki, şaşırıldı. Akşama doğru yorgun askerini çadırlara sokup, ertesi sabah taarruzunu yenilemek üzere çekildi. Ey mübarek gece! Ne olacaksa bu gece olacaktı. Ağam Oruç'un binlerce Anadolu ve Rumelili yoldaşıyla şehit olup toprağına karıştığı Cezayir, bizde mi kalacaktı, kafirin eline mi düşecekti? Her şey bu gece belli olacaktı.

Kafirler, ertesi gün Cezayir'i alacakları fikriyle gemilerinden yüzlerce fıçı şarap getirdiler. İçip eğlendiler ve sızdılar. Cezayir kalesine sığınmış 600 leventten zerre kadar korkuları yoktu.

Hasan, casuslarını şövalye kılığına bürüyüp, düşman çadırlarına kadar sokmuştu. Bizim leventler içinde İspanyolca'yı ve başka kafir dillerini ana dili gibi konuşanlar çoktu. Hatta içlerinde on yıldan fazla İspanyol gemilerinde forsalık yapmış olanlar vardı. Bunlar vaziyeti hemen Hasan'a bildirdiler. Oğulluğum, anladı ki, birşeyler yapılabilirse, bu gece yapılacaktır. Yoksa yarın sabah, iş yaman olur. Leventlerini ve gönüllülerini dağ yolundan geçirtip kafir ordugahının arkasına düştü. Ay, bulutların ardına gizlenmişti. Gece kapkaranlıktı. Yağmur başladı ve gittikçe şiddetlendi ve testiden boşalır gibi yağmaya başladı. Nihayet hava fırtınaya çevirdi. Bütün bu alametler, Cenab-ı Hakk'ın, biz mücahit kullarının yanında olduğunu gösteriyordu. Leventlerim, düşmanın burnunun ucuna kadar gelmişti. Fakat düşmanın gözü yalnız gece karanlığından ve fırtınadan dolayı kapalı değildi. Gözlerine Tanrı tarafından gaflet perdesi de çekilmişti. Sarhoş köpekler gibi, çadırlarında sızmışlardı.

Nöbetçileri, fırtınanın şiddetinden nöbet yerlerini bırakıp şuraya buraya sığınmışlardı. Hey Ulu Tanrı! Nerelere kaadir değilsin! Bir avuç mücahit kulunu, Karlos kafirinin yel götürmez ordusuna ve deryayı kaplayan donanmasına karşı muzaffer eder misin? Bu da senin lütfuna bağlıdır.

«BÜYÜK TÜRK GELMİŞ»

Tanrı, cemal yüzünü göstermeye başladı. Semadan yumurta büyüklüğünde dolular yağıyordu. Çadırına sığınmayan tek kafir

kalmamıştı. Derya cüş-u hurüşa gelmiş, kaynıyordu. Kafir donanmasında, teknelerini sulara gömdürmemek için büyük bir faaliyet başlamıştı.

Tam gece yarısı Hasan Bey, düşman ordugahını tarumar etmeye başladı. "İstanbul'dan Barbaros, belki Büyük Türk gelmiş!" diye feryat eden kafirlerden üç bini, leventlerin palaları altında can verdi. Kafirler sabaha kadar uyuyamadılar. Bitkin bir halde güneşin doğduğunu gördüler. Ancak yeni gelen gün, haklarında daha hayırlı akıbetler getirmiyordu. Kral Karlos, asabiyet, tereddüt ve korku içindeydi. Her an Donanmay-ı Hümayun ufukta görünür telaşındaydı. Ancak oğulluğum Kara Hasan Bey'in vaziyeti de iyi değildi. Cezayir halkı, birkaç yıl önce Tunus şehri halkının başına gelenleri hatırlıyor, Türkler'i teslim zorlamak istiyordu. Hangi taraf sebat gösterirse, o taraf kazanacaktı. Kral Karlos, bu sebatı gösteremedi. Gittikçe bozan hava, yabancı topraklarda bulunan kafirlere, Tanrı'nın bir gazabı gibi görünüyordu.

Karlos Kral, askerine, donanmaya dönmek ve Doria'ya, donanmayı harekete hazır tutmak emrini verdi. Düşmanın mevzilerinden çıkıp sahile yığınlaştığını ve teknelerine binmek için birbirini çiğnediğini gören Hasan, taarruza geçti. Kafirlerin çekildiğini görüp çılgınlar gibi sevinen Araplar da artık yüreklenmişler, binlercesi, ganimet aşkıyla gönüllü olarak leventlerin arasına karışmıştı. Kafir askeri, aç, susuz ve yorgundu. Karlos Kral'ın bile, ben deryanın hangi tarafından çıkarım, diye korktuğunu hisseden kafirlerin maneviyatı büsbütün bozulmuştu. Düşman, üzerinde bulunduğu araziye de tanımıyor, birçok hata yapıyordu. Hasan, fırsatı tam zamanında yakaladı. Düşman armadasının yarısından fazlası fırtınadan karaya oturmuştu. Leventler, kafirleri teker teker bağlamaya yetişemeyip, birbirlerine bağlayıp Cezayir'e sevk ediyorlardı. Üstelik Karlos Kral'ın bıraktığı bütün topları, cephaneyi ve mühimmatı da onlara taşıttılar.

Bu suretle 20000 kafir ya fırtınada boğuldu, ya leventlerin kılıcı altında can verdi, veya esir düştü. Düşman armadasında 4000 safkan süvari atı vardı. Bunların boğulmayanları, erzakları kaybolan kafirler tarafından kesilip yenildi. Binlerce akçaya alınamaz çok güzel hayvanlardı. Topların hepsi leventlerin eline geçti. Dehşet içinde kalan düşman, kitle halinde gelip teslim oluyordu. Düşmanın barutu ve silahları ıslanmış, ateş almıyordu. Zırhlı İspanyol kafirleri, yağmurdan batacak olan arazide gömülüp kalıyor, adım atamıyorlardı. Cezayir sahilleri, binlerce arşın boyu, gözün alabildiğine kafir cesetleri, hayvan leşleri, parçalanmış gemi enkazı ile doluydu. Haçlılar, en küçük ağırlıklarını bile gemilerine bindiremediler. Hepsi leventlerin eline geçti. Cezayir şehri, bu ganimetten bir kat daha zenginleşti. Generaller, amiraller, dukalar, prensler, kontlar, şövalyeler ve Cezayir'in fethini görmek için gelen Avrupa saraylarının en asil kadın ve kızları, esir düştü. Doria ile Korteç, güçlkle canlarını kurtardılar. Bu Korteç denen zalim, Yeni Dünya'da yüz binlerce insanı ateşte kızartan gayretle melun bir kafirdi. Cezayir'i Yeni Dünya sanıp buraya da musallat olmak istemişti. Vay bir Müslüman ülkesi bu zalimlerin eline geçseydi ne olurdu? Misalini birkaç yıl önce Tunus'ta vermişlerdi.

ATINI YİYEN KRAL!

Doria, Hasan Bey'in leventlerinin üzerine kadırgalardan gülle yağdırıyor, fakat bu, leventleri daha fazla kızdırmaktan başka bir işe yaramıyordu. Haçlı kadırgalarındaki binlerce Müslüman forsa boğuldu. Ancak 1800'ü, Hasan Bey'in gayretleri neticesinde derya yüzünden toplanıp kurtarıldı. Bizzat Doria'nın bindiği başarda battı ve Cenevizli kafir, canını başka bir kadırgaya atarak halas etti.

Haçlılar'ın vaziyeti, kelimelerle anlatılamayacak derecede kötüydü. Bizzat Karlos Kral, ki Avrupa'nın yarısına sahipti, değerine paha biçilemez atını kestirip afiyetle yedi. Cezayir'den kaçarken, başındaki tacı fırlatıp deryaya attı. Hakanımız Sultan Süleyman Han'a özenip ordusunun başına geçmek istemişti. Fakat hakanımız gibi asker olarak yetişmiş bir hükümdar değildi. Ömründe tek başına bir orduya kumandanlık etmemiştir. Askerlik ve derya ilimlerinin külli cahiliydi. Karlos Kral, az daha esir düşüyordu. Ancak kendisini koruyan Malta şövalyeleri sayesinde ve Hasan Bey'in askerinin az olması yüzünden kurtulup kaçtı.

Haçlı armada, ancak 13 gün Cezayir'in bereketli topraklarında kaldı ve mahvolması için 3 gün kafi geldi. İspanya ve İtalya limanları, Türk kılıç artıkları olan perişan Haçlılar'la dolup taşıkça, bütün Avrupa teessüründen kan ağladı.

Oğulluğum Hasan Bey'e bu büyük zaferinden sonra «Gazi» ünvanı verildi. Zaferden az sonra Cezayir'e geldim. Karlos Kral'ın bu kadar erken geleceğini tahmin etmediğim için gecikmişim. Muharebe sahalarını gezdim. Hasan'ın rütbesi bahriye sancakbeyi idi. Hakanımızın değil, Vezir-i Azam'ın değil, bir vezirin, hatta bir beylerbeyinin değil, bir sancakbeyinin, Avrupa'nın asırlardan beri görmediği en büyük hükümdarı perişan etmesi, bütün tarihte çok tesadüf edilen vakalardan değildir. Bu Karlos Kral, Fransa Kralı Fransuva gibi büyük bir kafir hükümdarını, birkaç saatlik bir muharebeden sonra esir almış bir hükümdardı.

Sonradan oğulluğum Hasan, Cezayir önlerinde batan kafir kadırgalarından 150 top çıkardı. Deryadan çıkarılan bu toplar onarılıp Cezayir'e getirildi. O kadar fazla esir alınmıştı ki, bunların bir kısmı hediye kabilinden şuna buna dağıtıldı. Esir pazarlarındaki fiyatlar büyük ölçüde düştü. Hasan, şevketlü hakanımıza ve bana yollayacağı hediyeleri, 30 kadırgaya doldurup İstanbul'a gönderdi. Cezayir'den hareketten 21 gün sonra 30 kadırga, İstanbul'a geldi. Birçok Frenk kralını hasedinden çatlatacak bir donanma idi. İstanbul halkı şenlik yaptı. Kadırgaların başında Deli Mehmed Reis vardı.

Mehmed Reis, önce beni ziyaret etti. Elimi öptü. Hatırını sordum. Oğulluğum Hasan'ın namesini verdi. Okudum. Mesrur oldum. Mehmed Reis'in önüne düştüm. Cihan saltanatının eşiği olan Saray-ı Hümayun'a geldim. Ardımızdan 30 kaptan ve bir sürü levent geliyor, leventler,

hakanımıza sunulacak hediyeleri taşıyorlardı. Hepsi altın sırmalara boğulmuştu.

«TERSANE-İ HÜMAYUN'DA ON BİNLERCE İŞÇİ ÇALIŞIYORDU»

Sultan Süleyman Han, benimle beraber yalnız Mehmed Reis'i ve kaptanların ileri gelenlerinden dört, beşini huzuruna kabul buyurdu. Diğerleri dışarıda beklediler. Hasan Bey'in namesini hakanımıza verdim. Usul harici olarak bizzat açıp okudular. Yüzleri aydınlandı. Kaptanlara 200 altın, leventlere 100 altın, huzura girenlere hıl'atler verilmesini buyurdu. Hasan'ın forsa olarak gönderdiği 1000 kafir bilhassa makbule geçti. Hasan'a beylerbeyilik ve paşalık payesi verdi ki, hayatımda oğulluğumun bu saadetini görünce gözlerim yaşardı. Çünkü benim de rütbem beylerbeyi idi.

Cezayirli leventlerin bir kısmı ilk defa İstanbul'a geliyorlardı. Çoğu Anadolu'nun küçük karyelerinden Cezayir'e gitmiş çocuklardı. Büyük şehirlerden olan azdı. İstanbul'u görünce şaşırıldılar. Boğaziçi'ni ve Hisarlar'ı gezdiler. Tersane-i Hümayun'da on binlerce kişinin yüze yakın gemiyi inşa etmek için karınca gibi kaynaştıklarını görünce, hayretlerinden dilleri tutuldu. Bu derece kudretli bir devletin tebaası oldukları için Tanrı'ya şükürler ettiler. Leventlere çok iyi baktım. Yemeklerinden börek ve baklavayı eksik etmedim. Kaptanlar, İstanbul'un konuksever zenginlerinin konaklarında paşalar gibi ağırlandı. Anadolu'dan levent yazılmak için bir sürü genç gelmişti. Bunlardan denizcilik bilen 300'ünü Cezayir'e gönderdim. Diğerlerini, denizcilik öğrenmeleri için Tersane'de alakoydum. 5 parça kadırgayı ağızlarına kadar cephaneye ve gemi malzemesiyle doldurup Cezayir'e götürmek üzere Deli Mehmed'e teslim ettim.

Mehmed Reis, 35 pare tekneyle İstanbul'dan ayrıldı. Sultan Süleyman Han Hazretleri, seyir için Sarayburnu'na inmişlerdi. Kadırgalar, bütün toplarını ateşleyerek Cihan Hakanı'nı selamladılar. 17. günde Cezayir'e vardılar.

Hakanımız birkaç gün sonra Hasan Paşa'ya 5 kadırga daha gönderdi. Şahsı için de mücevherli kılıç, kavuğuna takması için zafer çelengi, mücevherli saat, tek taşlı yüzük, sancak ve hıl'at yolladı. Bu suretle oğulluğum, resmen "Gazi Kara Hasan Paşa" oldu. Hasan, bana hediye olarak 500 esir göndermişti. Bu kadar adamı ne yapacaktım? Hepsini devlete hibe ettim.

Diğer taraftan Karlos Kral'ın aylarca kiliseden çıkmadığı haberi geldi. Hatta kederinden öldüğü bile şayi oldu.

Hatıralarıma burada son veriyorum. Bana dinime, devletime ve hakanıma acizane hizmet etmek için birçok fırsat veren Yüce Tanrı'ya şükürler ederek sözümü bitiriyorum(*).

- SON -

(*) Barbaros Hayreddin Paşa bundan sonra 1543 - 44 Fransa seferine çıkmıştır ki, hatıralarda bu bahis yoktur. 4 Temmuz 1546'da 74 yaşlarında İstanbul'da ölmüştür. Beşiktaş'taki türbesi, yüzyıllar boyunca, Türk Donanması'nın her seferine hareketinde yüzlerce topla selamlanmıştır. Bugün de her yıl Preveze'nin yıl dönümü gününde milli ve askeri tören yapılmaktadır. Hamidiye kahramanı Rauf Orbay'ın bile: «Şüphe yok ki ben, Barbaros'un dümen neferi olamam» demesi, Türk milletinin büyük denizciye karşı duyduğu hislerin derecesini gösterir. Hayat Tarih Mecmuası, GAZAVAT-I HAYREDDİN PAŞA'yı geniş okuyucu kitlesine bugünün diliyle sunduğu için bahtiyardır. Eserin ilmi bir edisyonunu yapmak, tarihçilerimize düşen ve tez zamanda başarılması icap eden bir iştir. Arapça'ya, Macarca'ya, İtalyanca'ya, İspanyolca'ya ve Fransızca'ya çevrilen bu eserin Türkçe metninin günümüze kadar basılmamış olması, hayret ve teessürle kaydedilecek bir şeydir.